

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy (ilościowa)

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Bukowsko, czerwiec 2016

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy
(ilościowa)

SPIS TREŚCI

I.	DIAGNOZA ILOŚCIOWA	3
1.	OTOCZENIE LOKALNE I REGIONALNE	4
1.1.	POŁOŻENIE GMINY BUKOWSKO	4
1.2.	MIEJSCE GMINY W SIECI OSADNICZEJ	6
2.	MIESZKAŃCY GMINY (POTENCJAŁ LUDZKI)	8
2.1.	DEMOGRAFIA	8
2.1.1.	LUDNOŚĆ OGÓŁEM W 2014R., MIEJSCE W WOJEWÓDZTWIE, ZMIANY LUDNOŚCI W LATACH 2011-2014	8
2.1.2.	STRUKTURA WIEKU I PŁCI	8
2.1.3.	RUCH NATURALNY	10
2.1.4.	RUCH WĘDRÓWKOWY	13
2.1.5.	PROGNOZA LUDNOŚCI	14
2.2.	KAPITAŁ LUDZKI	15
3.	ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW	19
3.1.	ZABEZPIECZENIE MATERIALNE	19
3.1.1.	RYNEK PRACY	19
3.1.2.	BEZROBOCIE	19
3.1.3.	STATUS MATERIALNY I ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MIESZKAŃCÓW	20
3.2.	SCHRONIENIE	21
3.3.	BEZPIECZEŃSTWO ŻYCIA, ZDROWIA I MIENIA	23
3.4.	OCHRONA ZDROWIA I ŻYCIA	29
3.5.	OPIEKA	30
3.5.1.	OPIEKA NAD DZIEĆMI (ŻŁOBEK I PRZEDSZKOLE)	30
3.5.2.	OPIEKA NAD OSOBAMI STARSZYMI	30
3.5.3.	OPIEKA NAD OSOBAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI	31
3.5.4.	POMOC SPOŁECZNA	32
3.6.	ROZWÓJ LUDZI	35
3.6.1.	PRZEDSZKOLA	35
3.6.2.	SZKOŁY PODSTAWOWE (PUBLICZNE)	35
3.6.3.	GIMNAZJA (PUBLICZNE)	36
3.6.4.	KSZTAŁCENIE NA POZIOMIE PONADGIMNAZJALNYM	37
3.6.5.	KSZTAŁCENIE DOROSŁYCH	37
3.6.6.	KSZTAŁCENIE NA POZIOMIE WYŻSZYM	37
3.6.7.	INNE PLACÓWKI EDUKACJI I WYCHOWANIA SPECJALNEGO	37
3.7.	KULTURA, SPORT, REKREACJA, WYPOCZYNEK, PRZYJEMNOŚCI	37
3.8.	KONTAKTY SPOŁECZNE, WIĘZ GRUPOWA, TOŻSAMOŚĆ Z GMINĄ	38
3.8.1.	KAPITAŁ SPOŁECZNY	38
3.9.	SWOBODA I ŁATWOŚĆ KONTAKTÓW PRZESTRZENNYCH	39
3.9.1.	POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE I TRANSPORTOWE GMINY	39
3.9.2.	TELEKOMUNIKACJA I INTERNET	39
4.	ZASOBY TECHNICZNE	42
4.1.	BUDYNKI I OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	42
4.2.	ENERGETYKA	62
4.3.	INFRASTRUKTURA DROGOWA	65
4.3.1.	POWIĄZANIA TRANSPORTOWE	65
4.3.2.	ILOŚĆ I JAKOŚĆ DRÓG W GMINIE BUKOWSKO	65
5.	POTENCJAŁ I ŁĄD PRZESTRZENNY	67
5.1.	STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY	67
5.2.	DOKUMENTY I DECYZJE W GOSPODARCE PRZESTRZENNEJ I PRZEWIDYWANE W NICH ZMIANY	67
6.	POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	68
6.1.	GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	68
6.2.	OCZYSZCZANIE GMINY I GOSPODARKA ODPADAMI STAŁYMI	70
7.	POTENCJAŁ PRZYRODNICZY	72
7.1.	WALORY PRZYRODNICZE I KRAJOBRAZOWE	72
7.2.	STAN ŚRODOWISKA	75
8.	POTENCJAŁ KULTUROWY	79
8.1.	DZIEDZICTWO MATERIALNE	79
8.2.	DZIEDZICTWO DUCHOWE	82
8.3.	INSTYTUCJE KULTURY	83
9.	POTENCJAŁ TURYSTYCZNY	89
10.	POTENCJAŁ INSTYTUCJONALNY	92
10.1.	WŁADZE I ADMINISTRACJA I ICH ZASOBY	92

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy
(ilościowa)

10.2.	INNE PODMIOTY INSTYTUCJONALNE DZIAŁAJĄCE W GMINIE.....	94
10.3.	INNE DZIAŁANIA PROROZWOJOWE I ICH SKUTECZNOŚĆ	94
11.	GOSPODARKA I STRUKTURA GOSPODARKI.....	96
11.1.	STRUKTURA PODMIOTOWA I POTENCJAŁ GOSPODARKI	96
11.2.	STRUKTURA RODZAJOWA GOSPODARKI.....	97
11.3.	INFORMACJE O WYBRANYCH SEKCJACH I SEGMENTACH GOSPODARKI	99
11.3.1.	DZIAŁALNOŚĆ PRODUKCYJNA	99
11.3.2.	DZIAŁALNOŚĆ BUDOWLANA	100
11.3.3.	ROLNICTWO	100
11.3.4.	TURYSTYKA I GASTRONOMIA	102
11.3.5.	POZOSTAŁE USŁUGI	105
12.	POTENCJAŁ MATERIALNO-FINANSOWY GMINY	107
12.1.	MAJĄTEK KOMUNALNY	107
12.1.1.	NIERUCHOMOŚCI BUDYNKOWE I INNE KOMUNALNE OBIEKTY/URZĄDZENIA.....	107
12.1.2.	GRUNTY KOMUNALNE	109
12.2.	BUDŻET I INWESTYCJE GMINY	110
12.2.1.	DOCHODY BUDŻETU GMINY	110
12.2.2.	WYDATKI BUDŻETU GMINY	110
12.2.3.	INWESTYCJE GMINNE	112
	SPIS ILUSTRACJI.....	114

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

I. DIAGNOZA ILOŚCIOWA

Wstęp

Szanowni Państwo,

Strategia rozwoju gminy to jeden z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorządy gminne. Określa ona priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze jego działania.

Potrzeba opracowania Strategii naszej gminy oparta była na wielu istotnych przesłankach. Na pierwszy plan wysuwa się wymóg dostosowania zapisów dokumentu do bieżącej sytuacji społeczno-gospodarczej, a także fakt, iż perspektywa czasowa wcześniejszego opracowania dobiegała końca.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 roku nie ogranicza się w swych zapisach wyłącznie do zadań realizowanych przez gminne władze samorządowe. Dokument ujmuje również zapisy, które mają być wyzwaniem dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na terenie Gminy. Budowanie i rozwijanie aktywnych partnerstw lokalnych prowadzić może do realizacji wielu prorozwojowych działań.

Wszyscy jednak zdajemy sobie sprawę, że takie partnerstwa nie są zjawiskiem, które mogą się łatwo rozpocząć i zafunkcjonować spontanicznie. Z drugiej jednak strony, mamy wiele przykładów lokalnych organizacji i instytucji aktywnie wpływających na nasze otoczenie. Zachęcam Państwa do współpracy. Jestem również przekonany, że dokument Strategii pozwoli na jej zainicjowanie, nakierowanie i intensyfikowanie.

Wyrażam przekonanie, że nowa Strategia będzie odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania wszystkich mieszkańców Gminy Bukowsko. Ponadto już w bieżącej perspektywie finansowej Unii Europejskiej da możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na istotne dla jej rozwoju przedsięwzięcia.

Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, dokument ten stanowi syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową.

Jestem bardzo wdzięczny za udział i współpracę w pracach nad Strategią Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026.

Piotr Błazejowski
Wójt Gminy Bukowsko

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

1. Otoczenie lokalne i regionalne

1.1. Położenie Gminy Bukowsko

Poniżej przedstawiono położenie Gminy Bukowsko w jednostkach administracyjnych wyższego rzędu – kraju, województwa oraz powiatu.

Położenie w jednostkach administracyjnych wyższego rzędu

W dniu 1 stycznia 1999 roku wprowadzono w Polsce nowy podział administracyjny.

Obowiązujący od 1975 roku dwustopniowy podział administracyjny zastąpiono podziałem trójstopniowym, w którego skład wchodzi województwa, powiaty i gminy.

Nowy podział administracyjny, od chwili jego wprowadzenia w 1999 roku, uległ niewielkim modyfikacjom. W 2002 roku utworzono 7 nowych powiatów i jedną nową gminę oraz zlikwidowano 12 gmin, w 2003 roku zlikwidowano jeden powiat (przywrócony następnie w 2013 roku), w 2010 roku utworzono jedną nową gminę. Dodatkowo co roku następują niewielkie korekty granic województw, powiatów i gmin. Obecnie (stan na 1 stycznia 2014 r.) Polska dzieli się na 16 województw, 380 powiatów i 2479 gmin. Gmina Bukowsko administracyjnie zlokalizowana jest w województwie podkarpackim.

Województwo podkarpackie zostało utworzone 1 stycznia 1999 roku z połączenia trzech województw: rzeszowskiego, przemyskiego i krośnieńskiego oraz części tarnobrzelskiego i tarnowskiego. Zajmuje powierzchnię 17 845 km². Region położony jest w południowo-wschodniej części kraju; wschodnią granicę województwa stanowi granica państwowa z Ukrainą (obwód lwowski i obwód zakarpacki), południową – granica ze Słowacją (Kraj preszowski). Na górze Kremenaros (Krzemieniec) – 1221 m n.p.m. w Bieszczadach stykają się granice Polski, Słowacji i Ukrainy. Podkarpackie graniczy również województwami: lubelskim, świętokrzyskim i małopolskim.

Pod względem administracyjnym województwo dzieli się na 160 gmin, 21 powiatów ziemskich oraz 4 miasta na prawach powiatu (Rzeszów, Krosno, Tarnobrzeg, Przemyśl). Od 1 stycznia 2002 roku liczba powiatów powiększyła się o powiat leski z gminami: Baligród, Cisną, Lesko, Olszanica, Solina. Stolicą województwa jest Rzeszów liczący ok. 180 tys. ludności. Inne miasta z największą liczbą ludności to: Przemyśl (64,7 tys.), Stalowa Wola (63,3 tys.), Mielec (60,7 tys.), Tarnobrzeg (48,6 tys.) i Krosno (47,3 tys.).

Podkarpackie jest regionem o charakterze rolniczo-przemysłowym. Liczba ludności województwa podkarpackiego wynosi przeszło 2129 tys. ludności (według danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, grudzień 2014 r.). Największa gęstość zaludnienia występuje w miastach i całym pasie środkowym województwa, najmniejsza w części południowej i wschodniej.

Powiat sanocki – jeden z 380 powiatów w Polsce (jeden z 25 powiatów w województwie podkarpackim), utworzony w 1999 r. w ramach reformy administracyjnej. Jego siedzibą jest miasto Sanok. W skład powiatu wchodzi:

gminy miejskie:

- Sanok

gminy miejsko-wiejskie:

- Zagórz

gminy wiejskie:

- Besko
- **Bukowsko**
- Komańcza
- Sanok
- Tyrawa Wołoska
- Zarszyn

Powierzchnia powiatu wynosi 1224 km².

Źródło: opracowanie własne na podstawie źródeł internetowych

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Gmina Bukowsko jest jednostką administracyjną o statusie gminy wiejskiej.

Położenie geograficzne

Źródło: <http://mapa.targeo.pl/gmina-bukowsko,702083/gmina>

Położenie historyczne

Bukowsko należało do dóbr koronnych polskich. Najwcześniejsza wzmianka o osadzie pochodzi z 25 czerwca 1361 roku, kiedy to Kazimierz Wielki nadał braciom Piotrowi i Pawłowi z Węgier ziemie koronne Zboiska, Bukowsko aż do Wisłoka i Radoszyc należące do parafii św. Piotra w Bukowsku. Dokument ten, zatem stwierdza, że Bukowsko w roku 1361 miało kościół i parafię, a Wolica była uposażeniem Bukowskiego plebana. W XV w. Bukowsko miało już samorząd wsi na czele którego stał sołtys a potem wójt. Z zapisów wynika, że w latach 1480-1485 sołectwo było dobrze zagospodarowane. Miało młyn i karczmę. Kupił je wtedy Jan Felesztyński tworząc z niego folwark szlachecki na Nędzach. Bardzo tragicznym wydarzeniem dla Bukowska był najazd Tatarów w 1624 roku. Straty były olbrzymie: spalono całą wieś, dwór, kościół, wielu ludzi zabrali najeźdźcy do niewoli w straszny tatarski jasyr. Niemniej mimo tych ogromnych zniszczeń i niemal wiekowego letargu na początku XVIII stulecia widać zmiany na lepsze. W 1710 roku zostaje odbudowany kościół pod wezwaniem Św. Krzyża, zrobił to właściciel Bukowska Hrabia Józef Osoliński. Fundatorzy kościoła i orędownicy sprawy założenia Bukowskiej parafii ufundowali także plebanię i uposażyli Plebana. Do parafii przydzielono 35 okolicznych wsi. W 1748 r. Bukowsko miało już parafię i prawa miejskie, stało się miasteczkiem, o czym stwierdzają akta grodzkie i ziemskie. Bukowsko przeżywało rozkwit gospodarczy i handlowy. Od początku istnienia miasteczka w Bukowsku przewagę w żywiole miejskim mieli Żydzi. Już w 1745 r. ludności żydowskiej musiało być dużo skoro miała ona swoją synagogę w górnej części rynku. W 1790 r. austriacki spis ludności wykazał w Bukowsku 18 rodzin żydowskich obok 220 katolickich. Najbardziej rozwinięty był handel bydłem a jarmarki bukowskie odbywające się kilka dni w lutym przed środą popielcową i w czerwcu przed świętem Piotra i Pawła miały dobrą sławę w okolicy 6 września 1772 r. spalił się dwór, a w zapiskach o tym pożarze jest wzmianka o browarze, ratuszu i stawach rybnych. W XIX w. następuje duży rozwój miasta. Pod koniec tego stulecia osiągnęło ono poziom największego rozwoju i stało się obok Sanoka i Rymanowa największym skupiskiem ludności i ośrodkiem rzemieślniczo-handlowym w powiecie sanockim. W 1883 r. wystawiono nowy piękny kościół w stylu gotyckim, w tym samym czasie wybudowano murowaną szkołę. W 1902 - 1903 r. powstał w Bukowsku piętrowy gmach sądu i aresztu. Powstały tu kancelarie adwokackie, których w roku 1939 było 5.

W 1918 r. Po wyzwoleniu Polski z niewoli Bukowsko było gminą zbiorową z siedzibą urzędu gminnego na czele którego stał wójt. Był sąd grodzki, 3 sędziów, urząd notarialny, posterunek milicji państwowej,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

pocztą, urząd skarbowy, apteka, drogeria i trzech lekarzy. W czasie II wojny światowej Bukowsko było ośrodkiem przeprowadzania do Węgier ludzi którym groziło niebezpieczeństwo¹.

1.2. Miejsce Gminy w sieci osadniczej

Podstawowe jednostki osadnicze to miasto i wieś, które tworzą wzajemnie powiązane układy, tzw. sieci osadnicze. Układ osadniczy Polski tworzy 57 470 jednostek osadniczych, z czego 883 to jednostki miejskie, a 56 587 to jednostki wiejskie.

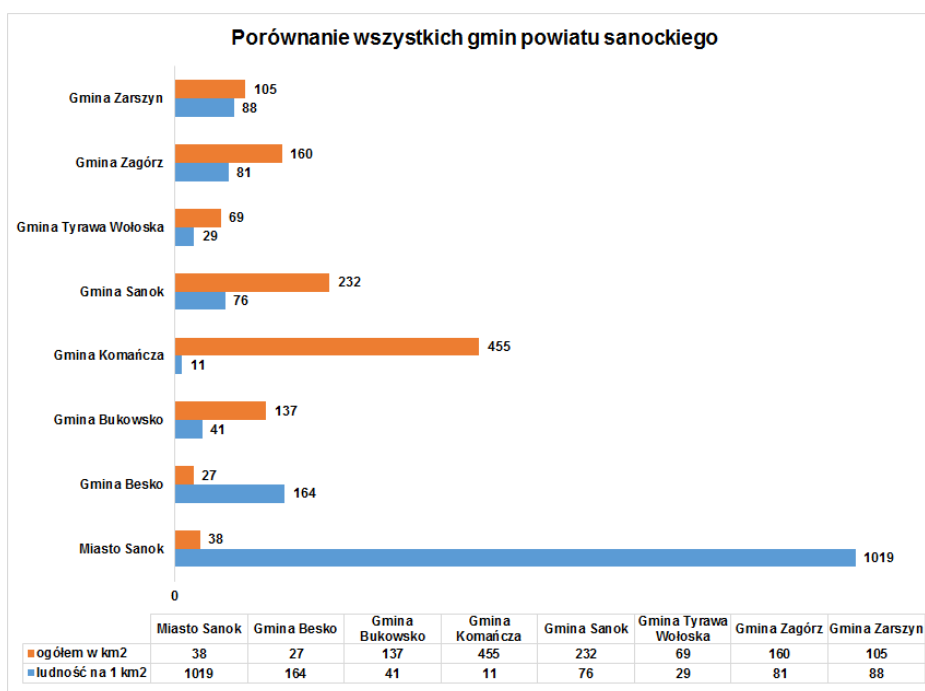
Gminę Bukowsko, jako sieć osadniczą tworzy 13 jednostek osadniczych - wsi, tj.:

- Bukowsko,
- Dudyńce,
- Karlików,
- Nadolany,
- Nagórzany,
- Nowotaniec,
- Płonna,
- Pobiedno,
- Tokarnia,
- Wola Piotrowa,
- Wola Sękowa,
- Wolica,
- Zbiosa.

Rozmieszczenie jednostek osadniczych i ludności na terenie Polski było ściśle zależne od środowiska przyrodniczego (najwięcej ludzi mieszka na terenach nizinnych i w dolinach rzek), przeszłości historycznej i zmiany granic Polski (stąd migracje ludności, zwłaszcza po okresach rozbiorów i wojen światowych) oraz migracji ludzi na tereny przemysłowe (za pracą, tam gdzie rozwijał się przemysł).

Sieć osadnicza wykazuje też silny związek z rozmieszczeniem ludności i gęstością zaludnienia (liczba osób na 1 km² powierzchni), która jest uwarunkowana czynnikami społecznymi i przyrodniczymi, co decyduje również o rozmieszczeniu wsi i miast. Gmina Bukowsko zlokalizowana jest na wschodzie kraju, gdzie gęstość sieci osadniczych wynosi od 10 do 15 miejscowości na 100 km². Z reguły są to jednostki o liczbie mieszkańców powyżej 1000. Analizowana gmina co do wielkości jest jedną ze średnich gmin w powiecie sanockim. Jej powierzchnia liczy nieco ponad 138 km² i zamieszkuje ją, według stanu na koniec grudnia 2014 roku 5 555 osób, co daje gęstość zaludnienia na poziomie 41 osób/ km². Poniżej zamieszczony wykres prezentuje porównanie wszystkich gmin tworzących powiat sanocki.

Wykres 1. Porównanie gmin powiatu sanockiego pod względem ludności i powierzchni

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

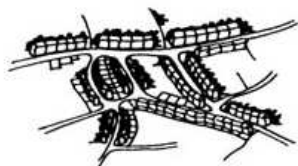
¹ http://www.bukowsko.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=2&subsub=19&menu=130&strona=1

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

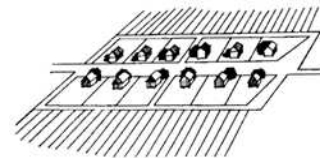
Polskie osadnictwo wyróżnia kilka typów wsi. Na ich rozmieszczenie wpływała rzeźba terenu, dostępność terenów wodnych, żyzność gleb i tradycja. Podkarpackie wsie, charakteryzuje typ wielodrożnicy (zwarta zabudowa rozciąga się wzdłuż przecinających się ulic) i ulicówki (zwarta zabudowa rozciąga się wzdłuż jednej ulicy, po obu jej stronach).

Wielodrożnica

Największe skupiska ludności występują w miastach i miejscowościach będących siedzibami gmin.

Rozmieszczenie ludności w gminie jest bardzo nierównomierne. Większe skupiska ludności występują wzdłuż ciągów komunikacyjnych, rzadsze zabudowania występują wśród kompleksów pól uprawnych.

Ulicówka

Zabudowa w poszczególnych miejscowościach Gminy Bukowsko reprezentuje typ ulicówki, choć miejscami występują też przysiółki liczące po kilkanaście domostw. Zabudowania rozmieszczone są w sposób zwarty wzdłuż osi, które stanowią drogi, zaś zabudowa zwana luźną zlokalizowana jest w oddaleniu od tychże osi. W zabudowie mieszkaniowej występują budynki jednorodzinne i budownictwo zagrodowe. Pola uprawne rozciągają się bezpośrednio za zagrodami lub też leżą dalej, poza zwartą zabudową wsi. Budownictwo jednorodzinne to przede wszystkim budynki wolnostojące. Konfiguracja terenu jest zróżnicowana, występuje tu dużo zagłębień i wzniesień.

Najliczniej zamieszkaną miejscowością w Gminie Bukowsko jest miejscowość Bukowsko – 1894 mieszkańców (stan na koniec grudnia 2015 roku).

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

2. Mieszkańcy gminy (potencjał ludzki)

2.1. Demografia

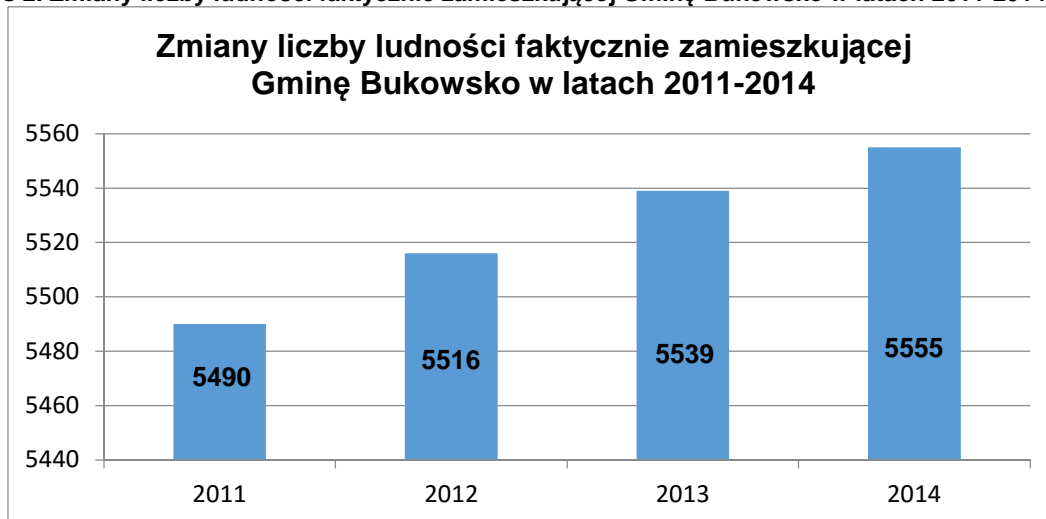
O pozycji i potencjale analizowanego obszaru w znacznym stopniu decyduje ludność i jej kondycja. To właśnie mieszkańcy wraz z dostępnymi zasobami naturalnymi tworzą podstawy do rozwoju obszaru, który zamieszkują. Z tego też względu konieczne jest prześledzenie potencjału rozwojowego Gminy Bukowsko właśnie pod kątem uwarunkowań społeczno-ekonomicznych.

2.1.1. Ludność ogółem w 2014r., miejsce w województwie, zmiany ludności w latach 2011-2014

W końcu 2014 r. liczba ludności faktycznie zamieszkującej Gminę Bukowsko wynosiła 5 555 osób, tj. o ponad 0,4% więcej w stosunku do 2011 roku.

Poniżej zamieszczono wykres prezentujący zmiany liczby ludności faktycznie zamieszkującej Gminę Bukowsko w latach 2011-2014.

Wykres 2. Zmiany liczby ludności faktycznie zamieszkującej Gminę Bukowsko w latach 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Zmiany jakie zachodziły w liczbie ludności w Gminie Bukowsko w badanym okresie charakteryzuje ogólna tendencja wzrostowa. W 2014 roku liczba mieszkańców Gminy Bukowsko stanowiła 0,44% mieszkańców województwa podkarpackiego. Gęstość zaludnienia w 2014 roku wyniosła 39 osób na km², przy wartości 39 osób na km² notowanej w powiecie sanockim i 119 osób na km² w województwie podkarpackim.

2.1.2. Struktura wieku i płci

Struktura ludności według płci i wieku daje podstawę do określenia wielu społeczno-ekonomicznych konsekwencji tak na dziś jak i na przyszłość, np.: określenie zapotrzebowania na miejsca w szkole, nowe miejsca pracy czy też oszacowanie przyszłej liczby małżeństw w celu zaprognozowania potrzeb mieszkaniowych.

Relacja liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym jest pierwszym ważnym wskaźnikiem sytuacji demograficznej analizowanego obszaru. Relacje te dla Gminy Bukowsko w roku 2014 przedstawiały się następująco:

- odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (w wieku do 17 lat) – 21,2%;
- odsetek osób w wieku produkcyjnym (kobiety 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lata) – 63,4%;
- odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku powyżej 60 lat, mężczyźni powyżej 65 lat) – 15,4%.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia strukturę ludności ze względu na ekonomiczne grupy wieku mieszkańców Gminy Bukowsko, w odniesieniu do danych dla jednostek porównywalnych.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

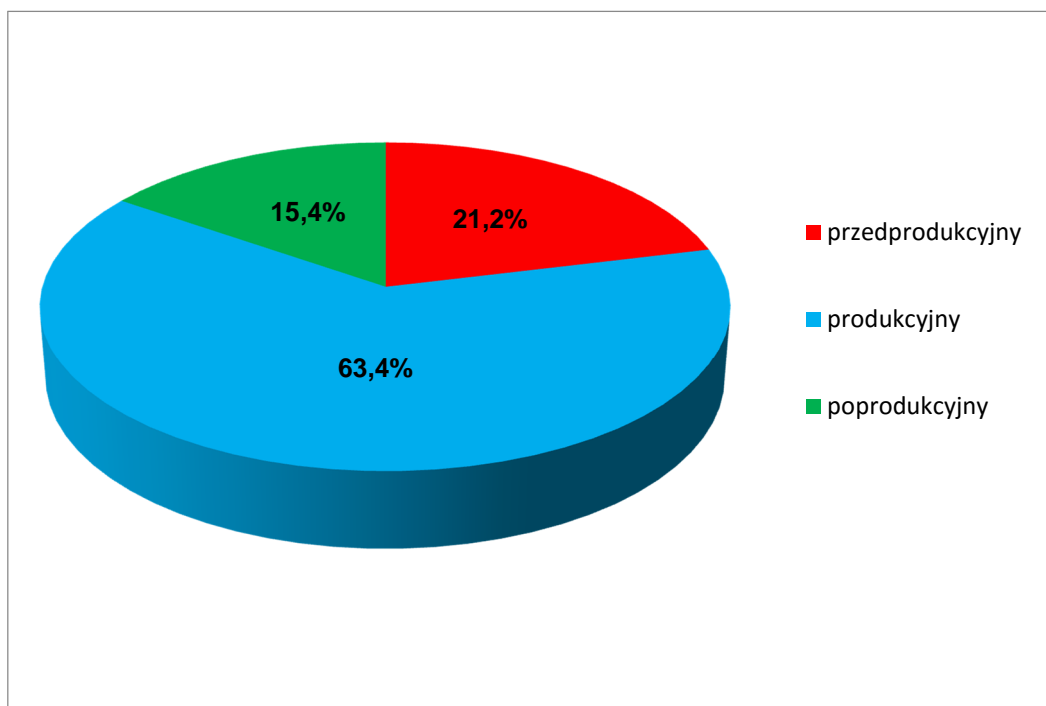
Tabela 1. Struktura wieku według grup ekonomicznych w 2014 r.

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku					
	przed- produkcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny	nieprodukcyjny na 100 osób w wieku produkcyjnym	poprodukcyjny na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	poprodukcyjny na 100 osób w wieku produkcyjnym
	[%]	[%]	[%]			
Gmina Bukowsko	21,2	63,4	15,4	57,7	72,3	24,2
Województwo podkarpackie (gminy wiejskie)	19,9	63,3	16,7	57,9	83,9	26,4
POLSKA (gminy wiejskie)	19,8	62,6	17,6	58,2	82,9	26,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Z powyższego zestawienia wynika, iż blisko 2/3 mieszkańców Gminy Bukowsko to ludność w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata). Od roku 2011 liczebność tej grupy utrzymuje się na podobnym poziomie. Liczebność osób w grupie poprodukcyjnej (od 59/64 lat), w analizowanym okresie obejmującym lata 2011-2014 charakteryzowała tendencja wzrostowa. Z kolei w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym (do 18 lat) odnotowano spadek liczebności. Zaistniała sytuacja spowodowana jest wydłużeniem życia ludności przy równoczesnym niskim poziomie liczby urodzeń. Prognozy przewidują pogłębianie się tej tendencji.

Wykres 3. Ludność wg grup wiekowych w Gminie Bukowsko (stan na 2014 rok)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

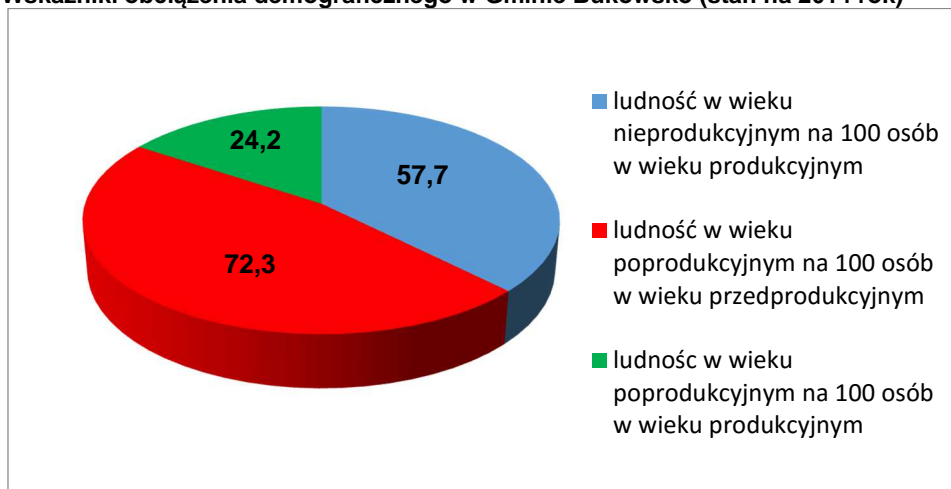
Wskaźnik obciążenia demograficznego jest miarą pokazującą relację pomiędzy liczbą osób w wieku poprodukcyjnym i w wieku produkcyjnym (*dokładnie: liczba osób w wieku emerytalnym na 100 osób pracujących*). Zbyt wysokie wartości tego wskaźnika, skądinąd korzystnie świadczące o zamożności i zdrowotności danego społeczeństwa, są jednak niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych (mała liczba osób płacących podatki przy dużej liczbie osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, ochrony zdrowia itp.). W Polsce (w gminach wiejskich) w 2014 roku na 100 osób w wieku zdolności do pracy przypadało ponad 58 osób w wieku nieprodukcyjnym. W Gminie Bukowsko wartość wskaźnika nie odbiega od danych dla kraju i na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada blisko 58 osób w wieku nieprodukcyjnym.

W Polsce wskaźnik obciążenia jest ciągle niewysoki na tle takich państw jak Włochy, Niemcy czy Grecja. Jesteśmy więc społeczeństwem relatywnie młodym. Jednakże przy tak niskim poziomie urodzeń i długim czasie trwania życia, sytuacja ta będzie się szybko zmieniała.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Wykres 4. Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Bukowsko (stan na 2014 rok)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W Polsce, według stanu z końca grudnia 2014 r., kobiety stanowiły 51,6% w ogólnej liczbie ludności. Zgodnie z prognozą stanu i struktury ludności z 2010 r. nie zmieni się to w przyszłości. Przewaga liczebna kobiet narasta silnie wraz z wiekiem. W młodszych grupach wieku jest więcej mężczyzn, różnica maleje przy przechodzeniu do kolejnych grup wieku, zaś po osiągnięciu równowagi w grupie wieku 40-44 lata dla ludności Polski następne grupy wieku charakteryzują się zwiększającą się przewagą liczebną kobiet.

Tabela 2. Liczba kobiet

Typy jednostek terytorialnych	W grupie wiekowej				Ogółem
	0-19	20-39	40-59	60 i więcej	
Gmina Bukowsko	632	882	667	576	2 757
Województwo podkarpackie (gminy wiejskie)	100 167	138 469	115 716	102 383	456 735
POLSKA (gminy wiejskie)	1 215 623	1 633 929	1 423 925	1 239 739	5 513 216

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na 100 mężczyzn w Gminie Bukowsko przypada 99 kobiet.

2.1.3. Ruch naturalny

Zjawiska społeczno-demograficzne, takie jak zawieranie i rozwiązywanie małżeństw, urodzenia i zgonu, związane z naturalną, biologiczną reprodukcją ludności określa się mianem **ruchu naturalnego**.

W analizie ruchu naturalnego podstawowe znaczenie mają charakterystyki natężenia urodzeń i zgonów, gdyż oprócz struktury według wieku, czynniki te wpływają na przebieg procesu reprodukcji ludności. Zawieranie i rozwiązywanie małżeństw wpływa głównie na kształtowanie się liczby urodzeń oraz na zmianę struktury ludności według stanu cywilnego.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie ruchu naturalnego Gminy Bukowsko na tle jednostek porównywalnych na przestrzeni lat 2011-2014.

Tabela 3. Urodzenia, zgonu, przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w poszczególnych latach 2011-2014

Typy jednostek terytorialnych		Gmina Bukowsko	Województwo podkarpackie (gminy wiejskie)	POLSKA (gminy wiejskie)	POLSKA
2011	Urodzenia na 1000 mieszkańców	11,7	10,40	10,80	10,10
	Zgonu na 1000 mieszkańców	7,14	9,30	10,00	9,80
	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	4,6	1,10	0,80	0,30
2012	Urodzenia na 1000 mieszkańców	12,7	10,30	10,70	10,00
	Zgonu na 1000 mieszkańców	8,73	9,30	10,10	10,00
	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	4,0	1,00	0,60	0,00
2013	Urodzenia na 1000 mieszkańców	12,9	9,90	10,20	9,60

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

2014	Zgony na 1000 mieszkańców	9,25	9,30	10,00	10,10
	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	3,6	0,60	0,20	-0,50
	Urodzenia na 1000 mieszkańców	11,0	9,70	10,30	9,70
	Zgony na 1000 mieszkańców	7,21	8,99	9,64	9,78
	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	3,8	0,70	0,70	0,00

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Współczynnik urodzeń (rodności) – liczba urodzeń żywych na 1000 ludności w 2014 roku w Gminie Bukowsko wyniosła 11,0 wobec 11,7 w 2011 r. Przeciętnie w kraju na 1 000 ludności rodziło się 9,6 dzieci, w tym najwięcej w województwie wielkopolskim – 11,0, a najmniej w opolskim – 8,6. Na przestrzeni badanego okresu w gminie wartość wskaźnika charakteryzowała ogólna tendencja spadkowa w analizowanym okresie, co prezentuje poniżej zamieszczony wykres. W 2014 roku współczynnik urodzeń (rodności) w Gminie Bukowsko osiągnął wartość niższą od wartości charakteryzujących jednostki porównywalne.

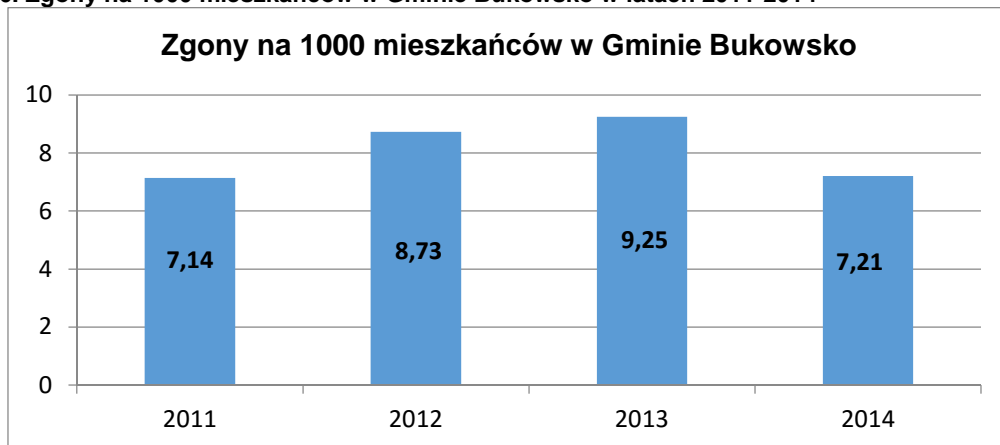
Wykres 5. Urodzenia na 1000 mieszkańców w Gminie Bukowsko w latach 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2014 r. **surowy współczynnik zgonów (umieralność)**, czyli liczba zarejestrowanych w danym roku zgonów na 1000 ludności w gminie, ukształtował się na poziomie 7,21. W porównaniu do 2011 r. natężenie zgonów (umieralność) nieznacznie wzrosło. Współczynnik umieralności w województwie podkarpackim w 2014 r. (w gminach wiejskich) wyniósł 8,99%, co oznacza, że na 1000 ludności przypadało blisko 9 zgonów (dla Polski wskaźnik ten wyniósł 9,78%). Liczba zgonów przypadająca na 1000 mieszkańców na obszarach wiejskich w kraju wyniosła 9,64%. Na tle jednostek porównywalnych surowy współczynnik zgonów (umieralność) w Gminie Bukowsko osiągnął niższą wartość od notowanej w województwie i kraju.

Wykres 6. Zgony na 1000 mieszkańców w Gminie Bukowsko w latach 2011-2014

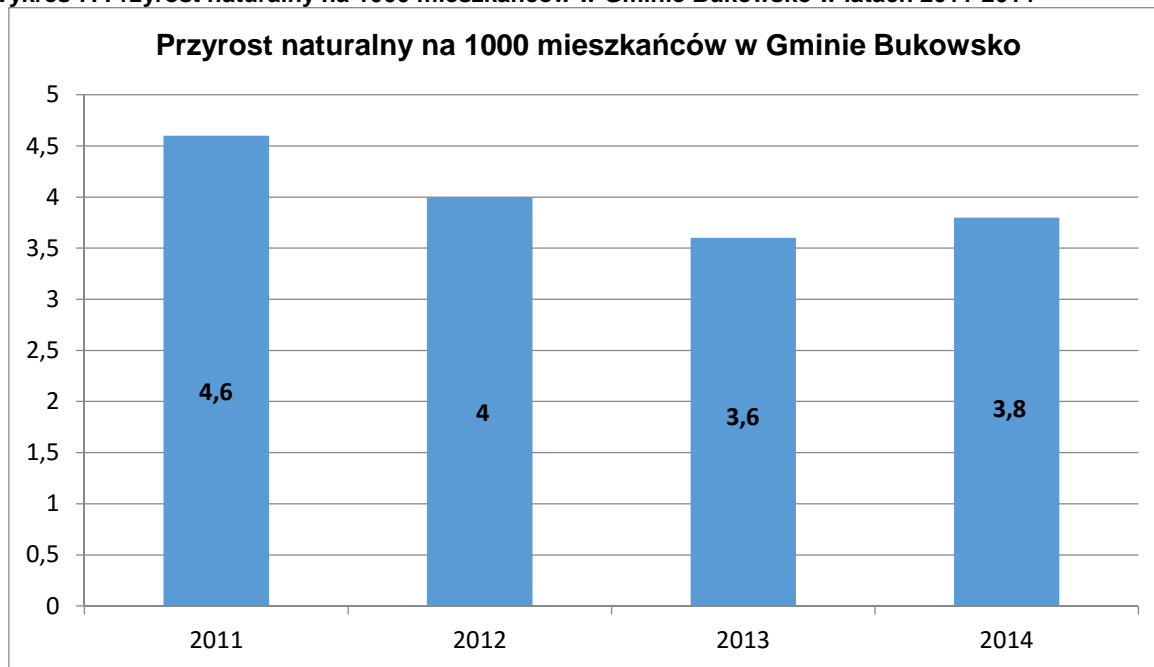
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

W przeliczeniu na 1000 ludności **przyrost naturalny** w kształtował się na poziomie plus 3,8 w 2014 r. (wobec plus 4,6 w 2011 r.). W Polsce współczynnik przyrostu naturalnego na koniec grudnia 2014 r. wynosił 0,0.

Wykres 7. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Gminie Bukowsko w latach 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Natężenie zawierania związków małżeńskich ocenić można za pomocą **ogólnego współczynnika małżeństw brutto**, wyrażającego liczbę zawartych małżeństw w danym roku, przypadającą na 1000 ludności.

Tabela 4. Małżeństwa zawarte i rozwody na 1000 mieszkańców w latach 2011-2014

Typy jednostek terytorialnych		Gmina Bukowsko	Województwo podkarpackie	POLSKA
2011	Małżeństwa zawarte na 1000 mieszkańców	6,0	5,8	5,4
	Rozwody przeprowadzone na 1000 mieszkańców	1,0	1,11	1,68
2012	Małżeństwa zawarte na 1000 mieszkańców	6,5	5,6	5,3
	Rozwody przeprowadzone na 1000 mieszkańców	1,0	1,05	1,67
2013	Małżeństwa zawarte na 1000 mieszkańców	4,5	5,0	4,7
	Rozwody przeprowadzone na 1000 mieszkańców	1,3	1,1	1,7
2014	Małżeństwa zawarte na 1000 mieszkańców	5,6	5,3	4,9
	Rozwody przeprowadzone na 1000 mieszkańców	1,4	1,1	1,7

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2014 roku w Gminie Bukowsko współczynnik ten wynosił 5,6% i był o 0,4% niższy niż w roku 2011. W kraju i w województwie analizowany wskaźnik w badanym okresie czasu również się zmniejszył się o 0,5%.

Liczba rozwodów przeprowadzonych na 1000 mieszkańców w Gminie Bukowsko w 2014 roku wynosiła 1,4 i była wyższa o 0,4 niż w roku 2011. Zarówno w kraju, jak i w województwie podkarpackim liczba przeprowadzonych rozwodów na 1000 mieszkańców zwiększyła się o 0,1.

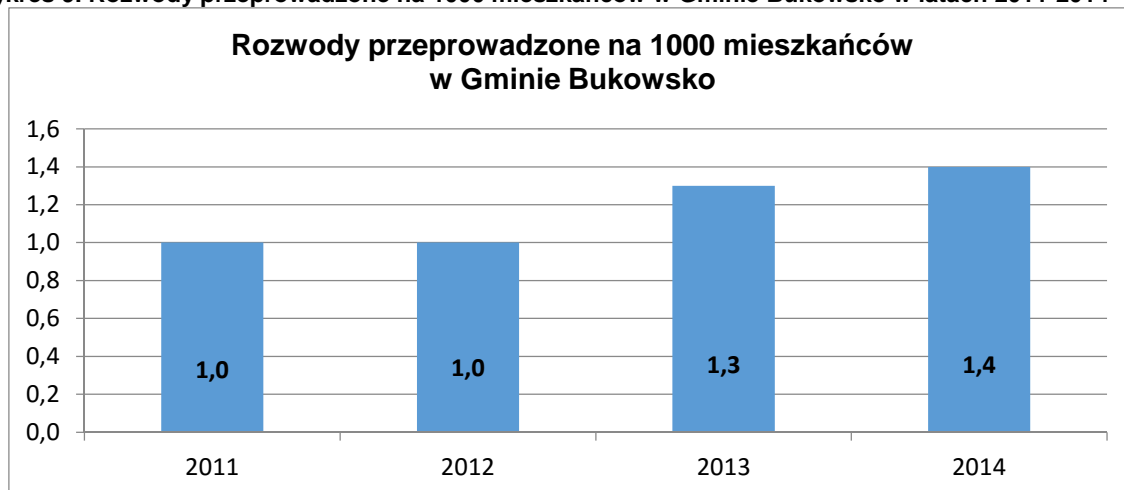
Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy
(ilościowa)

Wykres 8. Małżeństwa zawarte na 1000 mieszkańców w Gminie Bukowsko w latach 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 9. Rozwody przeprowadzone na 1000 mieszkańców w Gminie Bukowsko w latach 2011-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

2.1.4. Ruch wędrowkowy

Obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na rozwój ludności, tj. powodującym względnie trwałe zwiększenie bądź zmniejszenie liczebności populacji, a także wpływając na jej rozmieszczenie są **migracje**, czyli przemieszczenia ludności związane ze zmianą stałego miejsca zamieszkania lub miejsca czasowego pobytu. Wielkość i kierunek migracji oraz ich natężenie zależą od wielu przyczyn, wśród których najczęściej wymienia się przyczyny o charakterze ekonomicznym (np. podjęcie pracy, poprawa sytuacji materialnej).

Poniższa tabela przedstawia zestawienie ruchu wędrowkowego mieszkańców powiatu sanockiego na tle jednostek porównywalnych w latach 2011-2014.

Tabela 5. Zameldowania i wymeldowania na pobyt stały w poszczególnych latach 2011-2014

Typy jednostek terytorialnych		Powiat sanocki	Województwo podkarpackie (gminy wiejskie)	POLSKA (gminy wiejskie)	POLSKA
2011	zameldowania	50	8 590	144 259	435 470
	wymeldowania	44	8 001	115 042	439 804
2012	zameldowania	31	7 768	135 160	409 861
	wymeldowania	45	7 611	110 138	416 478
2013	zameldowania	35	8 670	145 977	439 478

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

	wymeldowania	38	8 521	122 428	459 382
2014	zameldowania	31	8181	137048	419934
	wymeldowania	45	7981	118206	435684

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

2.1.5. Prognoza ludności

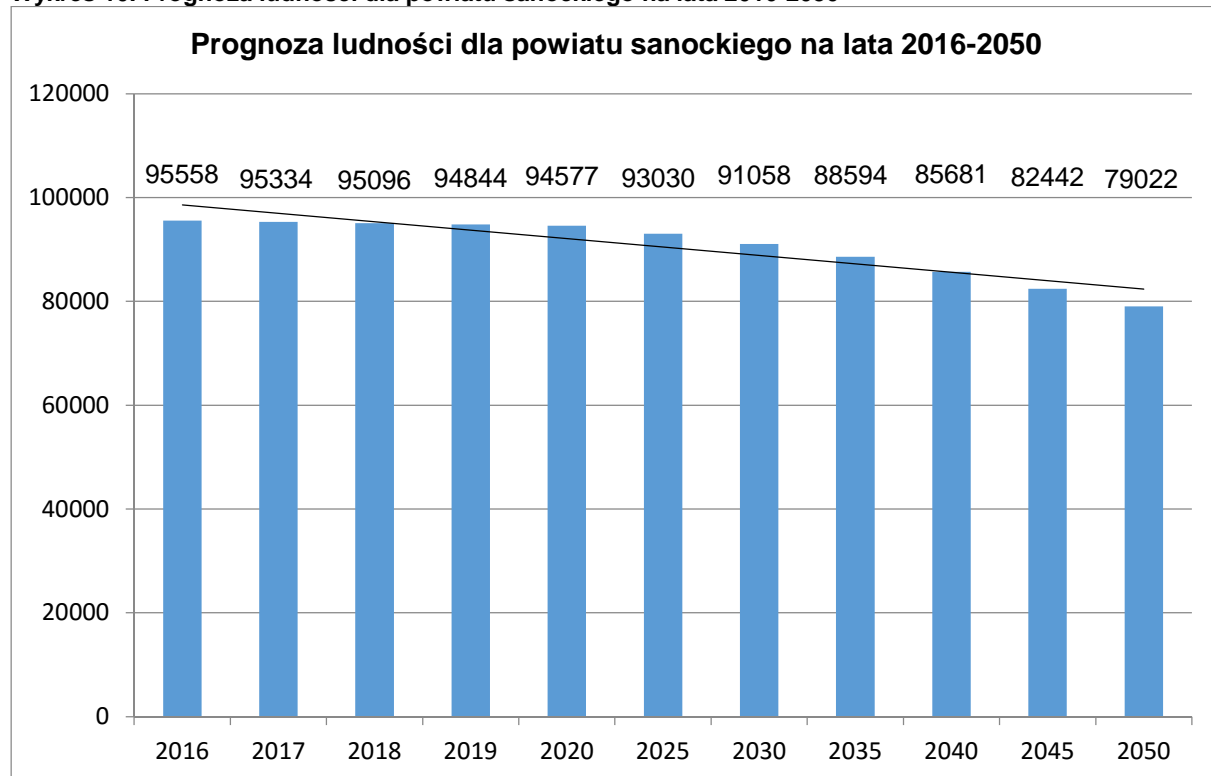
Wyniki najnowszej długookresowej prognozy ludności dla powiatu sanockiego, do którego administracyjnie należy Gmina Bukowsko, na lata 2015-2035 wskazują, że w perspektywie najbliższych 21 lat, tzw. horyzontu prognozy, liczba ludności na analizowanym obszarze będzie systematycznie zmniejszać się do roku 2050. Przewiduje się, że w 2016 roku w powiecie sanockim będzie zamieszkiwało 95 558 osób, w 2025 roku - 93 030 osoby, w 2035 roku – 88 594 osób, a w 2050 roku – 79 022 osób, przy założeniu scenariusza prognozy określanego jako najbardziej realistyczny.

Tabela 6. Prognoza ludności dla powiatu sanockiego według płci na lata 2016-2050

Rok	Powiat sanocki		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2016	95 558	46 804	48 754
2017	95 334	46 679	48 655
2018	95 096	46 547	48 549
2019	94 844	46 409	48 435
2020	94 577	46 263	48 314
2025	93 030	45 420	47 610
2030	91 058	44 348	46 710
2035	88 594	43 044	45 550
2040	85 681	41 568	44 113
2045	82 442	39 986	42 456
2050	79 022	38 351	40 671

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 10. Prognoza ludności dla powiatu sanockiego na lata 2016-2050

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Poniżej zamieszczono prognozę liczby ludności dla powiatu sanockiego według ekonomicznych grup wieku w wybranych latach 2016-2035.

Wyszczególnienie	2016	%	2020	%	2025	%	2030	%	2035	%
ogółem	95558	100%	94577	100%	93030	100%	91058	100%	88594	100%
przedprodukcyjny	17336	18,1%	16564	17,5%	15548	16,7%	14135	15,5%	13031	14,7%
produkcyjny	61179	64%	59738	63,1%	57396	61,6%	55750	61,2%	54140	61,1%
poprodukcyjny	17043	17,8%	18275	19,3%	20086	21,5%	21173	23,2%	21423	24,1%

Liczba osób w wieku produkcyjnym w całym okresie prognozy - będzie ulegać systematycznemu zmniejszaniu z poziomu 61 179 w 2016 roku do 54 140 w 2035, a zatem o 7 039 osób. Znaczące zmiany wystąpią także wewnątrz struktury wieku produkcyjnego ludności, tj. pomiędzy wiekiem mobilnym (18-44 lata) oraz niemobilnym (45-60/65 i więcej). Będzie obserwowane dynamiczne starzenie się ludności w wieku produkcyjnym. Wspomniane zmiany spowodują gwałtowne zmniejszanie się i starzenie się zasobów pracy, a w konsekwencji pogarszanie się podaży siły roboczej na lokalnym rynku pracy.

Zmiany struktury ludności w wieku produkcyjnym będą dotyczyły nie tylko rozmiarów podaży zasobów siły roboczej, ale także zmian w relacji do innych grup wieku ludności. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej strukturze ludności powiatu sanockiego zmniejszy się o blisko 3 punkty procentowe w perspektywie do 2035 roku. Wspomniane zmiany jak również wydłużanie się dalszego trwania życia będą powodować przyspieszenie procesu starzenia się polskiego społeczeństwa.

Z kolei liczba osób w wieku przedprodukcyjnym z 17 336 w 2016 roku spadnie do 13 031 w 2035, tj. o ponad 3 punkty procentowe, zaś w wieku poprodukcyjnym z 17 043 w 2016 roku wzrośnie do 21 423 w 2035 roku.

2.2. Kapitał ludzki

Na kapitał ludzki składają się: zasób wiedzy, umiejętności, zdrowie i energia vitalna, postawy, aktywność społeczna, przedsiębiorczość, mobilność i tzw. kompetencje cywilizacyjne (zdolność do współpracy, innowacji, umiejętności organizacyjne), stosunek do wartości przyrodniczych i kulturowych, zasiedziałość i poczucie tożsamości z gminą. Niektóre aspekty wiedzy i umiejętności niektórych grup ludności (absolwentów szkół podstawowych i gimnazjów) oceniają wyniki sprawdzianów dla kończących te szkoły.

Za wskaźnik zasobów wiedzy można przyjąć poziom wykształcenia społeczeństwa, jednakże dane znajdujące się w Banku Danych Lokalnych nie pozwalają na taką analizę. W niniejszym opracowaniu do określenia zasobów wiedzy zostały wykorzystane dane o wynikach z egzaminów na koniec 6 klasy szkół podstawowych oraz egzaminów gimnazjalnych dostępnych na stronie Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

Sprawdzian

Podstawą prawną przeprowadzenia sprawdzianu jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. nr 83, poz. 562, z późn. zm.).

Celem sprawdzianu na koniec 6 klasy szkół podstawowych jest zbadanie, w jakim stopniu uczniowie kończący szóstą klasę opanowali umiejętności opisane w standardach wymagań egzaminacyjnych.

Podczas sprawdzianu bada się umiejętności:

- czytania,
- pisanie,
- rozumowania,
- korzystania z informacji,
- wykorzystywania wiedzy w praktyce.

Poniższe tabele obejmują zestawienie wyników sprawdzianu uczniów i szkół podstawowych na przestrzeni lat 2012-2014 w Gminie Bukowsko. Prezentowane wyniki zostały obliczone z uwzględnieniem wyłącznie arkusza standardowego.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Tabela 7. Wyniki sprawdzianu uczniów i szkół podstawowych w Gminie Bukowsko w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	Liczba uczniów	Wynik średni (max. 40 pkt.)	Czytanie (%)	Pisanie (%)	Rozumowanie (%)	Korzystanie z informacji (%)	Wykorzystanie wiedzy w praktyce (%)	Ogółem (%)	Procent uczniów z wynikiem			Rok
									niskim	średnim	wysokim	
Szkoła Podstawowa im. Prof. J. Krzyżanowskiego w Bukowsku	23	25,83	76	70	52	61	58	65	30	44	27	2014
	22	28,91	78	68	67	60	82	72	0	69	33	2013
	38	21,76	59	53	45	74	50	54	31	47	21	2012
Szkoła Podstawowa w Pobiednie	15	26,67	85	56	53	73	67	67	20	66	13	2014
	23	21,78	69	53	49	57	42	54	26	65	8	2013
	16	20,38	59	53	47	56	39	51	31	63	6	2012
Szkoła Podstawowa w Nowotańcu	16	27,12	80	63	60	70	65	68	18	37	43	2014
	14	23,86	78	59	54	61	42	60	14	78	7	2013
	22	21,59	57	60	53	68	36	54	32	60	10	2012
Średnia wyników uczniów i szkół podstawowych Gminy Bukowsko w latach 2012-2014												
Średnia dla Gminy Bukowsko	54	26,54	80	63	55	68	63	67	23	49	28	2014
	59	24,85	75	60	57	59	55	62	13	71	16	2013
	76	21,24	58	55	48	66	42	53	31	57	12	2012

Źródło: <http://www.oke.krakow.pl/inf/>

W Gminie Bukowsko do sprawdzianu w 2014 roku przystąpiło 54 uczniów klas szóstych. Statystyczny uczeń rozwiązujący arkusz standardowy w gminie uzyskał na sprawdzianie 26,54 punktów, podczas gdy średnia w województwie podkarpackim wyniosła 26,33 punktów.

Uczniowie ze szkół w miastach powyżej 100 tysięcy mieszkańców w województwie podkarpackim osiągnęli średni wynik wyższy od średnich wyników uczniów z pozostałych warstw. Różnica ta, podobnie jak w latach ubiegłych, jest największa w odniesieniu do wyników szkół wiejskich. W 2014 roku statystyczny uczeń szkoły wiejskiej otrzymał o blisko 2 punkty mniej od swojego rówieśnika ze szkoły wielkomiejskiej. Podobnie jak w latach poprzednich uczniowie szkół niepublicznych osiągnęli wyniki wyższe od uczniów szkół publicznych.

Według danych za 2014 rok najlepiej została opanowana przez uczniów szkół podstawowych zlokalizowanych w Gminie Bukowsko umiejętność czytania. Za zadania sprawdzające tę umiejętność uczniowie otrzymali średnio 80% punktów możliwych do uzyskania (średnia dla województwa podkarpackiego - 78% punktów). Nieco słabsze wyniki osiągnęli z korzystania z informacji - 68% (średnia dla województwa podkarpackiego - 58% punktów). Najsłabiej uczniowie opanowali umiejętność rozumowania uzyskując średnio 55% możliwych do zdobycia punktów (średnia dla województwa podkarpackiego - 71% punktów). Za pisanie uczniowie otrzymali średnio 63% punktów możliwych do uzyskania, zaś za wykorzystanie wiedzy w praktyce 63% (średnia dla województwa podkarpackiego - 60% punktów).²

Odsetek uczniów z wynikiem niskim w okresie 2012-2014 charakteryzuje ogólna tendencja rosnąca. W 2014 roku uczniów z wynikiem niskim było o 8% więcej niż w roku 2012. Liczba uczniów z wynikiem średnim (największy udział w strukturze wyników), którzy w skali stanikowej uzyskali od 4 do 6 punktów utrzymuje się na zróżnicowanym poziomie (średnio 59%). Z kolei odsetek uczniów z wynikiem wysokim (od 7 do 9 punktów w skali staninowej) w 2014 roku, w porównaniu do 2012 roku, spadł o 16%.

Egzamin gimnazjalny

Egzamin gimnazjalny przeprowadza się w ostatnim roku nauki w gimnazjum na mocy art. 9 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) Egzamin gimnazjalny obejmuje wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do wybranych przedmiotów nauczanych w trzecim i wcześniejszych etapach edukacyjnych. Egzamin ma formę pisemną. Przystąpienie do egzaminu jest warunkiem ukończenia gimnazjum, ale nie określa się minimalnego wyniku, jaki zdający powinien uzyskać, toteż egzaminu nie można nie zdać. Egzamin gimnazjalny składa się z trzech części:

² Osiągnięcia uczniów kończących szkołę podstawową w roku 2014, opracowanie Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej i części dotyczącej języka obcego nowożytnego. Prace egzaminacyjne sprawdzają wykwalifikowani egzaminatorzy według jednolitych kryteriów.

Wynik procentowy to odsetek punktów (zaokrąglony do liczby całkowitej), które zdający zdobył za zadania mierzące wiadomości i umiejętności z danego zakresu.

Poniższe tabele obejmują zestawienie wyników egzaminów gimnazjalnych na przestrzeni lat 2012-2014 przeprowadzonych w Gminie Bukowsko.

W Gminie Bukowsko do egzaminu w 2014 roku przystąpiło 53 uczniów szkół gimnazjalnych. Statystyczny uczeń rozwiązujący arkusz standardowy uzyskał na egzaminie z części humanistycznej 66,2% (średnia dla województwa podkarpackiego - 64,9% punktów), z części matematyczno-przyrodniczej 59% (średnia dla województwa podkarpackiego - 51% punktów). Najwięcej uczniów szkół gimnazjalnych przystąpiło do egzaminu z języka angielskiego głównie na poziomie podstawowym uzyskując odpowiednio 43,3%³.

---

³Osiągnięcia uczniów kończących gimnazjum w roku 2014, opracowanie Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Poniższe tabele obejmują zestawienie wyników egzaminów gimnazjalnych na przestrzeni lat 2012-2014 przeprowadzonych w Gminie Bukowsko.

Średnie wyniki uczniów i szkół w Gminie Bukowsko w latach 2012-2014

NAZWA SZKOŁY	LICZBA UCZNIÓW*	% UCZNIÓW Z DYSLEKSJĄ	CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA zakresy:				CZĘŚĆ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZA zakresy:				JĘZYK ANGIELSKI					JĘZYK NIEMIECKI					JĘZYK ROSYJSKI				ROK
			J. POLSKI (%)	J. POLSKI (STANIN)	HISTORIA WOS - (%)	HISTORIA WOS - (STANIN)	MATEMATYKA (%)	MATEMATYKA (STANIN)	RZEMIOŁOTY PRZYRODNICZE (%)	PRZYRODA (STANIN)	L. UCZ. POZIOM PODSTAWOWY	WYNIK P. PODSTAWOWY (%)	STANIN	L. UCZ. POZIOM ROZSZERZONY	WYNIK P. ROZSZERZONY (%)	L. UCZ. POZIOM PODSTAWOWY	WYNIK P. PODSTAWOWY (%)	STANIN	L. UCZ. POZIOM ROZSZERZONY	WYNIK P. ROZSZERZONY (%)	L. UCZ. POZIOM PODSTAWOWY	WYNIK P. PODSTAWOWY (%)	L. UCZ. POZIOM ROZSZERZONY	WYNIK P. ROZSZERZONY (%)	
Publiczne Gimnazjum w Bukowsku	22	0	71,3	6	63,6	7	56,7	7	59,9	8	8	56,6	4	1	20,0	14	66	7	14	45	-	-	-	-	2014
	30	3	66,7	6	62,8	7	62,2	8	69	8	9	57,4	5	2	80,0	21	70,2	7	21	49,8	-	-	-	-	2013
	33	0	55,4	5	66,8	7	54,6	7	57,6	8	5	50,0	3	28	72,6	28	44,4	-	-	-	-	-	-	-	2012
Publiczne Gimnazjum w Pobiednie	15	6,7	72,9	7	55,7	7	64,5	8	66,3	7	15	15	34,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2014
	19	0	60,4	5	56,2	5	35,9	3	54,4	4	19	58,5	5	19	35,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2013
	16	0	67,4	6	61,0	5	34,8	3	51,5	5	16	58,9	5	16	38,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2012
Publiczne Gimnazjum w Zespole Szkół w Nowotańcu	16	6,3	72,9	7	61,2	6	53,8	7	53,3	6	6	58,3	4	1	40,0	10	53	5	10	35	-	-	-	-	2014
	17	12	55,5	4	58,8	6	39,8	3	54,4	4	15	55,4	4	15	36,0	2	44,0	3	2	17,5	-	-	-	-	2013
	25	0	60,8	4	63,0	6	48,7	6	50,9	6	8	61,3	5	17	55,7	5	17	23,2	-	-	-	-	-	-	2012
Średnia dla wszystkich szkół w 2014	53	4,3	72,3	-	60,1	-	58,3	-	59,8	-	29	43,3	-	2	30,0	24	59	-	24	40	-	-	-	-	2014

Źródło: <http://www.oke.krakow.pl/inf/>

W Gminie Bukowsko do egzaminu w 2014 roku przystąpiło 53 uczniów szkół gimnazjalnych. Statystyczny uczeń rozwiązujący arkusz standardowy uzyskał na egzaminie z części humanistycznej 66,2% (średnia dla województwa podkarpackiego - 64,9% punktów), z części matematyczno-przyrodniczej 59% (średnia dla województwa podkarpackiego - 51% punktów). Najwięcej uczniów szkół gimnazjalnych przystąpiło do egzaminu z języka angielskiego głównie na poziomie podstawowym uzyskując odpowiednio 43,3%⁴.

⁴Osiągnięcia uczniów kończących gimnazjum w roku 2014, opracowanie Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

3. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców

3.1. Zabezpieczenie materialne

3.1.1. Rynek pracy

Poniżej zamieszczona tabela prezentuje wskaźniki charakteryzujące rynek pracy w gminie.

Tabela 8. Wskaźniki charakteryzujące rynek pracy w Gminie Bukowsko

Rok	Liczba mieszkańców gminy w wieku aktywności zawodowej	Liczba pracujących mieszkańców gminy			Dojazdy do pracy		
	ogółem	ogółem	mężczyźni	kobiety	Dane dostępną na rok	Liczba osób pracujących na terenie gminy spoza gminy	Liczba mieszkańców gminy pracujących poza gminą
2013	2263	431	208	223	2006	420	136
2014	2271	436	211	225		Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy: - 284	
						Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracw: 0.32	

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Powyższe dane pokazują, że w grupie wiekowej 15-74 lat w 2014 roku, w wieku aktywności zawodowej, było 2271 osób zamieszkałych w Gminie Bukowsko. W tej grupie pracowało 19% osób z ogółu ludności w wieku aktywności zawodowej. Pozostałe osoby pozostawały w takich grupach, jak: bezrobotni, bierni zawodowo, bądź o nieustalonym statusie na rynku pracy. Brak aktywności zawodowej skorelowany jest także z wiekiem - biernie są głównie osoby dojrzałe (po 45. roku życia). Pozostawanie nieaktywnym zawodowo ma ścisły związek m.in. z nabywaniem praw emerytalnych.

Miejsce zamieszkania (miasto/wieś) jest także skorelowane ze statusem poszczególnych osób na rynku pracy. Niższy współczynnik aktywności zawodowej oraz niższe zatrudnienie jest na obszarach wiejskich, do jakich należy analizowana gmina. Oczywiście nie bez znaczenia jest też wykształcenie. Bierni zawodowo to głównie osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym. Liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy wyniosła wówczas 0,11.

3.1.2. Bezrobocie

Kolejnym elementem charakteryzującym rynek pracy jest **poziom bezrobocie** w danej jednostce. W okresie obejmującym lata 2010-2015, największa liczba zarejestrowanych bezrobotnych wystąpiła w grudniu 2013 roku i wyniosła wówczas 329 osób. Najmniejsze wartości dotyczące liczby zarejestrowanych bezrobotnych ogółem oraz udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wystąpiły w 2015 roku, wynosząc odpowiednio 213 osób oraz 9,3%.

Tabela 9. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z Gminy Bukowsko

Rok	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem	W tym kobiety	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
2010	296	157	133,6	13,3
2011	299	157	134,5	13,4
2012	309	154	137,7	13,7
2013	329	174	145,3	14,5
2014	308	167	136,1	13,6
2015	213	114	93,7	9,3

Źródło: dane PUP w Sanoku oraz obliczenia własne

Wskaźnik procentowego udziału kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w gminie w analizowanym okresie charakteryzowała ogólna tendencja wzrostowa, aczkolwiek o niewielkiej dynamice. W 2015 roku procentowy udział kobiet w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wyniósł 53% i nie zmienił się w stosunku do 2010 roku.

Tabela 10. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w Gminie Bukowsko i w jednostkach porównywalnych w grudniu 2014 roku

Bezrobotni zarejestrowani wg płci	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Gmina Bukowsko	308	141	167
Województwo podkarpackie (gminy wiejskie)	63 553	31 323	32 230
Polska (gminy wiejskie)	578 310	281 249	297 061

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, PUP w Sanoku

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

W stosunku do roku 2010 liczba ofert pracy na sanockim rynku pracy w grudniu 2015 roku wzrosła o 339 ofert.

Tabela 11. Liczba ofert pracy w powiecie sanockim

Rok	Liczba ofert pracy
2010	1714
2011	1169
2012	1487
2013	1768
2014	1805
2015	2053

Źródło: dane PUP Sanok

3.1.3. Status materialny i źródła utrzymania mieszkańców

Status materialny

Zgodnie z przeprowadzonym w 2013 roku przez Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) sondażem zdecydowana większość badanych Polaków uważa się za osoby średnio zamożne i co za tym idzie, zalicza siebie do warstwy średniej i osób cieszących się średnim szacunkiem społecznym. To przede wszystkim status materialny decyduje o przypisywaniu sobie określonej pozycji w strukturze społecznej.

Jak zauważono, w Polsce niezmiennie dominuje niska lub co najwyżej przeciętna ocena własnej pozycji społecznej. Na skali od 1 do 9 - gdzie 1 oznacza klasę niską, a 9 wysoką - 44,7% badanych umiejscowiło się poniżej środka. Dokładnie w centrum podziałki umieściło się 40,5% respondentów, zaś 12,4% lokowało się wyżej. Średnia arytmetyczna wskazań wyniosła 4,21.

Przyjmując, że na skali wartości od 1 do 3 oznacza warstwę niską, od 4 do 6 - średnią, a od 7 do 9 - wyższą, CBOS zauważyło, że 67,9% uczestników sondażu zaliczyło się do klasy średniej. Za reprezentantów warstwy niższej uważa się 27,3%, zaś klasy wyższej - 2,4%. Na pytanie, w którym miejscu skali respondenci byli 10 lat temu, połowa badanych (50,5%) odpowiedziała, że w tym samym punkcie, co teraz. Niemal jedna trzecia (29,5%) uważała, że ich pozycja uległa pogorszeniu, zaś jedna piąta (20%) wskazała na poprawę.

Badani najczęściej oceniali, że ich pozycja wzrosła na tle statusu ich dziadków i rodziców. 57% ankietowanych uważało, że zajmuje wyższą pozycję niż ich dziadkowie. 18% badanych określa swoją pozycję jako taką samą jak pozycja dziadków, a 11% - jako niższą. Poczucie awansu w porównaniu z rodzicami ma 42% uczestników sondażu. Niemal tyle samo (40%) uważa, że ich status jest taki sam, a 16% - że gorszy niż ojca i matki.

Jak wskazuje CBOS, niezmiennie przeważa poczucie awansu w stosunku do poprzednich pokoleń, przy czym o ile w odniesieniu do dziadków oceny w tym względzie są dość stabilne, to w porównaniu z rodzicami przekonanie to jest wyrażane coraz rzadziej.

Polacy niezmiennie - jak zauważa CBOS - w większości uważają się za średnio zamożnych (tak zadeklarowało 69% badanych). 28% uważa się za biednych, a jeden procent - za bogatych. Jak napisano w raporcie, w ciągu ostatniej dekady wyraźnie ubyło osób zaliczających się do biednych (o 12 pkt. proc.), przybyło zaś uważających się za średnio zamożnych (o 10 pkt. proc.)⁵.

Źródła utrzymania mieszkańców Gminy Bukowsko

Źródła utrzymania gospodarstwa domowego (główne i dodatkowe) wynikają z indywidualnych źródeł dochodów uzyskiwanych przez poszczególnych członków gospodarstwa domowego.

Decydujące znaczenie dla określenia źródeł utrzymania gospodarstwa domowego ma rodzaj przeważającego dochodu osiąganego łącznie przez członków danego gospodarstwa, które ustala się poprzez łączenie indywidualnych dochodów poszczególnych osób, pochodzących z tego samego źródła. Główne źródło utrzymania gospodarstwa domowego jest to źródło, z którego pochodzi przeważająca część środków w budżecie domowym, przeznaczona na potrzeby wszystkich członków gospodarstwa.

⁵CBOS przygotował opracowanie w oparciu o wyniki dwóch badań przeprowadzonych w dniach 5-12 września i 3-9 października metodą wywiadów bezpośrednich na reprezentatywnych losowych próbach dorosłych mieszkańców Polski liczących odpowiednio 911 i 1066 osób.

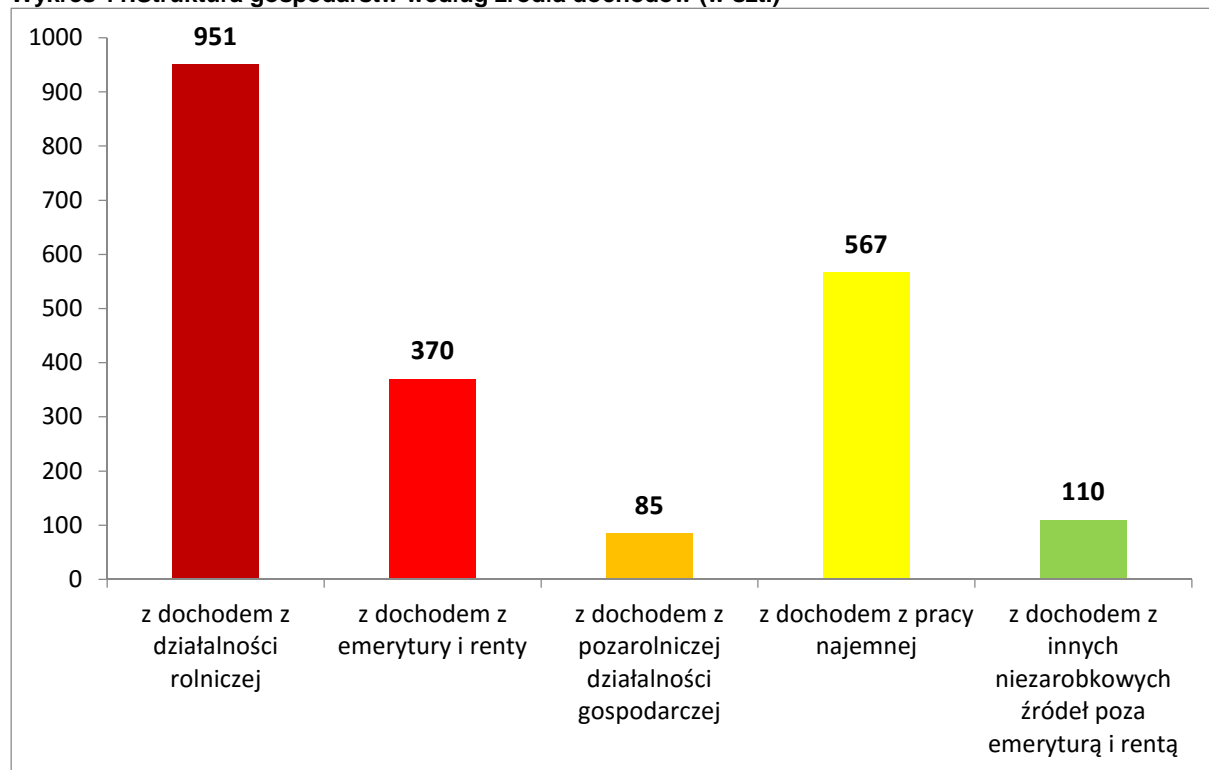

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Dostępne dane dotyczące źródła utrzymania mieszkańców Gminy Bukowsko pochodzą z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku.

Wykres 11. Struktura gospodarstw według źródła dochodów (w szt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku

Z powyżej zamieszczonego wykresu wynika, że najwięcej gospodarstw domowych w gminie utrzymuje się z działalności rolniczej (951 gospodarstw), następnie z pracy najemnej (567) oraz z emerytury i renty (370), z kolei najmniej gospodarstw utrzymuje się z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej (85 gospodarstw). 110 gospodarstw zadeklarowało utrzymywanie się z innych niezarobkowych źródeł poza rentą i emeryturą.

Z przedstawionych powyżej informacji wynika, że rolnictwo ma duże znaczenie w gospodarce gminy. Dopłaty bezpośrednie do gospodarstw rolnych po akcesji do Unii Europejskiej (w zależności od powierzchni i rodzajów zasiewów) stanowią ok. 50% dochodów rolników. Wyniki badań budżetów gospodarstw domowych wskazują jednak, że dochody gospodarstw rolników są niższe niż innych grup (z wyjątkiem gospodarstw domowych robotników i rencistów). **Średnie wynagrodzenie w gospodarstwach domowych w powiecie sanockim, stanowią blisko 78,8% wynagrodzenia w kraju oraz wysoka stopa bezrobocia, która na koniec grudnia 2014 roku wyniosła na analizowanym obszarze 13,9% przy wartości 13,4% notowanej wówczas w kraju i 16,3% w województwie podkarpackim spowodowały, że Gmina Bukowsko znajduje się na obszarze o najwyższym w Polsce zagrożeniu ubóstwem, a co za tym idzie najniższym wskaźnikiem dochodu do dyspozycji.**

3.2. Schronienie

Według dostępnych danych statystycznych (*stan na 31 grudnia 2014 r.*) zasoby mieszkaniowe gminy stanowiło 1 255 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 137464 m², w których znajdowało się 6 146 izby. W porównaniu z 2002 r. zasoby mieszkaniowe gminy powiększyły się o 116 mieszkań. Gmina Bukowsko administracyjnie zlokalizowana jest w województwie podkarpackim, w którym w latach 2002-2011 wystąpił przeszło 12 procentowy przyrost mieszkań, co dało województwu trzecie pod względem najwyższej wartości przedmiotowego wskaźnika miejsce w kraju.

Wskaźniki warunków mieszkaniowych: m² na osobę, osób na izbę w roku 2010, 2012 i 2014 w gminie i jednostkach porównywanych przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Tabela 12. Wskaźniki warunków mieszkaniowych

Wyszczególnienie	Powierzchnia użytkowa w m ²						Liczba osób						Przeciętna liczba izb w mieszkaniu		
	1 mieszkania			na 1 osobę			na 1 mieszkanie			na 1 izbę					
	2010	2012	2014	2010	2012	2014	2010	2012	2014	2010	2012	2014	2010	2012	2014
Gmina Bukowsko	99,9	100,3	101,2	24,1	24,2	24,7	4,51	4,45	4,42	0,92	0,91	0,90	4,88	4,85	4,89
Woj. Podkarpackie (gminy wiejskie)	89,9	90,7	91,6	23,5	24,1	24,7	3,82	3,77	3,71	0,90	0,88	0,86	4,25	4,28	4,31
POLSKA (gminy wiejskie)	90,8	91,7	92,7	26,5	27,1	27,9	3,43	3,38	3,33	0,80	0,78	0,77	4,28	4,31	4,33

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych i obliczenia własne

Zgodnie z zamieszczoną powyżej tabelą dane charakteryzujące Gminę Bukowsko nie odbiegają znacząco od danych charakteryzujących porównywane jednostki (województwo i kraj), aczkolwiek wartości analizowanych wskaźników dotyczących powierzchni użytkowej odpowiednio 1 mieszkania i na 1 osobę w 2014 roku są wyższe w Gminie Bukowsko w porównaniu z krajem i województwem podkarpackim. Liczba osób przypadających na 1 mieszkanie była wyższa od wartości notowanych w kraju. Liczbę osób przypadających na 1 izbę charakteryzowała wartość nieco wyższa niż w kraju i w województwie podkarpackim. Przeciętna liczba izb w mieszkaniach zlokalizowanych w gminie była niższa niż w województwie i kraju. Wraz z pogarszającą się sytuacją makroekonomiczną oferta deweloperów jest dostosowywana do zmieniających się warunków rynkowych tj. skupienie się na inwestycjach z lokalami 2-3 pokojowymi i rezygnacja z wielkopowierzchniowych mieszkań. Prowadzi to do dalszego wyhamowania części opisanych wyżej wskaźników.

Analizując wskaźniki warunków mieszkaniowych dla gminy, stwierdza się, że w 2014 r. przeciętne mieszkanie składało się z 4,89 izb, a jego powierzchnia użytkowa wynosiła 101,2 m². W porównaniu z 2010 r. wielkość przeciętnego mieszkania wzrosła o 1,3 m².

Dodatek mieszkaniowy jest powszechnym i okresowym świadczeniem pieniężnym, wynikającym z przepisów Ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 1998r. Nr 120, poz. 787 z późniejszymi zmianami). Dodatek mieszkaniowy stanowi różnicę pomiędzy wydatkami mieszkaniowymi przypadającymi na normatywną powierzchnię użytkową zajmowanego lokalu mieszkalnego, a częścią wydatków ponoszonych przez osobę, której przyznany jest dodatek. Przy obliczaniu wysokości dodatku brane są pod uwagę wydatki (ponoszone przez gospodarstwo domowe) związane z czynszem, kosztami eksploatacji, jak również opłatami za energię ciepłą, wodę i odbiór nieczystości ciekłych.

Od 2004 r. wypłata dodatków mieszkaniowych stanowi – zgodnie z art. 10 ust.1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. Nr 71, poz. 734, ze zm.) – zadanie własne gminy.

Tabela 13. Liczba i kwota dodatków mieszkaniowych wypłacanych w roku: 2011, 2012, 2013, 2014

Wyszczególnienie	Dodatki mieszkaniowe							
	liczba				kwota			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
	szt.				zł			
Gmina Bukowsko	33	12	3	0	2934	1443	281	0
Woj. Podkarpackie (gminy wiejskie)	13055	11864	11195	172440	1914090	1883471	1839654	33290112
POLSKA (gminy wiejskie)	333311	322461	316221	4738461	51701812	53536494	55063686	970983910

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Poniżej zamieszczona tabela przedstawia wyposażenie mieszkań w instalacje – udział % w Gminie Bukowsko i jednostkach porównawczych.

Tabela 14. Wyposażenie mieszkań w instalacje

Wyszczególnienie	Wodociąg[%]	Kanalizacja[%]	Gaz[%]	Łazienka [%]	Centralne ogrzewanie [%]
Gmina Bukowsko	95,4	6,4	71,1	88,4	75,0
Woj. Podkarpackie (gminy wiejskie)	90,8	48,8	60,6	82,3	65,4
POLSKA (gminy wiejskie)	91,5	32,8	21,9	81,4	69,9

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na tle jednostek porównywanych gmina posiada porównywalne wyniki w zakresie wyposażenia mieszkań w wodociąg i łazienkę. Wyższą wartość wskaźnika w przypadku mieszkań zlokalizowanych

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

na terenie Gminy Bukowsko dotyczy wyposażenia w instalację gazową i centralne ogrzewanie. Dużą dysproporcją w porównaniu z jednostkami porównywalnymi charakteryzuje się stopień wyposażenia mieszkań w gminie w kanalizację.

3.3. Bezpieczeństwo życia, zdrowia i mienia

Ochrona bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego

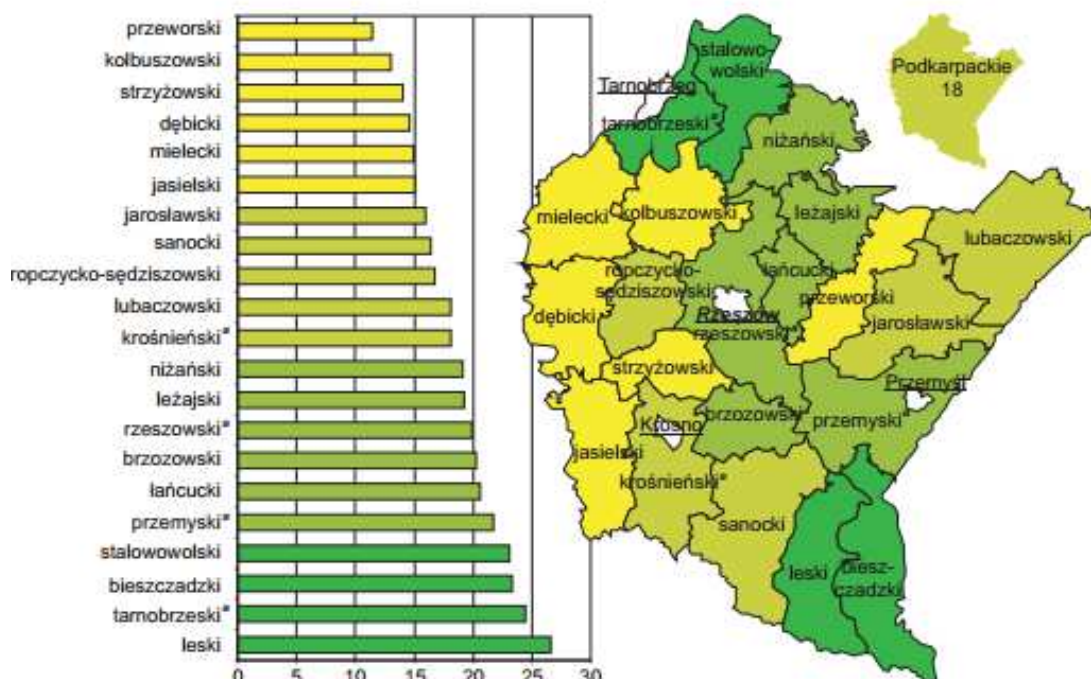
W sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz w postępowaniu administracyjnym, w sprawach związanych z wykonywaniem zadań i kompetencji Policji, jeżeli ustawy nie stanowią inaczej, na terenie powiatu sanockiego jest Komendant Powiatowej Policji w Sanoku.

Informacja o Komendzie Powiatowej Policji w Sanoku

Komenda Powiatowa Policji w Sanoku jest jednostką organizacyjną Policji, stanowiącą aparat pomocniczy, przy pomocy którego Komendant Powiatowy Policji w Sanoku realizuje zadania Policji, określone w ustawach i przepisach wykonawczych wydanych na ich podstawie, w dziedzinie ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego na obszarze powiatu sanockiego. Działalność Komendy Powiatowej Policji w Sanoku nadzoruje Podkarpacki Komendant Wojewódzkiego Policji, w zakresie wynikającym z ustawowych funkcji przełożonego wszystkich policjantów województwa podkarpackiego oraz organu administracji rządowej, właściwego w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi i utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W porównaniu do innych powiatów województwa podkarpackiego powiat sanocki charakteryzuje się bardzo dużym wskaźnikiem przestępczości – od 15 do 20 przestępstw na 1000 ludności. Podobna sytuacja ma miejsce także w powiatach jarosławskim, ropczycko-sędziszowskim, lubaczowskim i krośnieńskim.

Rysunek 1. Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 ludności

Źródło: „Powiaty Podkarpacia 2011”, GUS

Na terenie podległym Komendantowi Powiatowemu Policji w Sanoku funkcjonują dwa wydziały tj. Wydział Prewencji i Ruchu Drogowego oraz Wydział Kryminalny, a także cztery posterunki położone w następujących miejscowościach :

- Besko - obsługujący Gminę Zarszyn i Besko,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

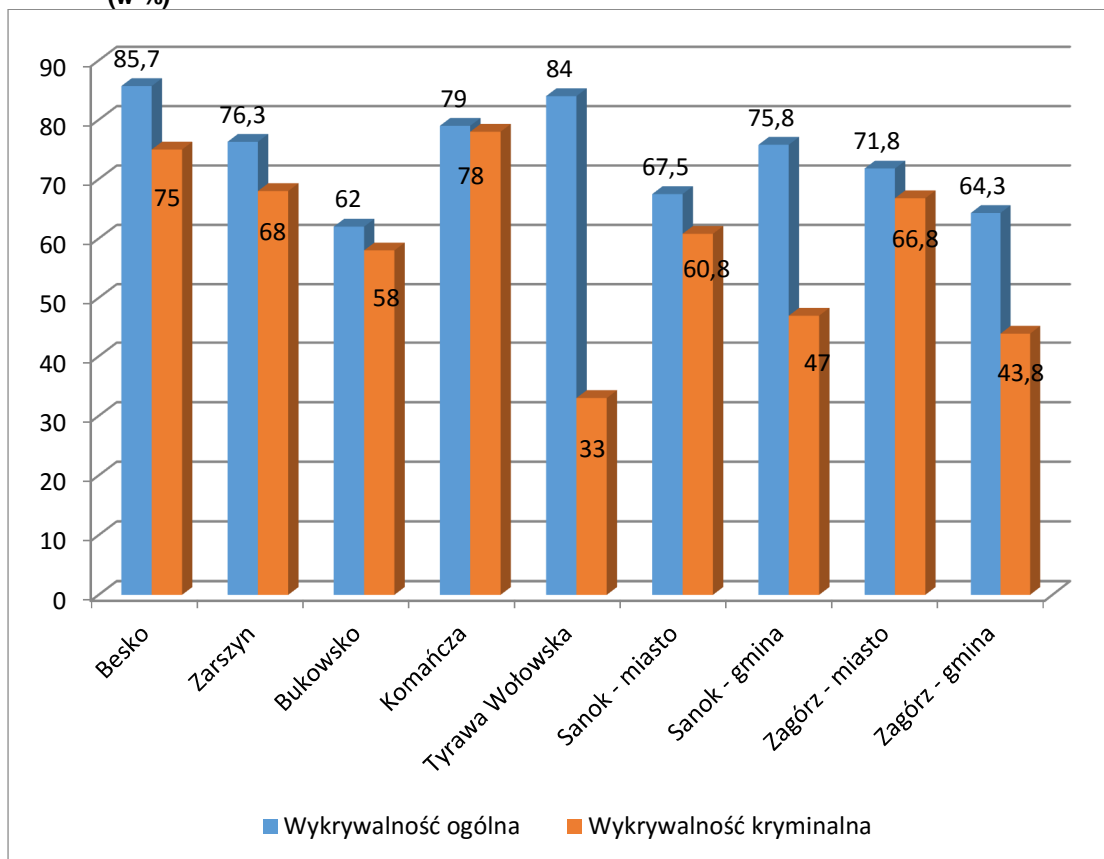
- Bukowsko,
- Komańcza,
- Zagórz.

Teren gminy obsługiwany jest w zakresie popełnianych przestępstw przez Wydział Kryminalny, zaś w zakresie prewencyjnym przez Wydział Prewencji oraz Rewir Dzielnicowych KPP Sanok. W roku 2013 na terenie powiatu stwierdzono ogólną liczbę przestępstw w liczbie 1446 z czego wykryto 1025, co dało wynik wykrywalność ogólna 70,40%. W kategorii przestępstw kryminalnych, jakie miały miejsce na terenie powiatu, w roku 2013 stwierdzono 974 przestępstwa, z czego wykryto 595, co stanowiło wykrywalność na poziomie 60,50% i była ona niższa od wyniku z roku 2012 o 6,20%. W kategorii przestępstw gospodarczych w roku 2013 stwierdzono 95 czynów, z czego wykryto 64 – wykrywalność w tej kategorii wyniosła 67,40%.

Największą grupę przestępstw stanowią nietrzeźwi kierujący. W tej grupie w 2013 roku zanotowano 282 przestępstwa, wykrywalność w tej grupie wyniosła 100%. Druga również liczna kategoria to kradzież cudzej rzeczy. Tego typu przestępstw w 2013 roku było 255, przy wykrywalności 39,8%. W roku 2013 na terenie powiatu odnotowano 183 kradzieże z włamaniem (wykrywalność 36,2%), 95 przestępstw gospodarczych (67,4%) oraz 91 przestępstw w kategorii uszkodzenie mienia (36,3%). Dużą liczbę przestępstw stanowią przestępstwa narkotykowe, których liczebność w całym ubiegłym roku wyniosła 65. W tym przypadku 95,4% przestępstw zostało wykrytych. Ponadto Komenda Policji w Sanoku odnotowała 17 przypadków bójek i pobić (wykrywalność 64,7%) oraz 12 przestępstw z kategorii rozboje i wymuszenia (75%). Zanotowano trzy zabójstwa (100% wykrywalności). Pozostałych przestępstw było 400⁶.

Wykres zamieszczony poniżej prezentuje wartości procentowe wykrywalności w powiecie sanockim z podziałem na gminy.

Wykres 12. Wykrywalność przestępstw w poszczególnych gminach powiatu sanockiego w roku 2013 (w %)

⁶Informacja o stanie realizacji zadań przez Komendę Powiatową Policji w Sanoku - w 2013 roku.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

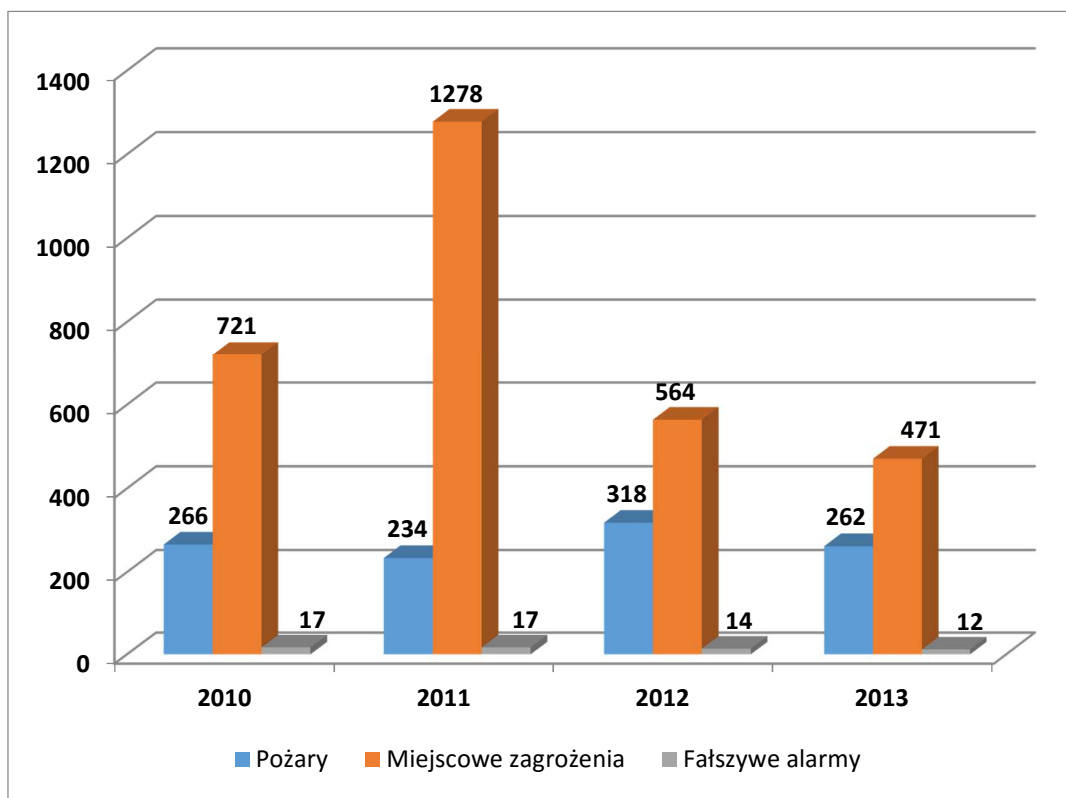
Ochrona ludności, ochrona przeciwpożarowa oraz ratownictwo

Ochronę ludności, ochronę przeciwpożarową oraz ratownictwo na terenie miasta Sanoku i powiatu sanockiego zapewnia Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Sanoku.

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej i Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza mają swoją siedzibę w Sanoku - liczącym obecnie ponad 40 tys. mieszkańców.

Stanowisko Kierowania Komendanta Powiatowego zwane w skrócie SKKP powołane w Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Sanoku realizuje zadania w zakresie zintegrowanego systemu działalności operacyjnej jednostek organizacyjnych wchodzących w skład Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz innych jednostek ochrony przeciwpożarowej powiatu sanockiego. SKKP w Sanoku funkcjonuje w sieci stanowisk kierowania PSP w województwie podkarpackim. Nadrzędnym stanowiskiem kierowania dla SKKP w Sanoku jest Stanowisko Kierowania Podkarpackiego Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej w Rzeszowie. Służbę w SKKP pełnią strażacy PSP w systemie zmianowym 12/24. Służba pełniona jest w wydzielonych, zabezpieczonych i wyposażonych w środki techniczne pomieszczeniach.

Wykres 13. Statystyka interwencji Powiatowej Straży Pożarnej w Sanoku w latach 2010-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Sanoku

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Ochotnicze Straże Pożarne (OSP) w Gminie Bukowsko

W Gminie Bukowsko funkcjonuje 9 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: w miejscowościach: Bukowsko, Pobiedno, Wola Sękowa, Tokarnia, Nadolany, Nagórzany, Zboiska, Wolica i Nowotaniec. Jednostki OSP z miejscowościach Bukowsko i Nadolany są w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. Charakterystykę jednostek OSP działających na terenie gminy przedstawia poniżej zamieszczone zestawienie.

Wyszczególnienie	Przynależność do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego	Zasoby sprzętowe jednostki	Zasoby ludzkie jednostki	Zakres prowadzonych przez jednostkę działań
OSP Bukowsko	tak	2 samochody, 3 pompy, zestaw tlenoterapii, 1 motopompa, podstawowe wyposażenie p.poż	38	Ratowniczo-gaśnicze
OSP Pobiedno	nie	1 samochód, 1 motopompa, podstawowe wyposażenie p.poż	31	Ratowniczo-gaśnicze
OSP Wola Sękowa	nie	1 samochód, 1 motopompa, podstawowe wyposażenie p.poż	41	Ratowniczo-gaśnicze
OSP Tokarnia	nie	1 motopompa	17	Ratowniczo-gaśnicze
OSP Nadolany	tak	3 samochody, 1 motopompa, 3 pompy, zestaw tlenoterapii, podstawowe wyposażenie p.poż	67	Ratowniczo-gaśnicze
OSP Nagórzany	nie	1 samochód, 2 motopompy, podstawowe wyposażenie p.poż.	45	Ratowniczo-gaśnicze
OSP Dudyńce	nieczynna	-	-	-
OSP Zboiska	nie	1 samochód, 1 motopompa, 1 pompa, podstawowe wyposażenie p.poż.	25	Ratowniczo-gaśnicze
OSP Karlików	nieczynna	-	-	-
OSP Wolica	nie	1 samochód, 1 motopompa, 1 pompa, podstawowe wyposażenie p.poż	36	Ratowniczo-gaśnicze
OSP Nowotaniec	nie	1 samochód, 1 motopompa, 1 pompa, podstawowe wyposażenie p.poż.	30	Ratowniczo-gaśnicze

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Tabela 15. Udział w działaniach ratowniczych jednostek OSP z Gminy Bukowsko w latach 2011-2015

Jednostka OSP	Liczba zagrożeń						Ogółem	
	Pożary		Miejscowe zagrożenia		Alarmy fałszywe			
	Na terenie własnego działania	Poza terenem własnego działania	Na terenie własnego działania	Poza terenem własnego działania	Na terenie własnego działania	Poza terenem własnego działania	Na terenie własnego działania	Poza terenem własnego działania
Rok 2011								
OSP Bukowsko	2	-	8	-	-	-	10	-

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

OSP Pobiedno	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Wola Sękowa	3	-	-	-	-	-	3	-
OSP Tokarnia	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Nadolany	5	-	-	12	-	-	17	-
OSP Nagórzany	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Dudyńce	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Zboiska	0	-	3	-	-	-	3	-
OSP Karlików	1	-	1	-	-	-	2	-
OSP Wolica	2	-	4	-	-	-	6	-
OSP Nowotaniec	0	-	-	-	-	-	--	-
Rok 2012								
OSP Bukowsko	-	-	3	-	-	-	3	-
OSP Pobiedno	3	-	-	-	-	-	3	-
OSP Wola Sękowa	1	-	-	-	-	-	1	-
OSP Tokarnia	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Nadolany	7	-	12	-	-	-	19	-
OSP Nagórzany	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Dudyńce	nieczynna	-	-	-	-	-	-	-
OSP Zboiska	1	-	2	-	-	-	3	-
OSP Karlików	nieczynna	-	-	-	-	-	-	-
OSP Nowotaniec	1	-	-	-	-	-	1	-
OSP Wolica	-	-	-	-	-	-	-	-
Rok 2013								
OSP Bukowsko	4	-	3	-	-	-	7	-
OSP Pobiedno	1	-	-	-	-	-	1	-
OSP Wola Sękowa	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Tokarnia	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Nadolany	6	-	9	-	-	-	15	-
OSP Nagórzany	1	-	-	-	-	-	1	-
OSP Dudyńce	nieczynna	-	-	-	-	-	-	-
OSP Zboiska	1	-	1	-	-	-	2	-
OSP Karlików	nieczynna	-	-	-	-	-	-	-
OSP Wolica	1	-	-	-	-	-	1	-
OSP Nowotaniec	1	-	-	-	-	-	1	-
Rok 2014								
OSP Bukowsko	3	-	2	-	-	-	5	-
OSP Pobiedno	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Wola Sękowa	-	-	2	-	-	-	2	-

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

OSP Tokarnia	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Nadolany	8	-	14	2	-	-	24	-
OSP Nagórzany	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Dudyńce	nieczynna	-	-	-	-	-	-	-
OSP Zboiska	1	-	1	-	-	-	2	-
OSP Karlików	nieczynna	-	-	-	-	-	-	-
OSP Wolica	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Nowotaniec	-	-	-	-	-	-	-	-
Rok 2015								
OSP Bukowsko	4	-	16	-	-	-	20	-
OSP Pobiedno	3	-	9	-	-	-	12	-
OSP Wola Sękowa	2	-	3	-	-	-	5	-
OSP Tokarnia	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Nadolany	9	-	34	-	-	-	43	-
OSP Nagórzany	-	-	-	-	-	-	-	-
OSP Dudyńce	nieczynna	-	-	-	-	-	-	-
OSP Zboiska	1	-	11	-	-	-	12	-
OSP Karlików	nieczynna	-	-	-	-	-	-	-
OSP Wolica	-	-	6	-	-	-	6	-
OSP Nowotaniec	-	-	-	-	-	-	-	-

Wyjazdy jednostek OSP w latach 2011 do 2014 do pożarów jak i miejscowych zagrożeń utrzymywały się na jednym poziomie, rok 2015 miał tendencje wzrostowe zarówno w pożarach jak i zagrożeniach miejscowych - przyczyną tego stanu była susza. W latach 2011-2015 jednostki OSP z Gminy Bukowsko uczestniczyły w usuwaniu skutków 216 zdarzeń. W analizowanym okresie obejmującym lata 2011-2015 liczba zagrożeń, w których usuwaniu uczestniczyły jednostki OSP z Gminy Bukowsko charakteryzowała ogólny spadek liczby zagrożeń.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

3.4. Ochrona zdrowia i życia

Opieka zdrowotna to ogół środków mających na celu zapobieganie i leczenie chorób populacji. Realizowana jest za pomocą systemu opieki zdrowotnej. System opieki zdrowotnej na analizowanym obszarze świadczy usługi z zakresu ambulatoryjnej i stacjonarnej opieki zdrowotnej.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna

Świadczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej dla mieszkańców Gminy Bukowsko realizowane są przez Prywatne Praktyki Lekarskie zlokalizowane w obiektach w Bukowsku, Nowotańcu, Pobiednie.

Poniżej zamieszczona tabela prezentuje ambulatoryjną opiekę zdrowotną i apteki w gminie według stanu na koniec 2014 roku.

Tabela 16. Ambulatoryjna opieka zdrowotna i apteki w Gminie Bukowsko według stanu na koniec 2014 roku

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ambulatoryjna opieka zdrowotna		Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne	Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną
	zakłady opieki zdrowotnej	praktyki lekarskie		
Województwo podkarpackie (gminy wiejskie)	357	140	229	6936
Gmina Bukowsko	3	3	2	2785

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Stacjonarna opieka zdrowotna

Opieka zdrowotna o charakterze stacjonarnym świadczona jest w szpitalach ogólnych oraz innych zakładach opieki zdrowotnej, takich jak: zakłady psychiatryczne, zakłady opieki długoterminowej (zakłady opiekuńczo-lecznicze, pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja) oraz zakłady leczenia uzdrowiskowego. Mieszkańcy Gminy Bukowsko w zakresie stacjonarnej opieki zdrowotnej, korzystają z usług: Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Sanoku. Szpital mieści się przy ul. 800-lecia 26, posiada 13 oddziałów szpitalnych oraz blok operacyjny. Do największych oddziałów szpitalnych należą Oddział Chorób Wewnętrznych, Oddział Kardiologiczny a także Oddział Neurologiczny. Szpital w Sanoku posiada dwadzieścia siedem gabinetów specjalistycznych. Do największych poradni należą Poradnia Kardiologiczna, Poradnia Urologiczna a także Poradnia Diabetologiczna.

Przy szpitalu funkcjonuje nowoczesny Szpitalny Oddział Ratunkowy. Przy SOR znajduje się całodobowe lądowisko dla helikopterów. Lotnicze Pogotowie Ratunkowe w Sanoku transportuje tutaj poszkodowanych z całych Bieszczadów, często współpracując przy tym z Bieszczadzką Grupą GOPR.

Podmiotem tworzącym Zespół Opieki Zdrowotnej w Sanoku jest Powiat Sanocki, który wykonuje swoje zadania wobec Zespołu poprzez swoje organy, którymi są Rada Powiatu Sanockiego i Zarząd Powiatu Sanockiego.

Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Sanoku działa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym podstawowym obszarem działania jest powiat sanocki. Zespół współdziała z innymi podmiotami wykonującymi działalność leczniczą, administracją rządową i samorządową, ze szkołami wyższymi i innymi szkołami, z placówkami naukowo-badawczymi, samorządami zawodów medycznych oraz organizacjami społecznymi i stowarzyszeniami naukowymi.

Do zadań Zespołu należy w szczególności:

1. Udzielanie stacjonarnych i całodobowych świadczeń szpitalnych i innych niż szpitalne w zakresie:

- 1) anestezjologii i intensywnej terapii,
- 2) chirurgii ogólnej i naczyniowej,
- 3) urologii,
- 4) chorób wewnętrznych,
- 5) kardiologii,
- 6) neurologii,
- 7) otolaryngologii,
- 8) pediatrii,
- 9) neonatologii,
- 10) chorób zakaźnych,
- 11) ginekologii,
- 12) pulmonologii,
- 13) chirurgii urazowo-ortopedycznej
- 14) opieki nad kobietą, kobietą ciężarną, rodzącą i położnicą.
- 15) medycyny ratunkowej,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

---

2. Udzielanie ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych w zakresie:

- 1) alergologii,
- 2) chirurgii ogólnej,
- 3) chorób zakaźnych.
- 4) diabetologii,
- 5) endokrynologii,
- 6) gastroenterologii,
- 7) ginekologii i położnictwa,
- 8) gruźlicy i chorób płuc,
- 9) hepatologii,
- 10) kardiologii,
- 11) leczenia uzależnień,
- 12) neurologii,
- 13) otolaryngologii,
- 14) rehabilitacji,
- 15) chirurgii urazowo-ortopedycznej,
- 16) urologii,
- 17) zdrowia psychicznego,
- 18) dermatologii,
- 19) chirurgii naczyniowej,
- 20) karmienia piersią,
- 21) reumatologii,
- 22) okulistyki.

3. Prowadzenie działalności w zakresie ratownictwa medycznego;

4. Prowadzenie działalności diagnostycznej;

5. Prowadzenie działalności mającej na celu promocję zdrowia;

6. Pełnienie funkcji konsultacyjnych dla innych podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych na podstawie zawartych umów;

7. Świadczenia zdrowotne mogą być udzielane wyłącznie przez osoby wykonujące zawód medyczny i spełniające wymagania zdrowotne określone w odrębnych przepisach;

8. Świadczenia zdrowotne z uwzględnieniem zasad określonych w ust. 7 mogą być udzielane przez wolontariuszy.

Zakłady opieki długoterminowej

Mieszkańcy Gminy Bukowsko wymagający opieki długoterminowej są kierowani do najbliższych placówek świadczących takie usługi, tj.:

- Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta, Koło w Sanoku.

Zakłady leczenia uzdrowiskowego

W gminie nie występują miejscowości posiadające statusu uzdrowiska. Najbliższe ośrodki profilaktyczne i lecznicze - zlokalizowane w województwie podkarpackim - znajdują się w:

- Rymanowie Zdroju	w odległości 25km od miejscowości Bukowsko;
- Iwoniczu Zdroju	w odległości 32km od miejscowości Bukowsko;
- Polańczyku	w odległości 51km od miejscowości Bukowsko;
- Horyńcu Zdroju	w odległości 162km od miejscowości Bukowsko.

W zależności od rodzaju schorzenia mieszkańcy Gminy Bukowsko korzystają z ofert wszystkich sanatoriów krajowych.

3.5. Opieka

3.5.1. Opieka nad dziećmi (żłobek i przedszkole)

Na terenie Gminy Bukowsko nie funkcjonują żłobki. Opieka nad dziećmi świadczona jest przez 9 oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych przy placówkach oświatowych w gminie.

3.5.2. Opieka nad osobami starszymi

Gmina Bukowsko nie prowadzi na swoim terenie żadnego domu pomocy społecznej (DPS). Zadaniem powiatu jest prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, gmina natomiast może prowadzić domy o zasięgu lokalnym. Brak infrastruktury domów pomocy

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

społecznej, na terenie gminy powoduje, że mieszkańcy umieszczani są w domach pomocy na terenie Sanoka. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, gmina ponosi koszty pobytu swoich mieszkańców w DPS. W gminie niedziałają również dzienny dom pomocy społecznej, nie ma mieszkań chronionych, ośrodków wsparcia, klubów samopomocy i innych instytucji pomocy społecznej dla osób starszych.

Spowodowane jest to przede wszystkim rozległością terenu oraz małą liczbą mieszkańców chętnych do korzystania z pomocy instytucjonalnej. W tej sytuacji tworzenie i utrzymanie takich instytucji pomocy i wsparcia znacznie obciążałoby budżet gminy, co przy znikomym popycie wśród mieszkańców przeczyłoby zasadzie gospodarności. Statystyczne dane demograficzne zapowiadają starzenie się społeczeństwa, a ostatnie miesiące wskazują na konieczność zapewnienia opieki instytucjonalnej całodobowej coraz większej liczbie osób starszych i wzrost popytu na ten rodzaj pomocy wśród mieszkańców.

3.5.3. Opieka nad osobami niepełnosprawnymi

Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS) w Wolicy jest ośrodkiem wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Został utworzony uchwałą Nr I/11/06 Rady Gminy w Bukowsku z dnia 27 listopada 2006 r. Jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej Gminy Bukowsko. Finansowany jest jako zadanie zlecone przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej. Uczestnikami są osoby niepełnosprawne intelektualne typ B i chore psychicznie typ A. Dom obejmuje opieką osoby niepełnosprawne w szczególności z terenu Gminy Bukowsko.

Podstawowym zadaniem Domu jest przede wszystkim podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia, wsparcie w codziennych czynnościach, rehabilitacja społeczna i zawodowa oraz rozwój pasji i zainteresowań.

Usługi domu obejmują w szczególności:

- trening funkcjonowania w życiu codziennym, w tym trening dbałości o wygląd zewnętrzny, trening nauki higieny, trening kulinarny, trening umiejętności praktycznych, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi,
- trening umiejętności społecznych i trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów,
- trening spędzania czasu wolnego,
- poradnictwo psychologiczne,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia,
- niezbędną opiekę,
- terapię ruchową, w tym: zajęcia sportowe, turystykę i rekreację,
- inne formy przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia.

W ŚDS funkcjonują następujące pracownie oraz pomieszczenia służące do realizacji zajęć:

- pracownia plastyczna, w której uczestnicy podejmują różnorodne metody i formy pracy artystycznej zgodnie z indywidualnym programem dla każdego uczestnika,
- pracownia komputerowa - uczestnicy nabywają nowe bądź udoskonalają już nabyte umiejętności z zakresu obsługi komputera, poruszania się w Internecie,
- pracownia stolarsko-witrażowa – uczestnicy doskonalą zdolności manualne, uczą się obsługi elektronarzędzi i narzędzi stolarskich, nabywają praktyczne umiejętności z zakresu prac z drewna, projektują i wykonują witraże,
- pracownia kulinarna (połączona razem z jadalnią) prowadzi trening kulinarny, umiejętności samoobsługi, zaradności życiowej i funkcjonowania w codziennym życiu, uczestnicy mają zapewniony codzienny bezpłatny posiłek w ramach treningu kulinarnego,
- pracownia rękodzieła- uczestnicy doskonalą zdolności artystyczne,
- pracownia ceramiczna- uczestnicy nabywają umiejętności w zakresie wytwarzania prac z gliny, zdobienia, szkliwienia i wypalania,
- sala gimnastyczna prowadzona przez fizjoterapeutę, wyposażona w sprzęt rehabilitacyjny, prowadzone są zajęcia z zakresu terapii ruchowej,
- gabinet medyczny - pielęgniarka udziela niezbędnej pomocy medycznej, ponadto w pomieszczeniu tym mieści się kącik biblioteczny,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

- pralnia - wyposażona w pralkę automatyczną, suszarkę - trening nauki higieny, umiejętności praktycznych, zaradności życiowej,
- sala bilardowa- trening spędzania czasu wolnego.

Zajęcia wspierająco-aktywizujące prowadzone są w poszczególnych pracowniach oraz poza ośrodkiem (np. spotkania integracyjne, wycieczki, zawody sportowe, wyjścia do muzeów, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, turnusy rehabilitacyjne itp.). W programie zajęć ośrodka znajdują się takie zajęcia jak: arteterapia, biblioterapia, muzykoterapia, zajęcia teatralne, gimnastyka, treningi), konsultacje indywidualne z psychologiem, działalność samopomocowa, imprezy okolicznościowe, udział w wydarzeniach zewnętrznych. Zajęcia mają charakter grupowy lub indywidualny.

Terapia zajęciowa realizowana w ŚDS daje każdemu uczestnikowi szansę wyrażenia siebie w dostępnej indywidualnej formie. Daje możliwość na wybór takiej formy twórczości, która odpowiada indywidualnym uzdolnieniom i możliwościom uczestnika. Celem realizowanym w Środowiskowym Domu Samopomocy w Wolicy jest rehabilitacja przywracająca uczestników do życia we własnym środowisku społecznym. Dom jest miejscem przyjaznym dla wszystkich uczestników, każdy może znaleźć zajęcie w/w pracowni, gdzie spędza czas w sposób pożyteczny i twórczy. Efektem tego są prace stworzone przez uczestników i eksponowane na okazjonalnych wystawach.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Wolicy działa codziennie od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30-15.30. Wniosek o skierowanie do domu na pobyt dzienny składa się do ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie, dołączając zaświadczenie lekarskie, wydane przez lekarza psychiatrę lub lekarza neurologa, o występujących zaburzeniach psychicznych oraz zaświadczenie lekarza rodzinnego o stanie zdrowia i o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach domu wraz z informacją o sprawności w zakresie lokomocji osób niepełnosprawnych fizycznie, a także orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, o ile osoba takie posiada. Skierowanie do domu następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Dom zapewnia codziennie usługi transportowe, posiada samochód (bus 9-osobowy) przekazany przez Gminę Bukowsko, przystosowany też do przewozu jednej osoby niepełnosprawnej poruszającej się na wózku inwalidzkim. W 2016 roku ŚDS w Wolicy posiada 32 dotowane miejsca. Zatrudnienie w 2016 r. wynosi: 7 osób na umowę o pracę na czas nieokreślony oraz 3 osoby w oparciu o umowę zlecenie. W tym następujące stanowiska:

- 1) Kierownik- 1 osoba pełny etat;
- 2) Pielęgniarka-1 osoba pełny etat;
- 3) Terapeuta - 3 osoby pełny etat;
- 4) Instruktor Terapii Zajęciowej- 1 osoba pełny etat;
- 5) Kierowca, Konserwator - 1 osoba pełny etat;
- 6) Psycholog - 1 osoba umowa zlecenie;
- 7) Główny księgowy -1 osoba umowa zlecenie;
- 8) Pracownik ds. rozliczania płac, sporządzania dokumentacji dotyczącej ubezpieczeń społecznych, zdrowotnych i zaliczek na podatek dochodowy -1 osoba umowa zlecenie⁷.

3.5.4. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest nierozzerwalnie związana z innymi dziedzinami życia, jakiegokolwiek zakłócenia w ich funkcjonowaniu znajdują swe odbicie w zwiększających się zadaniach pomocy społecznej. Problemy społeczne są wynikiem sytuacji na rynku pracy, w oświacie, poziomie zdrowia mieszkańców.

Działaniami z zakresu pomocy społecznej w Gminie Bukowsko zajmuje się **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku działa na podstawie Uchwały Nr XI/46/90 z dnia 28.02.1990 r. w sprawie utworzenia jednostki budżetowej - Terenowego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku jest jednostką organizacyjną Gminy Bukowsko, prowadzącą swoją działalność statutową, mającą na celu umożliwienie mieszkańcom Gminy Bukowsko przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są oni w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

---

⁷ dane Środowiskowego Domu Samopomocy w Wolicy

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Do zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej należą w szczególności:

- udział w opracowaniu i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- udział w przygotowaniu rocznej oceny zasobów pomocy społecznej gminy;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania;
- dożywianie dzieci;
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- sporządzanie sprawozdań;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach;
- udział w tworzeniu gminnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną;
- zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcia i pomocy asystenta rodziny.

Do zadań zleconych gminy w zakresie pomocy społecznej należą:

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- wskazywanie osób, którym może być powierzona opieka lub kuratela na wniosek sądu oraz wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki;
- wydawanie decyzji w sprawie przyznania uprawnień do świadczeń zdrowotnych;
- zadania wynikające z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny.

W 2015 roku najwięcej wniosków o pomoc napłynęło od grupy 118 osób - z powodu ubóstwa. Skutkowało to przyznaniem różnych form pomocy - 183 rodzinom liczącym łącznie 642 osoby. Ubóstwu z reguły

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

towarzyszy bezrobociu, będące przeważnie jego główną przyczyną, w 68 rodzinach odnotowano bezrobocie, a pomoc w postaci zasiłku okresowego, po złożeniu wniosku o pomoc z powodu bezrobocia, uzyskało 29 osoby ze 29 rodzin liczących 116 osoby, co stanowiło drugą co do wielkości grupę osób, której przyznano pomoc. Najmniej wniosków zostało złożonych z powodu narkomanii – 2.

Tabela 17. Pomoc społeczna wg powodów udzielenia w latach 2012-2015 r.

Wyszczególnienie	2012 rok		2013 rok		2014 rok		2015 rok	
Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	136	550	130	520	128	516	118	454
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	1	1	2	2	1	1	3	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa	66	381	63	359	64	363	58	325
Bezrobocie	89	367	91	366	90	380	68	283
Niepełnosprawność	68	257	59	236	68	258	66	222
Długotrwała lub ciężka choroba	25	80	30	88	33	98	26	68
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	17	69	26	105	25	98	26	100
Alkoholizm	13	35	21	43	12	27	14	33
Narkomania					1	1	2	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	1	1	2	4	0	0
Zdarzenie losowe	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Tabela 18. Wydatki na pomoc społeczną, w tym w ramach zadań własnych oraz w ramach zadań zleconych w latach 2012-2015 w PLN

Rok	Wydatki ogółem	Wydatki w ramach zadań własnych	Wydatki w ramach zadań zleconych
2012	343 980,00	325 108,00	18 872,00
2013	354 891,00	341 836,00	13 055,00
2014	362 044,00	355 794,00	6 250,00
2015	353 271,00	350 871,00	2 400,00

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Tabela 19. Pomoc społeczna wg rodzajów świadczeń w latach 2014-2015

Jednostka	Świadczenia pieniężne				Świadczenia niepieniężne	Liczba osób objętych pomocą społeczną706
	Ogółem	w tym zasiłek				
		stały	okresowy	celowy		
2014	370	16	49	132	225	554
2015	332	16	41	105	213	503

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Tabela 20. Pomoc społeczna wg rodzajów świadczeń w latach 2014-2015 w PLN

Jednostka	Świadczenia pieniężne w PLN				Świadczenia niepieniężne
	Ogółem	w tym zasiłek			
		stały	okresowy	celowy	
2014	327 031,00	65 593,00	55 556,00	84 896,00	120 986,00
2015	313 850,00	65 052,00	58 875,00	85 236,00	109 687,00

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

W 2015 roku na świadczenia pieniężne przeznaczono 209 136,00 zł, w tym na zasiłek okresowy przeznaczono 58 875,00 zł, co stanowiło 28,15% całej sumy przeznaczonej na świadczenia. W 2015 r. pomocą społeczną objętych zostało 642 osób.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Tabela 21. Pomoc społeczna w latach 2012-2015

Rok	Korzystający z pomocy społecznej	
	Osoby	rodziny
2012	770	209
2013	745	199
2014	748	203
2015	642	183

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

W okresie obejmującym lata 2012-2015 najwięcej osób skorzystało z pomocy społecznej w 2012 roku, a najmniej 2015 roku. Udział procentowy osób korzystających z pomocy społecznej do ogólnej liczby osób ukazuje tendencję wzrostową -11,55% ludności Gminy Bukowsko pozostaje trwale w złej sytuacji materialnej (2014 r.).

GOPS w Bukowsku zatrudnia 7 osób zatrudnionych w wymiarze pełnego etatu na czas nieokreślony oraz 1 osobę na ½ etatu, w tym:

- kierownik;
- główny księgowy;
- 3 pracowników socjalnych;
- inspektor ds. świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego;
- inspektor s/s obsługi świadczeń dla rodzin;
- asystent rodziny⁸.

3.6. Rozwój ludzi

3.6.1. Przedszkola

Na terenie Gminy Bukowsko w 2014 roku funkcjonował 1 oddział przedszkolny zlokalizowany przy placówce oświatowej w gminie oraz 3 przedszkola publiczne w których zorganizowano 7 oddziałów. Na rok szkolny 2014/2015 zorganizowano ogółem 8 oddziałów przedszkolnych we wszystkich placówkach przedszkolnych prowadzących działalność na terenie gminy i przyjęto 187 dzieci. Poniżej zamieszczona tabela prezentuje charakterystykę przedszkola i oddziałów przedszkolnych funkcjonujących w Gminie Bukowsko w latach 2012-2014, według danych GUS, Bank Danych Lokalnych.

Tabela 22. Charakterystyka przedszkoli w gminie w latach 2012-2014

Jednostka		Ogółem			Oddziały			Miejsca			Dzieci		
		2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Gmina Bukowsko	Przedszkola	2	2	3	3	4	7	75	95	170	75	95	170
	Oddziały przedszkolne	2	2	1	3	5	1	100	25	25	86	108	17

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

3.6.2. Szkoły podstawowe (publiczne)

W roku szkolnym 2014/15 Gmina Bukowsko prowadziła 3 Zespoły Szkół, w skład których wchodziły 3 szkoły podstawowe. Ogółem w 24 oddziałach przebywało 407 uczniów, spośród których na 1 oddział przypadało średnio ok 17. Najmniej uczniów na oddział w liczbie ok. 16 przypada w Szkole Podstawowej w ZS Nowotańcu, a najwięcej w liczbie 18 w Szkole Podstawowej w ZS Bukowsku. Kształcenie w zakresie szkoły podstawowej w gminie w roku szkolnym 2014/15 prowadziło 60 nauczycieli.

Tabela 23. Szkoły podstawowe w Gminie Bukowsko w roku szkolnym 2014/2015

Nazwa szkoły	Liczba					Liczba nauczycieli		
	uczniów	oddziałów	uczniów na 1 oddział	pomieszczeń do nauczania	uczniów na 1 pomieszczenie do nauczania	Osób	Etatów	Etatów /ucznia
Szkoła Podstawowa w Bukowsku	181	10	18,10	10	18,10	18	20,25	0,11
Szkoła Podstawowa w Pobiednie	115	7	16,43	7	16,43	21	15,54	0,14
Szkoła Podstawowa w Nowotańcu	111	7	15,86	7	15,86	21	12,76	0,11

⁸dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Szkoły podstawowe w Gminie Bukowsko w 2012 roku były w 100% wyposażone w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu. Na 1 komputer z dostępem do Internetu w 2012 roku przypadało w gminie 3,90 uczniów, podczas gdy na obszarach wiejskich województwa podkarpackiego 6,06, a w kraju 7,35. Liczba komputerów z dostępem do Internetu przeznaczonych do użytku uczniów przypadająca na 1000 uczniów w gminie w analizowanym 2012 roku wyniosła 246 i osiągnęła wartość wyższą niż na obszarach wiejskich województwa i kraju. Liczba pracowni komputerowych na 1000 uczniów na koniec 2012 roku w gminie wyniosła 15 i była także wyższa od wartości notowanej w jednostkach porównywalnych.

Tabela 24. Komputeryzacja szkół podstawowych w gminie i jednostkach porównywalnych

Jednostka terytorialna	udział % szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu		uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu		liczba komputerów z dostępem do Internetu na 1000 uczniów	liczba pracowni komputerowych na 1000 uczniów
	szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych					
	2011	2012	2011	2012	2012	2012
Gmina Bukowsko	100	100	3,93	3,90	246	15
Polska- gminy wiejskie	93,35	54,57	7,76	7,35	186	10
Podkarpackie - gminy wiejskie	92,07	94,12	6,37	6,06	208	12

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych i obliczenia własne

3.6.3. Gimnazja publiczne

W roku szkolnym 2014/15 do 3 gimnazjów skupionych w Zespołach Szkół zlokalizowanych w Gminie Bukowsko uczęszczało 197 uczniów w 10 oddziałach. Średnio na jeden oddział przypadało ok. 20 uczniów. Więcej uczniów uczęszczało do Gimnazjum w ZS Bukowsko, gdzie jednocześnie współczynnik uczniów przypadających na 1 oddział wynosił ok. 21.

Tabela 25. Szkoły gimnazjalne w Gminie Bukowsko

Nazwa szkoły	Liczba				uczniów na 1 pomieszczenie do nauczania	Liczba nauczycieli		
	uczniów	oddziałów	uczniów na 1 oddział	pomieszczeń do nauczania		Osób	Etatów	Etatów /ucznia
Gimnazjum w Bukowsku	83	4	20,75	4	20,75	13	14,22	0,17
Gimnazjum w Pobiednie	59	3	19,66	3	19,66	16	6,8	0,12
Gimnazjum w Nowotańcu	55	3	18,33	3	18,33	17	6,72	0,12

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych i obliczenia własne

Stopień skomputeryzowania szkół gimnazjalnych zlokalizowanych w Gminie Bukowsko jest wyższy w porównaniu do obszarów wiejskich kraju i województwa podkarpackiego. Udział procentowy szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu w gminie, w roku 2012 wynosił 100% i w ciągu roku nie uległ zmianie. Na 1 komputer z dostępem do Internetu w 2012 roku przypadało prawie 2 uczniów. Liczba komputerów z dostępem do Internetu przeznaczonych do użytku uczniów przypadająca na 1000 uczniów w gminie Bukowsko wyniosła wówczas 502. Była to wartość duża wyższa niż notowana wówczas w jednostkach porównywalnych. Liczba pracowni komputerowych na 1000 uczniów na analizowanym obszarze w roku 2012 wyniosła 28 i również była wyższa niż średnie notowane w województwie i w kraju.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Tabela 26. Komputeryzacja szkół gimnazjalnych w Gminie Bukowsko i jednostkach porównywalnych

Jednostka terytorialna	udział % gimnazjów wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu		uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu		liczba komputerów z dostępem do Internetu na 1000 uczniów	liczba pracowników komputerowych na 1000 uczniów
	szkoły gimnazjalne dla dzieci i młodzieży bez specjalnych					
	2011	2012	2011	2012	2012	2012
Gmina Bukowsko	100	100	2,08	1,99	502	28
Polska - gminy wiejskie	82,72	82,33	9,29	8,58	156	6
Podkarpackie - gminy wiejskie	81,73	85,33	7,85	0,03	164	9

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych obliczenia własne

3.6.4. Kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym

W Gminie Bukowsko nie ma szkół kształcących na poziomie ponadgimnazjalnym. Młodzież korzysta głównie z placówek zlokalizowanych w Sanoku lub w powiecie krośnieńskim (Krośnie i Iwoniczu-Zdroju).

3.6.5. Kształcenie dorosłych

Placówki realizujące edukację dorosłych, w tym kształcenie ustawiczne prowadzone są przez Miasto Krosno i Województwo Podkarpackie jako organy prowadzące m.in.:

- ✓ Podkarpackie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Krośnie - Oddział Podkarpackiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie,
- ✓ Regionalne Centrum Edukacji Zawodowej i Nowoczesnych Technologii w Krośnie,
- ✓ Zespół Szkół Kształcenia Ustawicznego w Krośnie.

3.6.6. Kształcenie na poziomie wyższym

Kształcenie na poziomie wyższym dla mieszkańców Gminy Bukowsko zapewniają uczelnie wyższe zlokalizowane w regionie (Krosno, Jasło, Rzeszów, Sanok, Jarosław, Przemyśl, Stalowa Wola) i ponadregionalne uczelnie wyższe.

3.6.7. Inne placówki edukacji i wychowania specjalnego

W gminie nie ma zlokalizowanych placówek wychowania specjalnego. Mieszkańcy gminy korzystają z placówek zlokalizowanych w Sanoku, m.in. ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Sanoku. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sanoku to placówka, która kształci dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym, głębokim, z autyzmem, w następujących typach szkół: Szkoła Podstawowa, Gimnazjum, Szkoła Przysposabiająca do Pracy. Prowadzone są również zajęcia w ramach Zespołów Rewalidacyjno-Wychowawczych. Ponadto dzieci młodsze objęte są Wczesnym Wspomaganiem Rozwoju i Przygotowaniem Przedszkolnym. Ośrodek dysponuje internatem dla uczniów zamiejscowych.

3.7. Kultura, sport, rekreacja, wypoczynek, przyjemności

Na terenie gminy działa jeden zespół artystyczny:

Zespół	Opis działalności
Kapela Ludowa Bukowanie	Kapela "Bukowanie" swoją bogatą działalność zapoczątkowała jeszcze w 1969 roku wchodząc w skład Zespołu Pieśni i Tańca "Bukowanie". Od 1986 roku kapela działa już samodzielnie, koncertując na terenie kraju i za granicą /Słowacja, Francja/. W swoim dorobku posiada kilka studyjnych nagrań radiowych i plenerowych nagrań telewizyjnych. W 1996 i 2005 roku kapela nagrała własne płyty CD z piosenkami ludowymi oraz kolędami i pastorałkami. Do najwyżej cenionych osiągnięć kapeli należy zaliczyć nagranie video „Bukowskiego Wesela (1992r.), trzykrotne zdobycie III nagrody na Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu Dolnym (1995, 2000 i 2006r.), I nagrodę w I Ogólnopolskim Przeglądzie Spółdzielczych Zespołów Artystycznych w Polanicy Zdroju (2000r.), II miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Tradycyjnego Tańca Ludowego w Rzeszowie (2002r.) Ostatnio "Bukowanie" co miesiąc wpisują się na listę popularności w pierwszej dziesiątce plebiscytu kapel, organizowanego przez Radio Rzeszów.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Imprezy cykliczne organizowane w gminie:

Do najważniejszych tradycyjnych imprez organizowanych w Gminie Bukowsko należą m.in.:

- ✓ Ogólnopolski Festiwal "Bukowskie Prezentacje Folkloru Młodych";
- ✓ "Regionalny Turniej Sprawności Obronnej";
- ✓ "Międzynarodowy Turniej Żołnierzy Rezerwy";
- ✓ "Święto Chleba w Gminie Bukowsko";
- ✓ "Festyn Rodzinny z okazji Dnia Wojska Polskiego";
- ✓ Turniej Wsi Gminy Bukowsko.

Ponadto w przy parafiach działają:

- ✓ Chór Parafialny w Bukowsku;
- ✓ Schola w Wolicy.

Inicjatywy wydawnicze w gminie:

- ✓ Urząd Gminy w Bukowsku wydaje Kwartalnik – Gazeta Gminy Bukowsko.

Sport i rekreacja

Kluby sportowe działające na terenie Gminy Bukowsko

Na terenie gminy działa 27 organizacji pozarządowych, w tym działających w zakresie sportu:

- ✓ LKS „Bukowianka” w Bukowsku,
- ✓ LKS „Cosmos” w Nowotańcu,
- ✓ KS Tenisa Stołowego w Nagórze.

Do najważniejszych rozgrywek organizowanych w gminie zalicza się:

- ✓ Gminny Turniej Piłki Halowej,
- ✓ Gminny Turniej Tenisa Stołowego,
- ✓ Gminne Zawody Obronno-Pożarnicze jednostek OSP.

3.8. Kontakty społeczne, więź grupowa, tożsamość z gminą

3.8.1. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny obejmuje umiejętność współpracy, zaufanie, normy i powiązania. Jego produktywność objawia się w gospodarce (koordynacja działań, zwiększenie zdolności adaptacji do zmieniających się warunków), w sferze publicznej (wzorce, siła napędowa społeczeństwa obywatelskiego) i w rozwiązywaniu problemów społecznych (*możliwość uzupełniania niedoborów innych kapitałów i konwersji na kapitał ludzki – wiedzę i umiejętności*). Podobnie jak dla kapitału ludzkiego, są to cechy jakościowe. Jako miernik ilustrujący pewien aspekt kapitału społecznego można zastosować wskaźniki liczb stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji na 10 000 ludności.

Tabela 27. Stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz fundacje w 2014 r.

Wyniki 2014	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	Fundacje	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców
Gmina Bukowsko	24	3	48
Woj. Podkarpackie	6536	387	33
POLSKA	107876	19304	33

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W Gminie Bukowsko liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 000 ludności jest więcej od notowanej w województwie podkarpackim i w kraju. Na terenie Gminy Bukowsko na dzień 31.12.2014 r. zarejestrowanych było 27 organizacji pozarządowych. Według stanu na dzień 31.12.2014 r. na terenie gminy działało 9 Ochotniczych Straży Pożarnych.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

3.9. Swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych

3.9.1. Powiązania komunikacyjne i transportowe gminy

Lokalizacja gminy w regionie sprzyja jej dostępności komunikacyjnej. Sieć transportową gminy tworzy system transportu drogowego, który jest powiązany z układem krajowym i międzynarodowym, co stwarza dogodne warunki do rozwoju powiązań komunikacyjnych z całym województwem podkarpackim i Polską. Dostępność komunikacyjna realizowana jest przez transport drogowy.

Gmina Bukowsko zlokalizowana jest w odległości (odległości podane od miejscowości Bukowsko):

- ✓ 383 km do Warszawy,
- ✓ 220 km do Krakowa,
- ✓ 86 km do Przemyśla,
- ✓ 86 km do Rzeszowa,
- ✓ 38 km do Krosna,
- ✓ 18 km do Sanoka.

Połączenia komunikacji autobusowej w Gminie Bukowsko zapewnia przede wszystkim Przedsiębiorstwo Arriva Bus Transport Polska Sp. z o.o., które zabezpiecza połączenia komunikacji autobusowej w granicach gminy oraz z sąsiednimi gminami. Z Sanoka zapewnia też bezpośrednią łączność autobusową z Rzeszowem, Krakowem, Katowicami, Radomiem, Warszawą, Wrocławiem, Krosnem, a sezonowo z Gdańskiem, Bytomiem, Częstochową, Gliwicami, Gnieznem, Grudziądem, Kielcami, Kołobrzegiem, Łodzią, Opolem, Toruniem.

Na terenie gminy dla obsługi ruchu pasażerskiego zlokalizowanych jest 34 przystanki autobusowe, w tym:

- ✓ 12 przy drogach wojewódzkich,
- ✓ 22 przy drogach powiatowych.

Usługi transportu dla mieszkańców gminy świadczą prywatni przewoźnicy. Są to firmy przewozowe mające siedziby poza terenem gminy, jak również na terenie gminy. Realizują one przewozy w ruchu międzymiastowym, a częściowo także w komunikacji lokalnej.

Komunikacja kolejowa

Przez Gminę Bukowsko nie przebiega linia kolejowa.

Komunikacja lotnicza

Na terenie województwa podkarpackiego zlokalizowane są trzy lotniska, wśród których najważniejszą rolę odgrywa międzynarodowy Port Lotniczy Rzeszów-Jasionka, będący jednym z trzech portów lotniczych w Polsce (po Warszawie i Krakowie) obsługujący połączenia transatlantyckie. Dysponuje on drugim co do długości pasem startowym w Polsce, dzięki czemu mogą tu lądować nawet największe jednostki transportowe.

Bukowsko oddalone jest od przedmiotowego lotniska o 98 km.

3.9.2. Telekomunikacja i Internet

Województwo podkarpackie należy do obszarów Polski, gdzie infrastruktura przewodowa nie jest rozbudowana w sposób wystarczający. Nasylenie usługami telefonii stacjonarnej jest znacznie mniejsze w porównaniu ze średnim dla Polski, a nawet w stosunku do województw sąsiednich. Na 100 mieszkańców województwa podkarpackiego przypada jedynie około 21 abonentów telefonii stacjonarnej, podczas gdy średnio w Polsce 31. Dostępność usług telekomunikacyjnych na terenie województwa jest zróżnicowana. Większa liczba linii telefonicznych przypada na obszary o charakterze miejskim, co oznacza, że na terenach wiejskich dostęp do usług telefonii stacjonarnej jest dużo niższy niż średnia dla województwa – 21 linii na 100 mieszkańców⁹.

Województwo podkarpackie charakteryzuje się średnim zagęszczeniem sieci telekomunikacyjnych. Liczba telefonicznych łączy głównych sieci publicznych wynosiła 360,5 tys., co stanowiło 4% wszystkich łączy głównych w Polsce (8,2 mln). Pomimo stałego wzrostu sieci stacji bazowych telefonii i nadajników

---

⁹http://www.mielec.pl/data/documents/str_strategia_woj_podkarpackie.pdf z dnia 18.02.2015

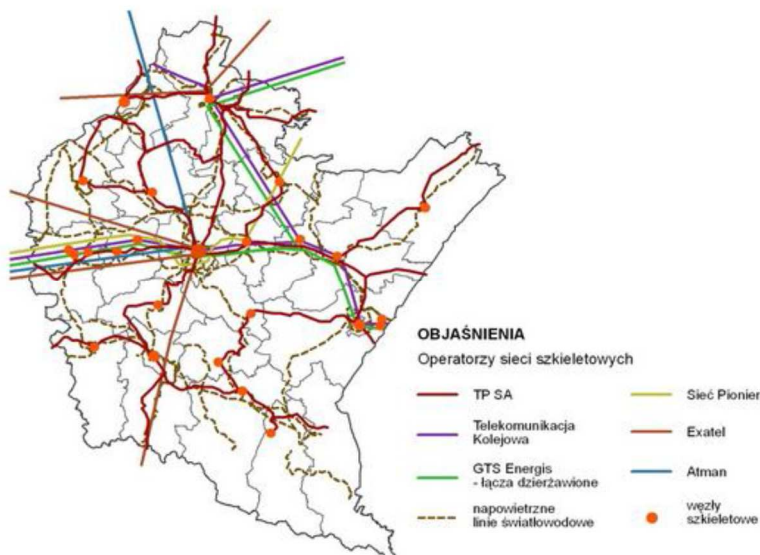

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

radiowych w województwie występują obszary o ograniczonej dostępności sieci operatorów sieci mobilnych. Mieszkańcy niektórych południowych rejonów województwa są zagrożeni wykluczeniem cyfrowym.

Rysunek 2. Stan szkieletowych sieci informatycznych w województwie podkarpackim (stan na 2011 r.)

Na terenach wiejskich województwa występuje zdecydowanie gorsza dostępność do usług szerokopasmowych w porównaniu z dostępnością do takich usług na terenach miejskich.

Źródło: Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie

Rysunek 3. Stan światłowodowych linii informatycznych podwieszanych na liniach NN i SN w województwie podkarpackim

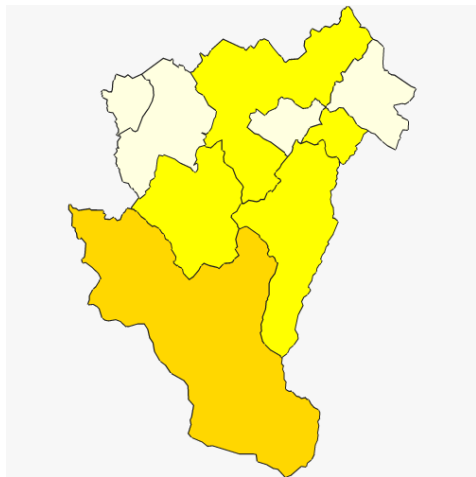
Źródło: Podkarpackie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Przepustowość sieci bezprzewodowych kształtuje się średnio w zakresie od 256 kbps do 2048 kbps. Niskie przepustowości sieci bezprzewodowych oferowane przez operatorów lokalnych wynikają z braku dostępności do szybkich łączy dostawców usług internetowych. Jest to prędkość mniejsza, niż uważana za standardową na większości obszaru kraju. Pozwala ona głównie na przeglądanie stron internetowych. Pobieranie danych czy korzystanie z multimediów on-line sprawia już większe problemy. Wymaga to o wiele dłuższego czasu oczekiwania na buforowanie danych. W przypadku operatorów kablowych przepustowości są znacznie większe, jednak operatorzy ci nie są dostępni we wszystkich miejscowościach badanej gminy.

Mieszkańcy Gminy Bukowsko mają zapewniony dostęp do usług wszystkich działających na rynku operatorów bezprzewodowej telefonii komórkowej. Poniżej zamieszczona mapa obrazuje średnią liczbę zgłoszeń o braku dostępu do Internetu z całego powiatu sanockiego w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców, w tym gminy.

ŚrZ - oznacza wskaźnik średniej liczby zgłoszeń o braku dostępu do internetu na obszarze powiatu w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców.

powyżej 10 ŚrZ   10 - 7,5 ŚrZ   7,5 - 5 ŚrZ   5 - 2,5 ŚrZ   2,5 - 0,001 ŚrZ   0 ŚrZ

ŚrZ dla powiatu-0,52 (średnia liczba zgłoszeń o braku dostępu do internetu z całego powiatu w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców). Liczba zgłoszeń na obszarze powiatu - 5.

Gmina	Liczba zgłoszeń	Liczba mieszkańców	ŚrZ
Sanok (miejska)	0	39 305	0,00
Besko (wiejska)	0	4 403	0,00
Bukowsko (wiejska)	1	5 490	1,82
Komańcza (wiejska)	2	5 080	3,94
Sanok (wiejska)	1	17 552	0,57
Tyrawa Wołoska (wiejska)	0	1 984	0,00
Zagórz (miejsko-wiejska)	1	13 041	0,77
Zarszyn (wiejska)	0	9 319	0,00

Źródło: http://www.uke.gov.pl/mapa/?lang_id=1&map_tab=1&teryt=1807

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

4. Zasoby techniczne

4.1. Budynki i obiekty użyteczności publicznej

Poniżej zamieszczona tabela przedstawia stan techniczny infrastruktury publicznej zlokalizowanej w Gminie Bukowsko oraz zakres bieżących potrzeb inwestycyjno-remontowych.

Obiekt/rok oddania do użytku	Powierzchnia użytkowa obiektu/układ funkcjonalny/zdjęcie	Rodzaj wyposażenia	Stan techniczny	Wykonane dotychczas prace remontowe i modernizacyjne w obiekcie	Zakres potrzeb inwestycyjnych na najbliższe lata
Urząd Gminy w Bukowsku Rok oddania do użytku: 1979	<p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 519 m² Budynek obejmuje trzy kondygnacje z podpiwniczeniem. Wszystkie kondygnacje stanowią część administracyjną. Piwnica obejmuje magazyny oraz kotłownię.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna • instalacja gazowa c.o. • Instalacja wod-kan	średni	<p>Wymiana dachu. Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, remont pomieszczeń, częściowa wymiana instalacji c.o. Remont jednego pionu sanitariatów. Docieplenie i elewacja. Podjazd dla niepełnosprawnych. Remont kotłowni. Wykonanie otoczenia budynku- parking, chodniki zagospodarowanie zielenią.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Remont wewnętrzny budynku: • Sanitariaty – pion 2 • Wymiana stolarki drzwiowej. • Remont posadzek – korytarze • Remont centralnego ogrzewania • Wykonanie nowej elewacji zewnętrznej • Wymiana instalacji elektrycznej • Remonty pomieszczeń biurowych • Remont piwnicy • Remont kanalizacji • Dostosowanie obiektu do potrzeb niepełnosprawnych.
Zespół Szkół Bukowsko Rok oddania do użytku: 1953	<p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 2376 m². Zespół Szkół złożony z: - budynku główny, - sali gimnastycznej z zapleczem, świetlicą stołówką szkolną, - kompleks boiska sportowego typu Orlik 2012, - kompleks przedszkolny. Główny budynek obejmuje dwie kondygnacje z częściowym podpiwniczeniem w którym znajduje się kotłownia i piwnica.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan • mała oczyszczalnia ścieków	dobry	<p>Wymiana stolarki okiennej i pokrycia dachu. Wykonanie termoizolacji i elewacji zewnętrznej. Remont sanitariatów. Remont centralnego ogrzewania i kotłowni. Wymiana instalacji elektrycznej kanalizacyjnej. Budowa oczyszczalni ścieków.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dobudowa nowych pomieszczeń dydaktycznych. • Zagospodarowanie terenu.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

				Wymiana tynków wewnętrznych, remont podłóg i posadzek. Remont dojścia i dojazdu do obiektów. Dobudowa sali gimnastycznej z zapleczem sanitarnym i świetlicą i stołówką szkolną. Budowa boiska typu Orlik 2012.	
	<p>Przedszkole Powierzchnia: 435 m² Przedszkole do realizacji zadań dydaktyczno-opiekuńczo-wychowawczych posiada: 3 sale przedszkolne, pokój logopedy, pokój nauczycieli, sanitariaty, pomieszczenia na leżaki, magazyny. Kuchnia z zapleczem tj: zmywalnia, magazyny jadalnia dla dzieci. Przedszkole posiada własną kotłownię.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan., • mała oczyszczalnia ścieków. 	średni	<p>Wymiana dachu i stolarki okiennie-drzwiowej. Odwodnie budynku. Remont c.o i kotłowni. Remont pomieszczeń kuchennych. Utworzenie placu zabaw .</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Głęboka modernizacja budynku przedszkola.
<p>Zespół Szkół w Pobiednie Rok oddania do użytku: 1963</p>	<p>Rok oddania do użytku 1963r. Pow. 1226,30 m². Biblioteka, salka rehabilitacyjna, sala lekcyjna – oddane do użytku w 2010 r. Piwnica: pomieszczenia gospodarcze, pomieszczenia socjalne dla pracowników obsługi, szatniauczniowska. Klatka schodowa. Parter: 5 sal lekcyjnych, dolny korytarz, magazyn przyrodniczy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan 	bardzo dobry	<p>Wymiana stolarki okiennej i pokrycia dachu. Utworzenie zaplecza kuchenne-jadalnego. Wykonanie termoizolacji i elewacji zewnętrznej. Wykonanie parkingu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa budynku głównego.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

	<p>Piętro: 6 sal lekcyjnych, sekretariat, gabinet pedagoga/logopedy, magazyn mat-chem, biblioteka, pokój nauczycielski, salka rehabilitacyjna, korytarz. Parter: archiwum, pomieszczenia gospodarcze. Łączna powierzchnia 1313,68m²</p> 			<p>Dobudowa sali gimnastycznej z zapleczem sanitarnym i dydaktycznym. Utworzenie placu zabaw. Budowa boiska wielofunkcyjnego.</p>	
<p>Zespół Szkół w Nowotańcu Rok oddania do użytku (po modernizacjach): 2011</p>	<p>Dane podstawowe: - kubatura budynku – 10012 m³ - powierzchnia zabudowy – 1087,74 m² - powierzchnia wewnętrzna – 1991 m² - powierzchnia całkowita – 2536,26 m² - wysokość budynku – 11,24 m - liczba kondygnacji – 3</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa, • instalacja C.O., • instalacja odgromowa, • wentylacja mechaniczna, • hydranty wewnętrzne, • dźwig towarowo-osobowy. 	<p>bardzo dobry</p>	<p>Dobudowa nowego skrzydła budynku – 2000r. Wymiana stolarki okiennej i pokrycia dachu – 2003r. Utworzenie zaplecza kuchenne-jadalnego -2009r. Wykonanie termoizolacji i elewacji zewnętrznej - 2009-2011r. Wykonanie parkingu przy budynku 2010r. Dobudowa sali gimnastycznej z zapleczem sanitarnym i dydaktyczno-administracyjnym 2011r. Utworzenie placu zabaw 2012r. Powstanie boiska wielofunkcyjnego – 2013r. Zagospodarowanie terenów zielonych 2010-2013r.</p>	<p>–</p>

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

<p>Budynek komunalny byłego Ośrodka Zdrowia Bukowsko Rok oddania do użytku: 1976</p>	 <p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 664 m² Budynek obejmuje podpiwniczenie oraz trzy kondygnacje: Podpiwniczenie - Gabinet Fizjoterapii, korytarz, sanitariaty - pomieszczenia gospodarcze Parter - Gabinety lekarskie, apteka, poczekalnia, sanitariaty, pomieszczenia socjalne dla personelu medycznego I piętro - gabinety pielęgniarstwa, gabinet lekarski-stomatologiczny i ginekologiczny, korytarz, sanitariaty II piętro - lokale mieszkalne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	<p>dobry</p>	<p>Wymiana stolarki okiennej, drzwiowej. Modernizacja parteru dla potrzeb NZOZ. Modernizacja instalacji elektr.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacji/modernizacja budynku.
<p>Budynek komunalny byłego Ośrodka Zdrowia Nowotaniec</p>	<p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 328m² Budynek swym układem funkcjonalnym obejmuje podpiwniczenie oraz dwie kondygnacje: Podpiwniczenie – piwnice. Parter - Gabinety lekarski i dentystyczny, apteka pomieszczenie magazynowe, poczekalnia, sanitariaty, gabinet zabiegowy, pomieszczenie socjalne dla personelu medycznego - rejestracja, I piętro - lokale mieszkalne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	<p>zły</p>	<p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja/Modernizacja budynku.
<p>Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego w Woli Sękowej Rok oddania do użytku: 2006</p>	<p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 310 m² Budynek swym układem funkcjonalnym obejmuje parter i poddasze użytkowe: - parter – 2 pracownie, sala wykładowo-wystawiennicza, sanitariaty, - poddasze – 25 miejsc noclegowych, łazienki, aneks kuchenny,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	<p>dobry</p>	<p>Remont generalny, adaptacja, instalacja gazowa c.o. w 2010r.</p>	<p>–</p>

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

<p>Środowiskowy Dom Samopomocy w Wolicy Rok oddania do użytku: 2007</p>	 <p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 523,70m² Budynek swym układem funkcjonalnym obejmuje następujące pomieszczenia: - parter: 3 pracownie terapeutyczne, sanitariaty, pomieszczenie interwencji kryzysowej, 2 szatnie, kotłownia, - poddasze użytkowe: sala widowiskowa, sala gimnastyczna, 3 pracownie terapeutyczne, gabinet medyczny, pokój wyciszeń, pomieszczenia biurowe, sanitariaty. Budynek wyposażony jest w windę.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o., • instalacja wod-kan., • przydomowa oczyszczalnia ścieków. 	bardzo dobry	-	-
<p>Remiza OSP Wolica Rok oddania do użytku: 1993</p>	<p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 260,40 m². Budynek swym układem funkcjonalnym obejmuje następujące pomieszczenia: - parter: świetlica, korytarz, kuchnia, sanitariaty, biuro, garaż OSP - piętro: sala widowiskowa, kuchnia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	dobry	Remont sali widowiskowej. Malowanie dachu. Modernizacja c.o. Odwodnienie budynku. Ułożenie kostki brukowej.	-
<p>Remiza OSP Bukowsko Rok oddania do użytku: 2012</p>	<p>Budynek swym układem funkcjonalnym obejmuje następujące pomieszczenia: - parter: sanitariaty, pom. gosp, 3 garaże OSP, kotłownia, - poddasze użytkowe: sala widowiskowa, kuchnia, sanitariaty, szatnia, 3 pokoje z łazienkami.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	bardzo dobry	Prace wykończeniowe – sala wykładowa komunikacja, zaplecze kuchenne, pokoje.	<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie terenu.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

					
Remiza OSP Dudyńce Rok oddania do użytku: 2001	Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 135,17 m ² . Budynek parterowy swym układem funkcjonalnym obejmuje następujące pomieszczenia: - garaż OSP, 2 pom. magazynowe, saniatriaty.sanitariaty.	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o., • instalacja wod-kan. 	budynek w rozbudowie	-	-
Remiza OSP Zboiska Rok oddania do użytku: 2001	Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 391,65 m ² . Budynek swym układem funkcjonalnym obejmuje następujące pomieszczenia: - podpiwniczenie: sanitariaty, świetlica, chłodnia, sołtysówka, magazyn gospodarczy, garaż OSP, pomieszczenie na sprzęt, - parter: sala widowiskowa, kuchnia z zapleczem, magazyn.	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	dobry	-	-
Remiza OSP Pobiedno Rok oddania do użytku: 1976	Powierzchnia użytkowa budynku 398 m ² . - budynek złożony z 2 kondygnacji, - piętro adaptowane pod bibliotekę, - parter pomieszczenia OSP.	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o., • instalacja wod-kan. 		Wymiana dachu, stolarki okienno-drzwiowej, przebudowa budynku z wymianą instalacji elektrycznej, wod-kan, remont pomieszczeń. Adaptacja pieter po bibliotekę.	<ul style="list-style-type: none"> • Dokończenie prac adaptacyjnych piętra. • Dokończenie prac remontowych parteru.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

					
Remiza OSP Tokarnia W trakcie budowy	Budynek jednokondygnacyjny.	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja wod-kan. 	-	-	-
Remiza OSP Nagórzany Rok oddania do użytku: 1992	Budynek jednokondygnacyjny.	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o., • instalacja wod-kan. 	dobry	-	-
Remiza OSP Nadolany Rok oddania do użytku: 2012	<p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 368,22m².</p> <p>Budynek swym układem funkcjonalnym obejmuje następujące pomieszczenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - parter: 2 garaże OSP, aneks kuchenny, świetlica, sanitariaty, 2 pomieszczenia magazynowe, - piętro: sala widowiskowa, kuchnia, pom. Magazynowe, pom. chłodnicze. 	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o., • instalacja wod-kan. 	dobry	Odnowienie sali widowiskowej.	<ul style="list-style-type: none"> • Roboty wewnętrzne, wykończeniowe części obiektu.
Remiza OSP Nowotaniec Rok oddania do użytku: 1974	<p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 222,21m².</p> <p>Budynek swym układem funkcjonalnym obejmuje następujące pomieszczenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podpiwniczenie: garaże OSP, siłownia - piętro: sala widowiskowa, kuchnia, korytarz. 	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o., • instalacja wod-kan. 	dobry	<p>Wymiana stolarki.</p> <p>Wymiana pokrycia dachowego.</p> <p>Elewacja, remont generalny wewnątrz.</p>	-

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Remiza OSP Wola Sękowa Rok oddania do użytku: 1976	Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 125,79 m ² . Budynek parterowy swym układem funkcjonalnym obejmuje następujące pomieszczenia: - garaż OSP, saniatrjaty, kuchnia, sala-świetlica.	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	dobry	Wymiana wewnętrznych tynków, malowanie.	-
Remiza OSP Karlików	Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: Budynek parterowy swym układem funkcjonalnym obejmuje następujące pomieszczenia: - sala widowiskowa, kuchnia, sanitariaty, pom. Magazynowe, garaż na samochód.	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja wod-kan. 		Malowanie ścian wewnętrznych 2013r.	-
Dom spotkań /Świetlica Wiejska Wola Piotrowa Rok oddania do użytku: 1970	Budynek parterowy swym układem funkcjonalnym obejmuje świetlicę z zapleczem.	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna. 	zły	-	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa i przebudowa budynku.
Dom Ludowy Pobiedno	Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 568,20m. Budynek swym układem funkcjonalnym obejmuje podpiwniczenie oraz dwie kondygnacje: - w 1/3 pionu budynku mieści się Przedszkole Samorządowe; - 2/3 części parteru zajmuje sala widowiskowa, wraz z zapleczem kuchennym i sanitariatami - 2/3 powierzchni I piętra zajmuje świetlica wiejska i sołtysówka, oraz pomieszczenia NZOZ-u (gabinet lekarski, pielęgniarzski, poczekalnia, sanitariaty, pomieszczenie socjalne dla personelu); - strych, piwnice.	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	dobry	Wymiana podłogi w sali widowiskowej, gruntowny remont kuchni i łazienek.	<ul style="list-style-type: none"> • Kontynuacja wymiany instalacji gazowej.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

					
<p>Dom Ludowy Nowotaniec</p> <p>Rok oddania do użytku: 1990</p>	<p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 492,70 m². Budynek swym układem funkcjonalnym obejmuje podpiwniczenie oraz dwie kondygnacje: - podpiwniczenie: 3 lokale użytkowe, - parter: chłódnia, sala widowiskowa ze sceną, sanitariaty, kuchnia z zapleczem, 3 pom. magazynowe, 2 korytarze, - piętro: biblioteka, 2 pom. Biurowe.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja, gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	dobry	Generalny remont sali widowiskowej.	

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Dom Ludowy Bukowsko	<p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 694,58m². Budynek swym układem funkcjonalnym obejmuje piwnicę pod częścią budynku oraz parter, piętro:</p> <ul style="list-style-type: none"> - piwnice: sanitariaty, lokal użytkowy; - parter: sala widowiskowa, kuchnia wraz z pomieszczeniami przynależnymi (chłodnie, magazyn naczyń, szatnia, sołtysówka); - piętro: Gminna Biblioteka Publiczna, lokal użytkowy, saniatriaty, 2 pomieszczenia siłowni. 	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja, gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	<p style="text-align: center;">dobry</p>	<p>Remont sanitariatów. Remont sali widowiskowej. Modernizacja instalacji elektrycznej. Wymiana części stolarki okiennej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Remont dachu, naprawa kominów. • Renowacja parkietu. • Remont pomieszczeń gospodarczych. • Renowacja elewacji zewnętrznej. • Dalsza wymiana stolarki okiennej.
Dom Ludowy w Nagórzanach	<p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 164,17m². Budynek parterowy swym układem funkcjonalnym obejmuje następujące pomieszczenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sala widowiskowa, sanitariaty, kuchnia, korytarz, pomieszczenie magazynowe, - ¼ budynku zajmuje lokal użytkowy (sklep). 	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja, gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	<p style="text-align: center;">dobry</p>	<p>Remont kuchni. Renowacja podłogi w sali widowiskowej.</p>	<p style="text-align: center;">-</p>

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

					
Dom Ludowy Wola Sękowa	<p>Powierzchnia użytkowa budynku wynosi: 266,25m². Budynek parterowy drewniany swym układem funkcjonalnym obejmuje następujące pomieszczenia: - sala widowiskowa, sanitariaty, zaplecze kuchenne, korytarz, pomieszczenie magazynowe.</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja elektryczna, • instalacja gazowa c.o. • instalacja wod-kan. 	dobry	Wymiana parkietu na sali widowiskowej.	-

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku, zdjęcia wyk. Henryk Pałuk

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna

Poniżej zamieszczona tabela prezentuje charakterystykę wszystkich obiektów sportowych i rekreacyjnych zlokalizowanych w Gminie Bukowsko.

Tabela 28. Wykaz i specyfikacja obiektów o charakterze sportowym i rekreacyjnym zlokalizowanych w Gminie Bukowsko

Obiekt	Rok powstania obiektu/zdjęcie	Powierzchnia obiektu	Rodzaj nawierzchni/technologia wykonania budynku	Układ funkcjonalny obiektu	Rodzaj wyposażenia	Max. liczba użyt.	Zakres potrzeb inwestycyjnych na najbliższe lata
Szatnia Sportowa Bukowsko	1999	b.d.	Budynek murowany	Budynek parterowy z poddaszem użytkowym obejmujący swym układem funkcjonalnym: <ul style="list-style-type: none"> • parter: 2 szatnie, 2 prysznice, • 2 WC, pomieszczenie dla sędziów z prysznicem i WC. • poddasze: 2 toalety, świetlica, małe pom. gosp. pod schodami.	Budynek wyposażony jest w instalację elektryczną, wodno-kanalizacyjną.	30	Modernizacja
Szatnia Sportowa Nowotaniec	1995	100m ²	Budynek murowany. Dach pokryty eternitem. 	Budynek obejmujący swym układem funkcjonalnym: <ul style="list-style-type: none"> • parter: 2 szatnie dla piłkarzy, 2 łazienki, pom. gospodarcze, pomieszczenie dla sędziów • piętro: świetlica, pom. gospodarcze, korytarz.	Budynek wyposażony jest w instalację elektryczną, wodno-kanalizacyjną.	30	Modernizacja
Boisko sportowe Bukowsko			Murawa trawiasta	Obiekt otwarty bez zadaszenia.	Trybuny sportowe dla 200 osób.	500	-

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

							
			Trawa naturalna				
Boisko sportowe Nowotaniec	1947	- 0,8 ha - płyta piłkarska - 1,4 ha powierzchnia całej działki		Obiekt otwarty bez zadaszenia.	Trynuny dla kibiców- 202 miejsca, wiaty dla zawodników.	ok.500 osób	-
Boisko wielofunkcyjne Zespół Szkół Nowotaniec	2013	1232m ²	- nawierzchnia sportowa Labosport 	Boisko do koszykówki. Boisko do siatkówki. Boisko do tenisa. Boisko do piłki ręcznej.	- 4x zestaw do koszykówki, - 2x zestaw do tenisa, - 2x zestaw do siatkówki, - zestaw do piłki ręcznej.	50	
Boisko wielofunkcyjne	2014	1210m ²	Powierzchnia poliuretanowa	Obiekt otwarty bez zadaszenia			

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

e Zespół Szkół Pobiednie							
Sala gimnastyczna Zespół Szkół Bukowsko	1998- 2005	Powierzchnia: powierzchnia zabudowy wynosi – 1114,0 m ² powierzchnia całkowita – 1410 m ² powierzchnia pomieszczeń – 1914 m ² Kubatura obiektu – 8670,0 m ³	Budynek murowany z cegły i pustaka, kryty blachą, okna z PCV, dźwigary metalowe, pokryty elewacją, w 2015r. lipiec-sierpień wymiana dachu z płyt warstwowych na płyty warstwowe z rdzeniem poliuretanowym gr. 12 cm.	W budynku mieści się sala sportowa, sala gimnastyczna, widownia na 60 osób, magazyny, szatnie, umywalnie, WC, pomieszczenia gospodarcze, kuchnia i świetlica.	Budynek wyposażony jest w instalację elektryczną, wodną, instalację nawiewną- wywiewną, c.o. na gaz kanalizację.	60	
Sala gimnastyczna Zespół Szkół Nowotaniec	2010	Powierzchnia sali gimnastycznej 288m ²		Budynek z zapleczem sportowym: magazyn sportowy, łazienki, szatnie, toalety, pomieszczenie dla wf-stów, korytarz.	Budynek wyposażony jest w instalację elektryczną, gaz, kanalizację.		
Sala gimnastyczna Zespół Szkół Pobiedno	2010	Powierzchnia sali gimnastycznej 288m ²		Budynek z zapleczem sportowym: magazyn sportowy, łazienki, szatnie, toalety, pomieszczenie dla wf-stów, korytarz.	Budynek wyposażony jest w instalację elektryczną, gaz, kanalizację.		

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Boisko Orlik 2012 Zespół Szkół Bukowsko	2012	<p>Powierzchnia całkowita: 2535 m²</p> <ul style="list-style-type: none"> - boiska wielofunkcyjne - 640 m² - boiska do piłki nożnej – 1895 m² 	<p>- boisko wielofunkcyjne (powierzchnia poliuretanowa)</p> <p>- boisko do piłki nożnej (sztuczna trawa)</p> 	Jedno boisko wielofunkcyjne i jedno boisko do piłki nożnej.		100	
Plac zabaw Zespół Szkół Pobiedno	2013	120 m ²	<p>Nawierzchnia: płyty gumowe</p> 	Elementy placu zabaw: huśtawki wahadłowe, zestaw zabawowy Mrówka, bujak na sprężynie, zestaw sprawnościowy, piaskownica.	-		Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.
Plac zabaw Zespół Szkół Nowotaniec	2013	120 m ²	Nawierzchnia piaskowa i trawiasta	Elementy placu zabaw: huśtawki wahadłowe, zestaw zabawowy Mrówka, zestaw sprawnościowy, bujak na sprężynie.	-		Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

							
Plac zabaw Dudyńce	2013	120 m ²	<p>Nawierzchnia piaskowa i trawiasta</p> 	Elementy placu zabaw: huśtawki wahadłowe, zestaw zabawowy Mrówka, zestaw sprawnościowy, bujak na sprężynie.	-		Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.
Plac zabaw Zboiska	2013	120 m ²	<p>Nawierzchnia piaskowa i trawiasta</p> 	Elementy placu zabaw: huśtawki wahadłowe, zestaw zabawowy Mrówka, zestaw sprawnościowy, bujak na sprężynie.	-		Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Plac zabaw Wola Piotrowa	2013	120 m ²	Nawierzchnia piaskowa i trawiasta 	Elementy placu zabaw: huśtawki wahadłowe, zestaw zabawowy Mrówka, zestaw sprawnościowy, bujak na sprężynie.	-		Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.
Plac zabaw Tokarnia	2013	120 m ²	Nawierzchnia piaskowa i trawiasta 	Elementy placu zabaw: huśtawki wahadłowe, zestaw zabawowy Mrówka, zestaw sprawnościowy, bujak na sprężynie.	-		Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.
Plac zabaw Nagórzany	2013	120 m ²	Nawierzchnia piaskowa i trawiasta	Elementy placu zabaw: huśtawki wahadłowe, zestaw zabawowy Mrówka, zestaw sprawnościowy, bujak na sprężynie, bujak na sprężynie	-		Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

							
Plac zabaw Nowotaniec	2013	120 m ²	Nawierzchnia piaskowa i trawiasta	Elementy placu zabaw: huśtawki wahadłowe, zestaw zabawowy Mrówka, zestaw sprawnościowy, bujak na sprężynie.	-	50	Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.
Plac zabaw Wola Sękowa	2013	120 m ²	Nawierzchnia piaskowa i trawiasta 	Elementy placu zabaw: huśtawki wahadłowe, zestaw zabawowy Mrówka, zestaw sprawnościowy, bujak na sprężynie.	-	50	Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.
Plac zabaw Karlików	2013	120 m ²	Nawierzchnia piaskowa i trawiasta	Elementy placu zabaw: huśtawki wahadłowe, zestaw zabawowy Mrówka, zestaw sprawnościowy, bujak na sprężynie.	-	50	Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

							
Plac zabaw Zespół Szkół Przedszkole Bukowsko	2011	700 m ²	<p>Nawierzchnia piaskowa i trawiasta</p> 	Elementy placu zabaw: huśtawki wahadłowe, zestaw zabawowy Mrówka, zestaw sprawnościowy, bujak na sprężynie, zestaw pociąg, piaskownica, karuzela.	-	50	Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.
Plac zabaw Wolica	2012	300 m ²	<p>Nawierzchnia piaskowo trawiasta</p> 	Elementy placu zabaw: Zestaw pociąg, zestawy huśtawek, równoważnia, zestaw sprawnościowy, zjeżdżalnia.	-	50	Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Plac zabaw i boisko do siatkówki Nadolany	2010	900 m ²	 Nawierzchnia gumowa	Elementy placu zabaw: zestaw domek ze zjeżdżalnią, huśtawka, wałka, domek ażurowy, pociąg, piaskownica, huśtawka, karuzela tarczowa. Boisko do siatkówki.	-	90	Powiększenie placu zakup kolejnych elementów wyposażenia
--	------	--------------------	---	---	---	----	--

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

4.2. Energetyka

Energia elektryczna

Dostawy energii elektrycznej do Gminy Bukowsko odbywają się liniami elektroenergetycznymi średniego napięcia, głównie 15kV oraz liniami 30kV. Sieć elektroenergetyczna w gminie jest dobrze rozwinięta. Na terenie Gminy Bukowsko przebiega jedna linia 110kV relacji Besko – Sanok.

Na terenie gminy w roku bazowym zamontowanych jest 565 opraw oświetleniowych o łącznej mocy 67,8kW. Zastosowano oprawy rtęciowe, które są w znacznym stopniu wyeksploatowane, skorodowane, a techniczne parametry oświetleniowe są zaniżone. Zużycie energii elektrycznej do zasilania oświetlenia ulicznego wyniosło około 61867,5 kWh.

Gazownictwo i zaopatrzenie w energię ciepłą

Obecnie cała Gmina Bukowsko jest zgazyfikowana. Sieć gazowa znajduje się we wszystkich miejscowościach. Ocenia się, że ponad 71% gospodarstw posiada instalacje gazowe. Warunki zaopatrzenia odbiorców w gaz są dobre. Instalacje gazowe w większości miejscowości budowane były w latach sześćdziesiątych i na początku lat siedemdziesiątych ub. wieku. W związku z tym niezbędne będzie monitorowanie ich stanu i podejmowanie stosownych decyzji inwestycyjnych. Jest to w gestii właściciela instalacji. Z bieżących ustaleń wynika, że aktualnie nie przewiduje się nowych, znaczących inwestycji z zakresu gazownictwa na terenie gminy.

Ten rodzaj nośnika stosuje się w gospodarstwach domowych do celów kuchennych, wytwarzania ciepłej wody użytkowej oraz do ogrzewania pomieszczeń. Pozostali mieszkańcy do celów bytowych wykorzystują energię ciepłą powstającą przy spalaniu drewna, węgla, itp.

Podstawowe dane charakteryzujące sieć gazową w Gminie Bukowsko na koniec 2014 roku i jej odbiorców przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 29. Podstawowe dane charakteryzujące sieć gazową w Gminie Bukowsko na koniec 2014 roku i jej odbiorców

Wyszczególnienie	Długość czynnej sieci ogółem w m	Długość czynnej sieci przesyłowej w m	Długość czynnej sieci rozdzielczej w m	Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt.	Odbiorcy gazu [gospodarstwa]	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gospodarstwa]	Zużycie gazu w tys. m ³	Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m ³	Ludność korzystająca z sieci gazowej
Gmina Bukowsko	56518	0	56518	1004	965	198	332,7	125,4	3947

Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych

W Gminie Bukowsko dominują domowe kotłownie c.o. na paliwo stałe: węgiel lub drewno, albo mieszane, niemniej jednak znacząca ilość gospodarstw domowych do ogrzewania mieszkań wykorzystuje piece zasilane gazem ziemnym.

Odnawialne zasoby energetyczne

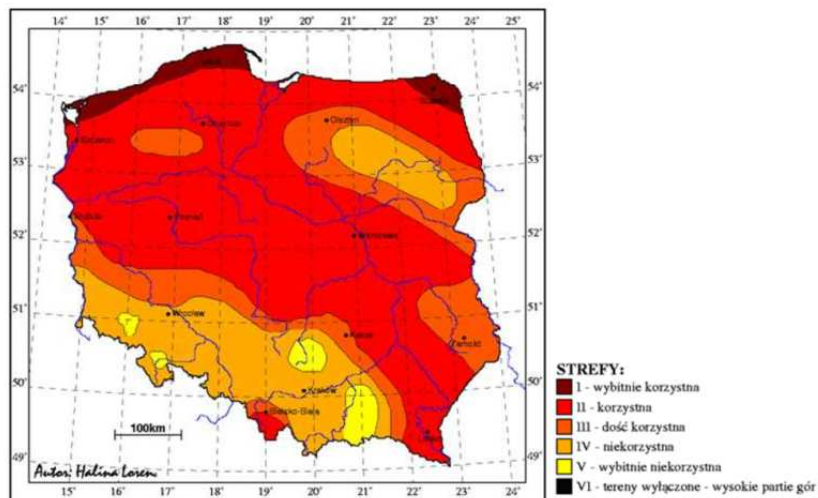
Zgodnie z prawem energetycznym, odnawialnym źródłem energii nazywa się źródło wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Energia wiatru

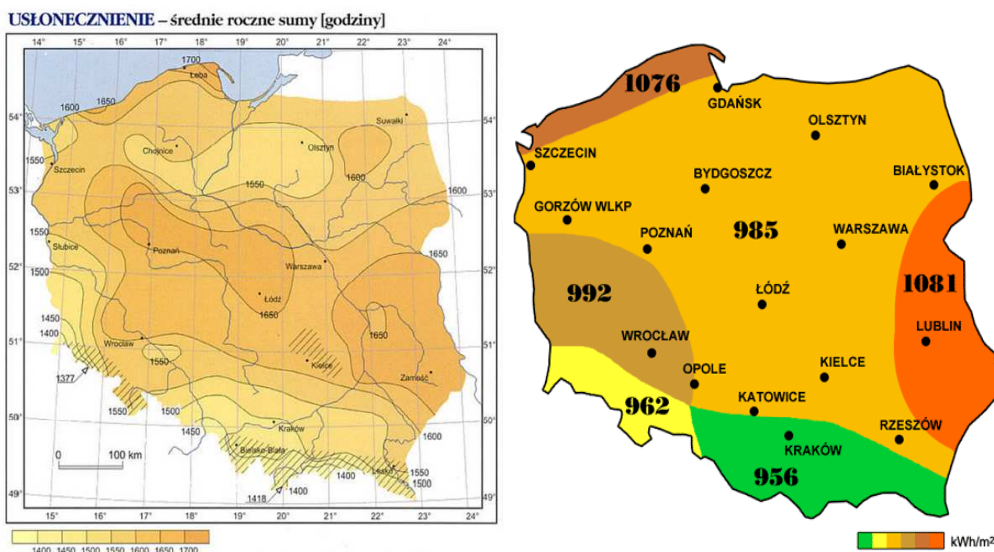
Strefy energetyczne wiatru w Polsce. Mapa opracowana przez prof. H. Lorenc na podstawie danych pomiarowych z lat 1971-2000.

Źródło: Pilotowy program wykonawczy strategii rozwoju energetyki odnawialnej w zakresie wzrostu produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych ze szczególnym uwzględnieniem energetyki wiatrowej na lata 2003-2005.

Na podstawie mapy wiatrów w Polsce zamieszczonej powyżej można stwierdzić, że teren powiatu sanockiego posiada dość korzystne warunki do rozwoju elektrowni wiatrowych.

Energia słoneczna

Usłonecznienie, definiowane jest jako średnia liczba godzin słonecznych w ciągu roku. Około 80% całkowitej rocznej sumy usłonecznienia przypada na sześć miesięcy sezonu wiosenno-letniego, od początku kwietnia do końca września, przy czym czas operacji słonecznej w lecie wydłuża się do 16 godz./dzień, natomiast w zimie skraca się do 8 godzin dziennie. W Polsce usłonecznienie wynosi od 1 400 do 1 700 godzin rocznie. Zgodnie z przedstawionymi poniżej mapami w Gminie Bukowsko usłonecznienie wynosi od 1 500 do 1 550 godzin, co pozwala na uzyskanie całkowitej energii cieplnej ze słońca na poziomie 956 kWh/m² w ciągu roku. W Polsce w ciągu roku można liczyć na całkowitą energię cieplną uzyskaną ze słońca w przedziale od 900 kWh/m² do 1 200 kWh/m².

Źródło: <http://ogrzewanieelektryczne.blogspot.com/2012/04/nasonecznienie-usonecznienie-staa.html>
<http://www.mae.com.pl/odnawialne-zrodla-energii-energia-sloneczna.html>

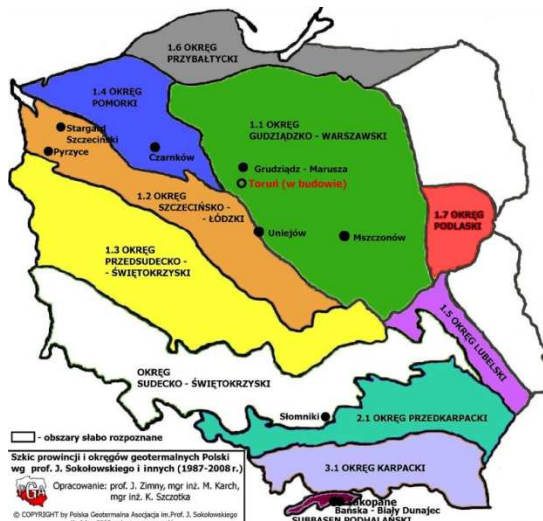
Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Energia geotermalna

Polska ma bardzo dobre warunki geotermalne, gdyż 80% powierzchni kraju jest pokryte przez 3 prowincje geotermalne: centralnoeuropejską, przedkarpacką i karpacką. Temperatura wody dla tych obszarów wynosi od 30-130°C (a lokalnie nawet 200°C), a głębokość występowania w skałach osadowych od 1 do 10 km.

Gmina Bukowsko posiada zatem dobre warunki do pozyskania energii geotermalnej z uwagi na położenie w jednej z trzech wymienionych powyżej prowincji geotermalnych (prowincji przedkarpackiej).

Lp.		Powierzchnia złóż [km ²]	Formacja geologiczna	Zasoby wód geotermalnych [km ³]	Zasoby wód geotermalnych [mln t.p.u.]	Objętość wód geotermalnych [m ³ /km ²]	Energia ciepła [t.p.u./km ²]
1	PROWINCJA ŚRODKOWOEUROPEJSKA	222 000		6 215	32 436	99 401 000	501 000
1.1	Okręg grudziądzko - warszawski	70 000	Kreda/Jura Trias	2 766 334	9 853 2 107	44 134 400	168 000
1.2	Okręg szczeciński - łódzki	67 000	Kreda/Jura Trias	2 580 274	16 627 2 185	42 266 600	246 000
1.3	Okręg sudecko - świętokrzyski	39 000	Perm/Trias	155	955	3 900 000	26 000
1.4	Okręg pomorski	12 000	Perm/Karbon Dewon/Lias/Trias	21	162	1 600 000	13 000
1.5	Okręg lubelski	12 000	Karbon/Dewon	30	193	2 500 000	16 000
1.6	Okręg przybaltycki	15 000	Kambr/Perm/Mezozoik	38	241	2 500 000	16 000
1.7	Okręg podlaski	7 000	Kambr/Perm/Mezozoik	17	113	2 500 000	16 000
2	PROWINCJA PRZEDKARPACKA	16 000		362	1555	22 600 000	97 000
2.1	Okręg przedkarpacki	16 000	Trias/Jura/Kreda/ Trzeciorzęd	362	1555	22 600 000	97 000
3	PROWINCJA KARPACKA	13 000		100	714	7 700 000	55 000
3.1	Okręg karpacki	13 000	Trias/Jura/Kreda/ Trzeciorzęd	100	714	7 700 000	55 000
		251 000		6 677	34 705	99 401 000	653 000

Prowincje i okręgi geotermalne Polski oraz potencjalne zasoby wód i energii w nich zawarte wg prof. J. Sokołowskiego i innych (1987-2008 r.)

Opracowanie: prof. J. Zimny, mgr inż. M. Karch, mgr inż. K. Szczotka

© COPYRIGHT by Polska Geotermalna Asocjacja
im. Prof. J. Sokołowskiego, Kraków, 2008 r./www.pga.org.pl/

Energia fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Lokalizacja Gminy Bukowsko uniemożliwia pozyskanie tego rodzaju energii.

Energia pozyskiwana z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych.

Z uwagi na to, że Gmina Bukowsko ma charakter rolniczy może pozyskiwać energię z biomasy.

Gmina posiada nieczynne składowisko odpadów, ale na ten moment nie przewiduje się pozyskiwania biogazu wysypiskowego.

4.3. Infrastruktura drogowa

Przez Gminę Bukowsko przebiega droga wojewódzka nr 889 Sieniawa-Szczawne, drogi powiatowe i gminne, które stanowią uzupełnienie podstawowego szkieletu komunikacyjnego gminy. Drogi te mają znaczenie lokalne oraz stanowią połączenia z miejscowościami położonymi w sąsiednich powiatach.

4.3.1. Powiązania transportowe

Lokalizacja Gminy Bukowsko w regionie (w zasięgu oddziaływania miasta Sanoka) sprzyja jej dostępności komunikacyjnej. Sieć transportową gminy tworzy system transportu drogowego, który w sposób pośredni (dzięki dobremu połączeniu drogowemu z Krosnem oraz pośredniemu z Rzeszowem) jest w pełni powiązany z układem krajowym i międzynarodowym, co stwarza dogodne warunki do rozwoju powiązań komunikacyjnych z całym województwem podkarpackim i Polską. Dostępność komunikacyjna realizowana jest przede wszystkim przez transport drogowy.

Bukowsko (siedziba Gminy Bukowsko) zlokalizowana jest w odległości:

- 87km - od autostrady A4 (Rzeszów):

A4 jest częścią biegnącej z Europy Zachodniej na Ukrainę trasy, leżącej w Trzecim Transeuropejskim Korytarzu Transportowym. Przecina on Polskę od zachodniej granicy z Niemcami w Jędrzychowicach k. Zgorzelca przez m.in. Wrocław, Opole, Katowice, Kraków, Tarnów, Rzeszów do przejścia granicznego z Ukrainą w Korczowej.

Poniżej zamieszczona mapa przedstawia wykaz dróg krajowych (w tym autostrad i szybkiego ruchu) zlokalizowanych w województwie podkarpackim.

Rysunek4. Wykaz dróg krajowych (w tym autostrad i szybkiego ruchu) zlokalizowanych w województwie podkarpackim

Źródło: <http://www.gddkia.gov.pl/pl/a/7462/mapa-drog-wojewodztwa-podkarpackiego>

4.3.2. Ilość i jakość dróg w Gminie Bukowsko

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Jak już wcześniej wspomniano sieć drogową na terenie Gminy Bukowsko tworzą drogi publiczne, które ze względu na funkcję, jaką pełnią dzieli się na następujące kategorie: drogi krajowe, powiatowe i drogi gminne.

Siecią drogową zarządzają następujące organy administracyjne:

- drogi krajowe zarządzane przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Rzeszowie,
- drogi wojewódzkie zarządzane przez Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Rzeszowie,
- drogi powiatowe zarządzane przez Powiatowy Zarząd Dróg w Sanoku,
- drogi gminne należące do samorządu gminnego.

Poniżej zamieszczona tabela prezentuje ilość i jakość dróg w Gminie Bukowsko.

Tabela 30. Drogi i ich stan

Drogi	Długość		W tym o nawierzchni twardej		
	km	%	w tym w stanie technicznym		
			dobrym	przeciętnym	złym
krajowe	0	0%	-	-	-
wojewódzkie	18,85	15,4%	-	-	100%
powiatowe	15,9	13%	-	100%	-
Gminne	87,33	71,5%	-	-	100%
Razem	122,08	100	-	-	-

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Długość dróg publicznych ogółem w gminie wynosi 122,08 km, w tym gminnych na 1 mieszkańca wynosi 0,015 km.

Poniżej zamieszczona tabela prezentuje wartość nakładów na utrzymanie, w tym remonty dróg gminnych i obiektów mostowych w porównaniu z potrzebami.

Tabela 31. Wartość nakładów na utrzymanie, w tym remonty dróg gminnych i obiektów mostowych w porównaniu z potrzebami (2015 r.)

Nakłady na utrzymanie:			Potrzeby związane z utrzymaniem:		
wartość ogółem [PLN]	w tym na remonty dróg gminnych [PLN]	w tym na remonty obiektów mostowych [PLN]	wartość ogółem [PLN]	w tym na remonty dróg gminnych [PLN]	w tym na remonty obiektów mostowych [PLN]
600 000	600 000	0	1 800 000	1 800 000	0

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

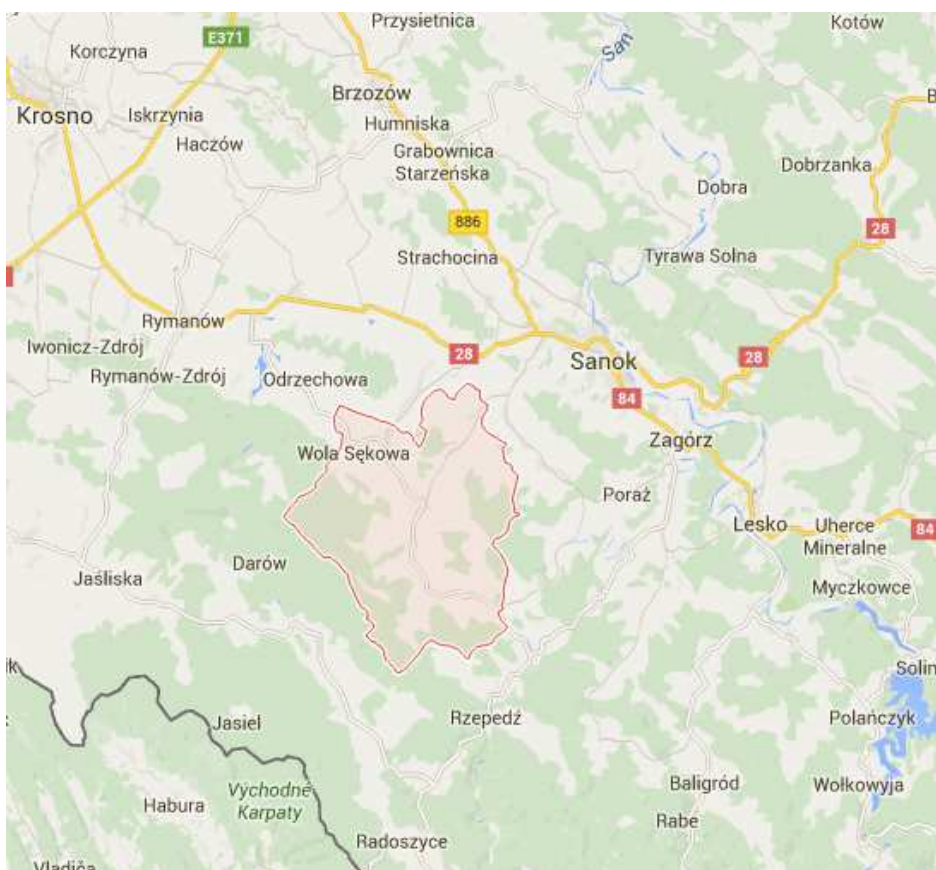
Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

5. Potencjał ładu przestrzenny

5.1. Struktura przestrzenna gminy

Gmina Bukowsko jest jednostką administracyjną o statusie gminy wiejskiej. Gmina Bukowsko leży w województwie podkarpackim i jest jedną z 8 gmin tworzących powiat sanocki. Zajmuje centralny obszar powiatu, w obrębie którego sąsiaduje na północy z Gminą Zarszyn i Gminą wiejską Sanok, na wschodzie z Gminą Zagórz, na południu z Gminą Komańcza i na zachodzie z Gminą Rymanów (powiat krośnieński). Całkowita powierzchnia Gminy Bukowsko wynosi ponad 137km².

Źródło: <https://www.google.pl/maps/place/Bukowsko/data=!4m2!3m1!1s0x473c13deddb4447>

5.2. Dokumenty i decyzje w gospodarce przestrzennej i przewidywane w nich zmiany

Obecnie na terenie Gminy Bukowsko obowiązuje **8 planów zagospodarowania przestrzennego** oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bukowsko uchwalone Uchwałą Nr III//23/02 z dnia 30.12.2002 r.

Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydawanych w kolejnych latach 2010-2015 i sumaryczne powierzchnia objętych nimi terenów	<ul style="list-style-type: none"> – 2010 r. – 40 decyzji o warunkach zabudowy -9,8 ha – 2011 r. - 47 decyzji o warunkach zabudowy -9 ha – 2012 r. - 31decyzji o warunkach zabudowy- 9,5 ha – 2013 r. - 24 decyzji o warunkach zabudowy- 7,8 ha – 2014 r. - 37 decyzji o warunkach zabudowy - 8,0ha – 2015 r. - 37 decyzji o warunkach zabudowy - 11,3 ha	
Wydatki na sporządzanie dokumentów planowania przestrzennego	97 200,00 zł	
Wydatki na odszkodowania i wykup gruntów – wynikające z uchwalenia planów miejscowych (art. 36 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) w kolejnych latach 2010-2015 – ogółem i na 1 mieszkańca gminy	0,00zł	

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

6. Potencjał ekologiczny

6.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Obszary wiejskie wyróżniają się mniejszym niż w miastach wyposażeniem w podstawowe urządzenia infrastruktury technicznej, a jednocześnie szybko wzrastającymi nakładami na ten cel. Wiele programów wdrożonych po 1990 r. mających na celu pomoc w wyposażeniu wsi w urządzenia infrastruktury technicznej, wspieranych było zarówno środkami krajowymi, budżetowymi i samorządowymi, funduszami ochrony środowiska, fundacji działających w obszarze rolnictwa i wsi, jak i środkami pochodzącymi z pomocy UE (programy Phare, SAPARD, fundusze strukturalne) oraz kredytami Banku Światowego i Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

Sieć wodociągowa

W Gminie Bukowsko sieć wodociągowa rozwinięta jest w średnim stopniu. Gmina Bukowsko nie posiada własnych ujęć wody. Na terenie gminy działają wodociągi we wsiach Nagórzany, Nowotaniec, Nadolany, Wola Piotrowa, Wola Sękowa, Tokarnia, Bukowsko. Wsie Wola Sękowa, Nowotaniec, Nadolany, Nagórzany opierają zaopatrzenie w wodę na ujęciu powierzchniowym na potoku Sanoczek. Wieś Wola Piotrowa, Tokarnia posiadają własne wodociągi oparte na źródłach naturalnych. Bukowsko zaopatrywane jest w wodę dwoma wodociągami grawitacyjnymi z ujęciami wód źródłanych w rejonie Bukowicy i przysiółka Brogówka.

Na koniec 2015 r. do sieci wodociągowej podłączonych było 4 990 budynków. Łączna długość sieci na koniec 2015 r. wynosiła 50,2 km.

Nagórzany, Nadolany, Nowotaniec, Wola Sękowa 19,5 km, Nadolany - 2,1 km, Tokarnia - 4 km, Bukowsko I II - 20 km, Karlików - 1,2 km, Płonna - 2 km, Wola Piotrowa - 3,4 km

Poniżej zamieszczone tabele stanowią charakterystykę porównawczą wybranych wskaźników charakteryzujących infrastrukturę wodociągową w Gminie Bukowsko w roku 2014 w stosunku do roku 2010.

Tabela 32. Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej (km)

Wyszczególnienie	2010	2014
Polska (obszar wiejski)	155 242,3	164 676,2
Województwo podkarpackie (obszar wiejski)	7 964,9	8 340,4
Gmina Bukowsko	50,2	50,2

Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych, dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Długość czynnej sieci wodociągowej w Gminie Bukowsko w 2014 roku nie zmieniła się w stosunku do 2010. Ilość wody dostarczanej gospodarstwom domowym w Gminie Bukowsko w 2014 r. wyniosła 114,8 dam³ i wzrosła w stosunku do 2010 roku o 8,8 dam³.

Tabela 33. Woda dostarczona gospodarstwom domowym w dam³

Wyszczególnienie	2010	2014
Polska (obszar wiejski)	280478,1	302183,0
Województwo podkarpackie (obszar wiejski)	15403,7	16009,7
Gmina Bukowsko	136,0	144,8

Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Zgodnie z poniżej zamieszczonymi danymi zużycie wody w Gminie Bukowsko w 2014 roku w stosunku do 2010 roku zwiększyło się o 1,1 dam³.

Tabela 34. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m³

Wyszczególnienie	2010	2014
Polska (obszar wiejski)	25,7	27,6
Województwo podkarpackie (obszar wiejski)	16,7	17,6
Gmina Bukowsko	25,0	26,1

Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik: długość sieci/1 odbiorcę, na 1 mieszkańca korzystającego w gminie i w jednostkach porównywanych prezentuje poniżej zamieszczona tabela.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Tabela 35. Długość sieci wodociągowej na 1 mieszkańca korzystającego w gminie i w jednostkach porównywalnych

Jednostka	Ogółem		Dynamika w latach (2010 r. = 100)
	2010	2014	2010-2014
	[km/osoba]	[km/osoba]	
Polska (obszar wiejski)	0,014205	0,014992	105,5%
Województwo podkarpackie (obszar wiejski)	0,008629	0,009179	106,4%
Gmina Bukowsko	0,009	0,009	100%

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Zgodnie z powyżej zamieszczonymi danymi w 2014 roku, w stosunku do roku 2010, nastąpił wzrost analizowanego wskaźnika na obszarach wiejskich we wszystkich porównywalnych jednostkach, przy czym w Gminie Bukowsko nie zmienił się.

Sieć kanalizacji sanitarnej

Dla potrzeb Gminy Bukowsko funkcjonuje obecnie 4 oczyszczalnie ścieków, są to mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie typu TOPAS z niskoobciążonym osadem czynnym BOS-1 o RLM 10, BOS-2 o 20 RLM, BOS-3 o 48 RLM i BOS-4 o RLM 180.

Eksploatacja oczyszczalni jest w pełni automatyczna i nie wymaga codziennej obsługi. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest potok Silska - lewobrzeżny dopływ potoku Bukowiec (prawobrzeżny dopływ potoku Sanoczek).

Tabela 36. Sieć kanalizacji sanitarnej w Gminie Bukowsko

Wyszczególnienie	2010	2014
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	1,4	4,8
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	34	55
ścieki odprowadzone (dm ³)	0	11,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (% osób zamieszkujących)	231	357

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Obecnie Gmina Bukowsko jest skanalizowana w ok. 0,1% biorąc pod uwagę uzbrojony w sieć obszar gminy. Na koniec 2014r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Gminie Bukowsko wyniosła 3,4km, przyłączonych do niej było 55 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Z sieci kanalizacyjnej korzystało 4,4% mieszkańców gminy.

Systemy indywidualne gospodarki ściekowej

Zgodnie z ustawą Prawo Wodne z dn. 18.07.2001 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 145 z późn. zm.) w miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacyjnych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania zapewniające ochronę środowiska

Do rozwiązań takich zaliczyć należy:

- budowa zbiorników bezodpływowych (szamb),
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Poniżej w tabelach zamieszczono wykaz ilości zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w Gminie Bukowsko.

Tabela 37. Wykaz ilości zbiorników bezodpływowych

Wyszczególnienie	Zbiorniki bezodpływowe					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
Gmina Bukowsko	860	871	889	901	913	920

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Tabela 38. Wykaz przydomowych oczyszczalni ścieków

Wyszczególnienie	Oczyszczalnie przydomowe					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
Gmina Bukowsko	8	11	14	15	16	19

Źródło: Dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Zarządzanie systemem wodociągowo-kanalizacyjnym

W Gminie Bukowsko sieć wodociągowa rozwinięta jest w średnim stopniu. Na terenie gminy działają wodociągi we wsiach Nagórzany, Nowotaniec, Nadolany, Wola Piotrowa, Wola Sękowa Tokarnia, Bukowsko. Wsie Wola Sękowa, Nowotaniec, Nadolany, Nagórzany opierają zaopatrzenie w wodę na ujęciu powierzchniowym na potoku Sanoczek. Wieś Wola Piotrowa, Tokarnia posiadają własne wodociągi oparte na źródłach naturalnych. Bukowsko zaopatrywane jest w wodę dwoma wodociągami grawitacyjnymi z ujęciami wód źródłanych w rejonie Bukowicy i przysiółka Brogówka.

Całość infrastruktury wodno-kanalizacyjnej jest zarządzana i utrzymywana w stanie ciągłości świadczenia usług dostawy wody z w/w źródeł.

Odbiór ścieków prowadzony jest przez Sanockie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Sanoku.

Kanalizacja deszczowa

Na terenie Gminy Bukowsko sieć kanalizacji deszczowej nie występuje.

6.2. Oczyszczanie gminy i gospodarka odpadami stałymi

Ilość odpadów komunalnych powstających w gminie (wg rodzajów) prezentuje poniżej zamieszczone zestawienie:

- odpady komunalne zmieszane: 303,25 Mg,
- odpady komunalne zebrane selektywnie: 77,9 Mg.

Wyszczególnienie			Ogółem
Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku	Razem:		77,9
	papier i tektura		0,0
	szkło		65,6
	tworzywa sztuczne		2,7
	metale		0,0
	odzież i tekstylia		0,0
	wielomateriałowe		0,0
	niebezpieczne		0,0
	wielkogabarytowe		8,1
	o kodach: 20 01 23, 20 01 35, 20 01 36		1,5
	biodegradowalne		0,0
Nielegalne wysypiska	istniejące - stan w dniu 31. XII. 2015	szt.	0
		m ²	0
	zlikwidowane	szt.	0
	odpady komunalne zebrane podczas likwidacji dzikich wysypisk	tony	0
Nieruchomości zamieszkałe objęte zbiórką odpadów komunalnych			Ogółem
Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych – stan w dniu 31.12.2015	Liczba nieruchomości zamieszkałych objętych gminnym systemem odbioru i zagospodarowania stałych odpadów komunalnych	szt.	1312
Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych – stan w dniu 31.12.2015	zbiorniki bezodpływowe	szt.	-
	oczyszczalnie przydomowe		-
	stacje zlewne		-

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy
(ilościowa)

Podmiotem odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu Gminy Bukowsko w 2015 roku było Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „TRANSPRZĘT” Czesław Grądział, Zabłotce 51, 38-500 Sanok. Wykonawca został wybrany w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego.

Rodzaj odebranych z obszaru gminy nieczystości ciekłych	Ilość odebranych z obszaru gminy nieczystości ciekłych [m ³]
Ścieki komunalne	326
Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła [%]	35,68 %

Osiągnięty przez Gminę Bukowsko poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania w 2015 roku wyniósł 0%, poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w 2015 roku wyniósł 35,68%. Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w 2015 roku wyniósł 0%.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

7. Potencjał przyrodniczy

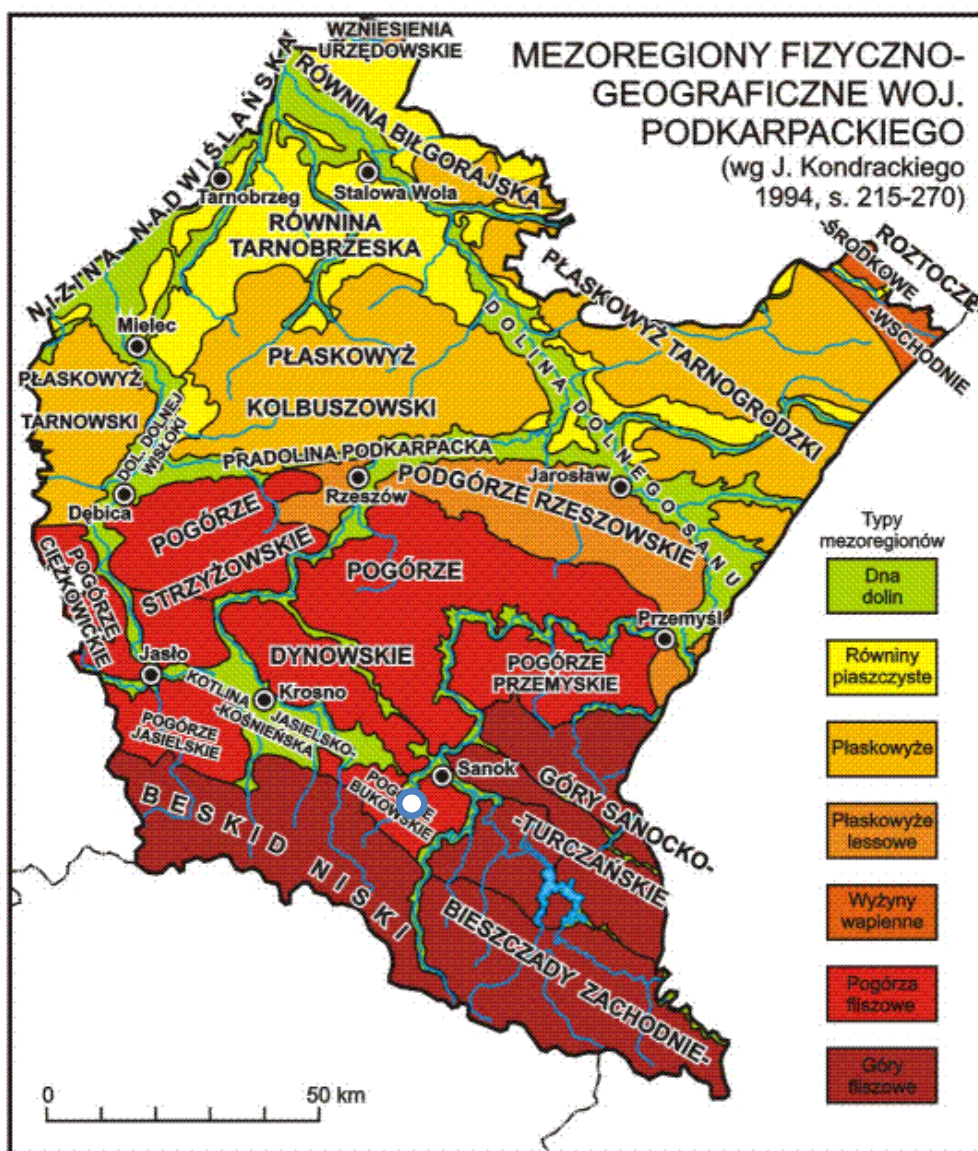
7.1. Walory przyrodnicze i krajobrazowe

Podział fizycznogeograficzny obszaru Gminy Bukowsko przedstawia poniższa tabela.

Nazwa jednostki podziału regionalnego		Symbol dziesiętny
Makroregion	REGION KARPACKI	
Prowincja	KARPATY ZACHODNIE Z PODKARPACIEM ZACHODNIM	51
Podprowincja	ZEWNĘTRZNE KARPATY ZACHODNIE	513
Makroregion	POGÓRZE ŚRODKOWOBESKIDZKIE	513.6
Mezoregion	POGÓRZE BUKOWSKIE	513.69
Mikroregion	DOŁY JASIELSKO-KROŚNIEŃSKIE	-

Źródło: Fizycznogeograficzna regionalizacja Polski wg Jerzego Kondrackiego

Mapa 1. Lokalizacja Bukowska na tle podziału fizyczno-geograficznego województwa podkarpackiego na mezoregiony

Źródło: http://www.wlad.com.pl/województwo_podkarpackie.htm

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Gmina Bukowsko położona jest na terenie Karpat Zachodnich, w obrębie Dołów Jasielsko-Sanockich Beskidu Niskiego, na południowy zachód od Sanoka, na terenie powiatu sanockiego, w województwie podkarpackim. Obszar gminy wynosi 137 km². Granice gminy obejmują 13 miejscowości, w których zamieszkuje łącznie 5 555 mieszkańców, na 1km² przypada 41 osób. Gmina sąsiaduje z gminą Komańcza, gminą Zagórz, gminą Zarszyn, gminą Sanok i gminą Rymanów.

Mapa 2. Gmina Bukowsko

Źródło: http://www.bukowsko.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=2&subsub=19&menu=129&strona=1

Klimat

Klimat gminy jest charakterystyczny dla obszarów Pogórza. Średnia roczna temperatura wynosi +6 do +7°C, średnia roczna suma opadów około 740 mm, a okres wegetacji roślin trwa około 200 dni, są to warunki sprzyjające rolnictwu.

Położenie gminy w obrębie Dołów Jasielsko-Sanockich oraz jej ukształtowanie wpływają na zróżnicowanie warunków klimatu lokalnego. Osobliwości klimatyczne Gminy Bukowsko wynikają z położenia geograficznego, rzeźby, ekspozycji i nachylenia stoków. Należą do nich:

- wyższe temperatury w jesieni niż na wiosnę,
- okresy nagłych odwilży w sezonie jesienno-zimowym,
- okresy mroźnej, słonecznej pogody w sezonie zimowo-wiosennym,
- silne spadki temperatury w kotlinach i obniżeniach śródgórskich - inwersje temperatury, często w sezonie zimowo-wiosennym,
- znaczne kontrasty termiczne na stokach w zależności od ekspozycji,
- duże prędkości wiatru w wyższych partiach gór,
- wiatry fenowe,
- obfite opady późną wiosną i wczesnym latem,
- długotrwałość opadów,
- silne gołoledzie.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Szczególne cechy pogody pozwalają na wskazanie najkorzystniejszych sezonów w ciągu roku z punktu widzenia rekreacji i turystyki. Są to: zima, wczesna wiosna, koniec lata i początek jesieni.

Gleby

W obrębie gminy występują gleby brunatne, które charakteryzują się: zaawansowanym procesem wietrzenia minerałów pierwotnych, resyntezą minerałów wtórnych, uwalnianiem do roztworów produktów wietrzenia. Związki te tworzą często trwałe połączenia żelazisto-próchniczno-ilaste oraz otoczki na ziarnach mineralnych nadając charakterystyczne brunatne zabarwienie profilu. Przewaga bezwęglanowych, kwarcowo-krzemianowych skał fliszowych jako podłoża oraz górskie warunki klimatyczno-roślinne sprawiają, że wśród gleb brunatnych przeważają tu gleby brunatne kwaśne.

Budowa geologiczna

W podziale geologicznym Gmina Bukowsko położona jest w obrębie Karpat Wschodnich, które są fragmentem łuku karpackiego - Karpat Zewnętrznych tzw. Karpaty fliszowe. W budowie geologicznej dominują osady fliszowe, których podłożem są osady paleozoiczno-mezozoiczne. Gmina Bukowsko położona jest w obrębie jednostki (tektoniczno-facjalnej) śląskiej. Jednostka śląska w rejonie nasunięcia na jednostkę podśląską (od północy) i dukielską (od południa) wykazuje silne zaangażowanie tektoniczne z widocznymi na powierzchni utworami kredowymi. W części środkowej płaszczowiny śląskiej obniżenie tektoniczne wypełnione jest głównie warstwami krośnieńskimi - jest to tzw. centralna depresja karpacka. Utwory centralnej depresji to szereg wtórnie sfałdowanych i częściowo złuskowanych elementów tektonicznych o generalnym biegu północny-zachód, południowy wschód. Osady fliszowe jednostki śląskiej charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem facjalnym, a ich profil litostratygraficzny obejmuje utwory wieku dolna kreda-paleogen.

Flora i fauna

W pejzażu gminy dominują rozległe, malownicze łąki i pola uprawne. Oprócz zwartych maszywów leśnych, na obszarze gminy występują liczne, niewielkie zagajniki, pozostałości parków dworskich i pojedyncze okazy pomnikowych drzew. Urozmaiceniem krajobrazu są niewielkie potoki, stawy oraz rozległe pastwiska.

Lasy Gminy Bukowsko znajdują się w 14 kompleksach leśnych. W 84,82% znajdują się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Rymanów a wydzielania znajdujące się w Bukowsku, Wolicy, Dudyńcach i Zboiskach w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Lesko¹⁰.

W drzewostanach dominuje jodła oraz buk i sosna zwyczajna. Spośród innych gatunków liczniejsze są: dąb szypułkowy, grab zwyczajny, brzoza brodawkowata, modrzew europejski. Wśród siedliskowych typów lasu dominuje las wyżynny. W wyższych partiach spotyka się fragmenty lasu górskiego. Dość wyraźnie zaznacza się również las mieszany, rzadko spotykany jest las jesionowy. W dolinach większych cieków rozciągają się niewielkie fragmenty lasu łęgowego. W układzie zbiorowisk leśnych charakterystyczna jest strefowość będąca wyrazem zmieniających się, wraz ze wzrostem wysokości, warunków klimatycznych. Flora górską reprezentowana jest przez liczną grupę roślin naczyniowych. Do najbardziej interesujących należą śnieżyczka przebiśnieg, tojad dziobaty, miesięcznica trwała, czyściec górski, śnieżyca wiosenna, czosnek niedźwiedzi.

Na szczególną uwagę zasługują rośliny wschodniokarpackie - sałatnica leśna oraz zachodniokarpackie - przytulia okrągłolistna, kosmatka żółtawa, pięciornik omszony, a także subendemity ogólnokarpackie - żywiec gruczołowaty, żywokost sercowaty, lepieźnik wytłasyły. Najliczniejszą grupę osiagającą północną granicę zasięgu stanowią tutaj rośliny górskie m.in. miesięcznica trwała, paprotnik kolczysty, czyściec górski, narecznica górską, skrzyp ostry, kmieć górską, wierzba śląska. Granicę południową osiagają: łączeń baldaszkowaty, pływacz drobny, szarota żółtobiała. Na podkreślenie zasługuje również fakt występowania licznych gatunków serotermicznych. Rosną tu m.in. żmijowiec zwyczajny, biedrzynek mniejszy, szalwia okrągłowa, ośmiół mniejszy, kłosownica pierzasta. O unikalnym charakterze flory świadczy przede wszystkim fakt występowania licznych gatunków roślin objętych ochroną gatunkową: widłak goździsty, barwinek pospolity, skrzyp olbrzymi, paprotka zwyczajna, pokrzyk wilcza jagoda.

Gmina Bukowsko wyróżnia się bogactwem fauny. Z bezkręgowców na uwagę zasługują: chroniony chrząszcz, jelonek rogacz, występuje także szereg rzadkich gatunków motyli podlegających ochronie gatunkowej m.in.: paż żeglarz, paż królowej, niepylak mnemozyna, mieniak-stróżnik, tęczowiec.

¹⁰ http://www.biuletyn.net/nt-bin/_private/bukowsko/2313.pdf

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Kręgowce reprezentowane są m.in. przez kumaka górskiego, raszkę karpacką, traszkę górską, salamandrę plamistą, pliszkę górską, muchówkę białoszyjną, puszczyka uralskiego, dzięcioła białogrzbiatego. Występują tu także gatunki typowo nizinne: traszka grzebieniasta, grzebiuszka ziemna, żaba moczarowa, żaba śmieszka, kumak nizinny. Dobry stan zoocenozy potwierdza fakt występowania licznych gatunków umieszczonych na polskiej „czerwonej liście fauny” uznanych w Polsce za zagrożone wyginięciem. Są to m.in.: raszka karpacka, bocian czarny, orlik krzykliwy, puchacz, puszczyk uralski, żołą, nocek Bechsteina, pilch, żołędnica, smużka, wydra. Oprócz ochrony biocenozy celowa jest ochrona gniazdowania gatunków zagrożonych takich jak: bocian czarny, orlik krzykliwy, puchacz¹¹.

Zasoby wód podziemnych

Na terenie gminy występowanie wód gruntowych związane jest z budową geologiczną i kształtowaniem terenu. Zbiorniki wód podziemnych narażone są głównie na zanieczyszczenia związane z działalnością człowieka. Można wydzielić następujące typy zagrożeń:

- wielkopowierzchniowe – związane z działalnością rolniczą, zwłaszcza z nieprawidłową gospodarką nawozami mineralnymi, środkami ochrony roślin i gnojówką w gospodarstwach rolnych,
- zagrożenie obszarowe może być spowodowane zanieczyszczeniem powietrza, tlenkami siarki i azotu (kwaśne deszcze) oraz metalami ciężkimi zawartymi w pyłach;
- małopowierzchniowe – związane ze składowaniem odpadów przemysłowych i komunalnych;
- liniowe – związane ze wzmożonym ruchem samochodowym, potencjalnymi źródłami zanieczyszczenia wód podziemnych są także rurociągi produktów naftowych oraz transport kolejowy;
- punktowe – jest to rozwijająca się obecnie w szybkim tempie sieć dystrybucji paliw płynnych, gospodarstwa domowe na wsiach (szamba, przydomowe dzikie wysypiska, fermy hodowlane), a także miejsca zrzutu ścieków przemysłowych i komunalnych.

Wody powierzchniowe

Gmina Bukowsko położona jest w obrębie zlewni rzeki San, prawobrzeżnego dopływu Wisły. Jej obszar odwadnia rzeka z dopływami oraz Wisłok, która wraz z szeregiem cieków bez nazwy, tworzy sieć cieków powierzchniowych w obrębie gminy.

7.2. Stan środowiska

Na terenie Gminy Bukowsko obszary przyrody i krajobrazu prawnie chronione zajmują niewielką powierzchnię. Wchodzą one w wielkoobszarowy system ochrony przyrody. Stanowią niewielki odsetek wszystkich obszarów prawnie chronionych w powiecie sanockim. Istniejące formy ochrony przyrody na terenie Gminy Bukowsko to jedynie Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego. Obszar ten zajmuje powierzchnię 81 962 ha i położony jest w gminach: Besko, **Bukowsko**, Dębowiec, Dukla, Iwonicz, Komańcza, Lipinki, Miejsce Piastowe, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Rymanów, Sanok, Zagórz, Zarszyn (zajmuje jej południową część). Na terenie Obszaru istnieją rezerваты przyrody „Rezerwat Tysiąclecia na Cergowej Górze”, „Bukowica”, „Igiełki” i „Cisy w Nowej Wsi”. Na terenie Gminy Bukowsko Obszar zajmuje powierzchnię 398,24 ha.

Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego utworzony został w 1998 r. rozporządzeniem Wojewody Krośnieńskiego Nr 10 z dnia 2 lipca 1998 r. (Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego Nr 17 poz. 223). Najnowszym dokumentem określającym jego powierzchnię, granice oraz obowiązujące zakazy i nakazy jest Rozporządzenie Nr 56/05 Wojewody Podkarpackiego z dnia 30 maja 2005 roku (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego Nr 80 poz. 1357). Obszar położony jest w południowej części województwa podkarpackiego jako jeden z elementów regionalnego systemu wielkoobszarowych form ochrony przyrody. Od południowego wschodu przylega do Magurskiego Parku Narodowego, od południa do Jaślickiego Parku Krajobrazowego, a od wschodu do Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Szata roślinna charakteryzuje się wysokim stopniem naturalności zbiorowisk roślinnych. Z geobotanicznego punktu widzenia ma ona charakter przejściowy między Karpatami Wschodnimi a Zachodnimi. Dominującym zbiorowiskiem jest żyzna buczyna karpacka *Dentarioglandulosae-Fagetum* występująca w trzech podzespółach. Zmniejsza się tu wyraźnie

¹¹http://www.biuletyn.net/nt-bin/_private/bukowsko/2313.pdf

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

liczebność gatunków wschodniokarpackich, zaś niewielka grupa roślin zachodniokarpackich wskazuje na przynależność Beskidu Niskiego do Karpat Zachodnich.

– obszary objęte programem Natura 2000¹²

Nazwa: Beskid Niski

Powierzchnia: 151966,61 ha

Kod obszaru: PLB180002

Opis: Obszar znajduje się w górach położonych w miejscu zwiężenia i największego obniżenia łuku karpackiego. Ich wysokość nie przekracza 1000 m n.p.m. Zachodnia część gór zbudowana jest z warstw jednostki magurskiej, gdzie w wielu miejscach na wierzchołkach wzniesień piaskowce tworzą skaliste formy. Wąskie pasma o stromych stokach i grzbietach twardzielcowych ciągną się względem siebie równolegle w kierunku NW-SE. Wschodnią część budują stromo ustawione fałdy i łuskidukielskie i tu głównym rysem rzeźby są wyniesione grzbiety (np. Cergowa Góra). Na stromych zboczach i w głębokich lejach źródłowych występują liczne rozległe osuwiska (najbardziej znane w Lipowicy koło Dukli). W Beskidzie Niskim znajdują się obszary źródliskowe Białej, Ropy, Wisłoki, Wisłoka, Jasiołki, które prowadząc swe wody ku północy płyną niekiedy obniżeniami równoległe do grzbietów lub przecinają je w poprzek głębokimi przełomami. Obficie występują wody mineralne. Roślinność układa się w dwa piętra: piętro pogórza - zajęte głównie przez pola uprawne, łąki, a tylko na niewielkich powierzchniach przez lasy grądowe - I piętro regła dolnego porośnięte buczyną i nasadzeniami świerkowymi.

Nazwa: Rymanów

Powierzchnia: 5240,99 ha

Kod obszaru: PLH180016

Opis: Obszar położony jest na pograniczu Beskidu Niskiego i Pogórza Bukowskiego. Składa się z kilku pasm wzniesień, rozdzielonych dolinami Wisłoka i Taboru.

Nazwa: Dorzecze Górnego Sanu

Powierzchnia: 1578,67 ha

Kod obszaru: PLH180021

Opis: Ostoja "Dorzecze Górnego Sanu" jest miejscem występowania wielu cennych z przyrodniczego punktu widzenia gatunków ryb. Stwierdzono tu ponad 30 gatunków ryb, w tym dziewięć gatunków ryb objętych ochroną gatunkową. Ostoja "Dorzecze Górnego Sanu" jest uzupełnieniem systemu ostoi obejmujących również pozostałe niżepołożone odcinki Sanu - "Rzeka San" i "Dolny San". Dzięki temu San stanie się niezwykle ważnym elementem w ochronie ich tlofauny w Karpatach.

Nazwa: Ostoja Jaśliska

Powierzchnia: 29252,1 ha

Kod obszaru: PLH180014

Opis: Obszar obejmuje górne dorzecze Jasiołki i źródłiska Wisłoka we wschodniej części Beskidu Niskiego, aż po Cergową Górę oraz Zawadkę Rymanowską i Królik Polski na północy. Teren stanowi strefę przejściową pomiędzy dwiema jednostkami geomorfologicznymi łańcucha Karpat Wschodnich i Zachodnich, między Przełęczami Dukielską i Łupkowską. Rzeźba terenu ma łagodny charakter, wzniesienia nie przekraczają 1000 mnpm, deniwelacje wynoszą 450-550 m. Na Górze Cergowej występują liczne jaskinie. Większą część obszaru pokrywają lasy o wysokim stopniu naturalności zbiorowisk roślinnych. Dominują żyzne buczyny karpackie. Tereny otwarte to głównie dawne pastwiska i łąki, na których zaprzestano w ostatniej dekadzie użytkowania. Bogata jest sieć rzeczna, liczne źródłiska i wysięki wody, wokół których formują się młaki.

– pomniki przyrody

W Gminie Bukowsko do obiektów uznanych za pomniki przyrody zalicza się:

- sosna wejmutka – rosnąca w miejscowości Nowotaniec, na działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, wymiary drzewa: obwód pnia – 280cm, wysokość 26m, wiek około 250 lat;
- lipa rosnąca w miejscowości Bukowsko, na działce stanowiącej własność W. Hnata, wymiary drzewa: obwód pnia 535cm, wysokość 25m, wiek około 500 lat;

¹² <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles>

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

- 2 buki rosnące w miejscowości Nowotaniec, na działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, wymiary drzew: obwody pni 420 i 200cm, wysokość: 26 i 24m, wiek około 350 lat (buk o obwodzie pnia 200cm to odmiana czerwonołistna);
- dąb szypułkowy – rosnący w miejscowości Bukowsko, na działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, wymiary drzewa: obwód pnia – 350cm, wysokość – 25m, wiek około 300 lat;
- 2 lipy (drobnolistna i szerokolistna) – rosnące w miejscowości Nowotaniec, na działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, wymiary drzew: obwody: 515 i 370cm, wysokość 21 i 25m, wiek około 400 i 300 lat;
- 3 sztuki klonów (2 klony zwyczajne i 1 klon jawor) – rosnące w miejscowości Nowotaniec, na działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, wymiary drzew: obwody pni: 280cm, 280cm, 310cm, wysokość 121m, 22m, 19m, wiek około 200-250 lat;
- 5 sztuk topól czarnych – rosnących w miejscowości Nowotaniec, na działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, wymiary drzew: obwody pni - 500cm, 375cm, 365cm, 360cm, 310cm, wysokości drzew 19-21m, wiek około 300-350 lat.

Źródła zanieczyszczeń środowiska (powietrza, wód) w otoczeniu i możliwy wpływ na gminę:

Z uwagi na brak aktualnego opracowania dotyczącego zanieczyszczenia środowiska w Gminie Bukowsko, poniżej zamieszczono dane o stanie środowiska w województwie podkarpackim, które zostały zaczerpnięte z opracowania: „*Ocena stanu środowiska w woj. podkarpackim*”.

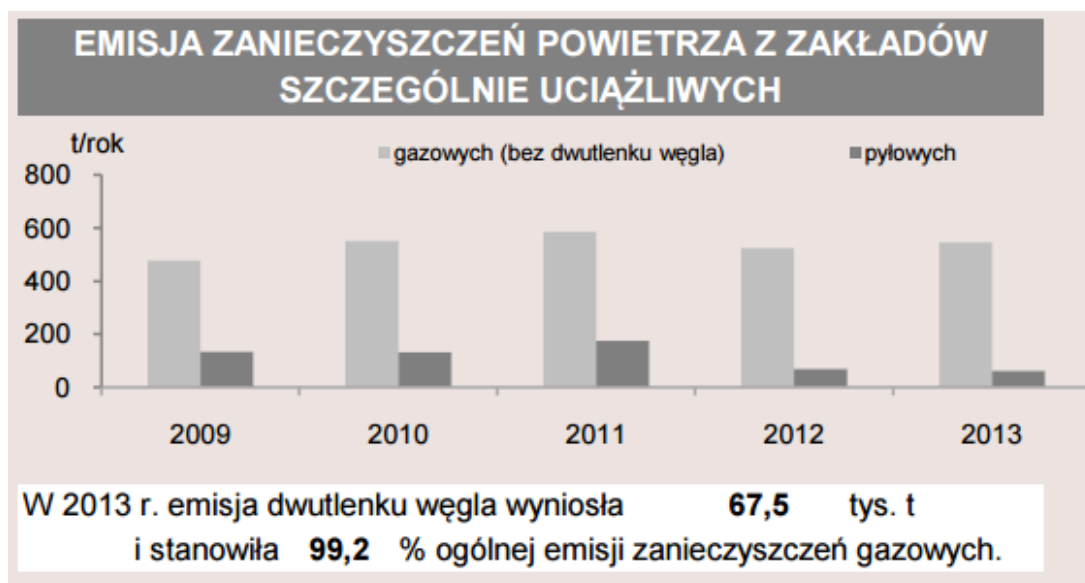
Jakość powietrza

Z raportu WIOŚ za 2010 r. wynika, że zanieczyszczenia gazowe tj. dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen i ozon osiągały na terenie województwa niskie wartości stężeń. Natomiast od kilku lat w regionie utrzymuje się duże zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM10. Problem stanowią pyły wydzielane przez gospodarstwa domowe. Ich największe stężenie pojawia się w okresie zimowym, sezonie grzewczym. W 2010 r. przekroczenie dopuszczalnego stężenia średniorocznego stwierdzone zostało w Jarosławiu (112% normy), Jaśle (110% normy), Mielcu (102% normy) i Przemyśle (128% normy). Natomiast w Rzeszowie, Krośnie i Nisku stężenie średnioroczne pyłu PM10 stanowiło 95-100% normy. Znaczący wpływ na poziom zanieczyszczenia powietrza w regionie ma również benzo(a)piren obecny w pyłe zawieszonym PM10. Jego średnioroczne stężenia przekroczyły wartość docelową we wszystkich punktach pomiarowych (Rzeszów, Nisko, Mielec, Przemyśl, Jasło, Jarosław, Krosno). Jakość powietrza ma ogromny wpływ na zdrowie człowieka. Dwutlenek siarki niekorzystnie działa na drogi oddechowe i struny głosowe. Tlenek węgla powoduje ciężkie zatrucia, w niektórych przypadkach może prowadzić do śmierci organizmu. Niebezpieczne są pyły, zwłaszcza te najdrobniejsze, które mogą prowadzić do zapalenia górnych dróg oddechowych, spowodować choroby alergiczne, astmę, a także nowotwory płuc, gardła, krtani. Szczególne niebezpieczeństwo stwarza benzo(a)piren, związek o silnym działaniu rakotwórczym.

Poniżej zamieszczony wykres prezentuje emisję zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu sanockiego, do którego administracyjnie należy Gmina Bukowsko.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Źródło:

http://rzeszow.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_podkarpackie/portrety_powiat%C3%B3w/powiat_sanocki.pdf

Jakość wód

W 2010 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie (WIOŚ) objął monitoringiem 40 rzek i 2 zbiorniki zaporowe w 55 punktach pomiarowo-kontrolnych. W 2010 r. II klasę jakości wód, czyli dobry stan lub potencjał ekologiczny, określono dla wód górnego biegu Jasiołki, Ostawy, rzeki Kalniczka (zlewnia Ostawy) oraz rzeki Wisłoki od ujścia potoku Chotowskiego. Znaczną część wód rzecznych zaliczono do III klasy i określono dla nich umiarkowany stan lub potencjał ekologiczny. Najmniej korzystnie, na poziomie IV klasy (stan/potencjał słaby) sklasyfikowane zostały wody w rzekach Mrowla, Ślącza i Stobnica, położonych w zlewni rzeki Wisłok. O wyniku klasyfikacji najczęściej decydowały elementy biologiczne, natomiast w przypadku wskaźników fizykochemicznych - substancje biogenne (związki azotu i fosforu). W dwóch rzekach uchodzących do Wisły: Mokrzyśzówka i Trześniówka stwierdzono wysokie zasolenie wód. Głównym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są ścieki komunalne, które w przypadku nieodpowiedniego oczyszczenia wnoszą do wód takie substancje jak azot i fosfor. Występujące w nadmiernej ilości mogą wpływać u człowieka na powstawanie chorób nowotworowych.

Hałas i pola elektromagnetyczne

Głównym źródłem emisji hałasu do środowiska w województwie podkarpackim jest komunikacja drogowa. Najtrudniejsze warunki ruchu, występują w dużych miastach oraz w mniejszych miejscowościach w rejonach przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich. W 2010 r. WIOŚ wykonał pomiary hałasu drogowego w Przemyślu, Krośnie i Strzyżowie. Pomiary wykonano łącznie w 12 punktach pomiarowo-kontrolnych. We wszystkich stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych standardów akustycznych w stosunku do funkcji spełnianej przez teren. Najwięcej przekroczeń odnotowano w klasach: >5-10 dB i >10-15 dB. Hałas wywiera negatywny wpływ na zdrowie człowieka. Może spowodować m.in. uszkodzenie słuchu, zakłócenia mowy, bóle mięśni i stawów, zaburzenia w przewodzie pokarmowym; wpływa na wcześniejsze starzenie się i może skrócić życie nawet o 12 lat. W 2010 r. WIOŚ w Rzeszowie przeprowadził badania poziomów pól elektromagnetycznych w 45 punktach pomiarowych zlokalizowanych w miejscach dostępnych dla ludności na obszarach miejskich i wiejskich. Analiza wyników badań nie wykazała przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Największe średnie poziomy pól elektromagnetycznych występują w dużych aglomeracjach, gdzie w tym samym czasie aktywnych jest wiele źródeł promieniowania.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

8. Potencjał kulturowy

Potencjał kulturowy Gminy Bukowsko stanowi zachowane dziedzictwo materialne, duchowe i społeczne (intelektualne). Ma on znaczący wpływ na rozwój społeczny i gospodarczy lokalnego środowiska. Poniżej zamieszczony opis identyfikuje analizowany potencjał gminy w poszczególnych sferach.

8.1. Dziedzictwo materialne

W dziedzinie materialnej potencjał kulturowy Gminy Bukowsko obejmuje m.in.:

Obiekt	Miejscowość	Datowanie	Krótką charakterystyka obiektu	Zdjęcie obiektu
Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Św.	Bukowsko	1882-1886	Świątynia w stylu neogotyckim została wybudowana w latach 1882-1886 w miejscu starego drewnianego kościoła. Jej budowniczym był Ks. Jan Jakubowski zmarły w 1885 r. i pochowany na tutejszym cmentarzu. Konsekracji kościoła dokonał Ks. bp. Jakub Glazer w 1897 r. W czasie pierwszej i drugiej wojny światowej przechodził przez Bukowsko front, ale sama świątynia ocalała. Dopiero w 1946 roku bandy UPA spaliły całe Bukowsko, ocalał tylko kościół i kilka domów. Po spaleniu część mieszkańców wróciła, a część wyjechała na zachód. Parafianie tutejsi wielką troską otaczali zawsze swoją świątynię. Wewnętrzna polichromia wykonana temperą przez artystę malarza Leonarda Winturowskiego z Krakowa pochodzi z 1911 r. i została odnowiona w latach 1982-1983 przez Kazimierza Florka z Sanoka. Na tzw. tęczy pod sklepieniem wymalowany jest duży obraz Królowej Korony Polskiej odbierającej hołd od świętych polskich i przedstawicieli stanów polskiego społeczeństwa. Nad wejściem głównym na zewnętrznym frontonie umieszczona jest figura M. Bożej z lanego żelaza sprowadzona w 1903 r. z Paryża.	 <p>Źródło: http://www.bukowsko.przemyska.pl/?page_id=521</p>
Kościół parafialny	Dudyńce	1871-1876	Z inicjatywy kolatorki pani Leopoldyny z Ryskich Horodyńskiej postanowiono wybudować w miejsce rozebranej w 1865 r. świątyni nowy murowany kościół. Do budowy kościoła przystąpiono w roku 1867. Poświęcono wówczas i wmurowano kamień węgielny a wydarzenie to miało miejsce podczas Mszy Świętej prymicyjnej odprawianej przez ks. Jana Jakubowskiego późniejszego proboszcza w Bukowsku pochodzącego z Dudynieckiej Parafii. Do sprawowania pieczy nad budową została powołana Rada Parafialna na czele, której stanął Hieronim Romern- właściciel majątku w Markowcach. Właściwe prace budowlane rozpoczęły się w roku 1871 po czterech latach od wmurowania kamienia i zostały zakończone w 1876. Dla potrzeb budowy świątyni powstała nieopodal cegielnia gdzie wypalano cegłę a ogromne kamienie użyte do fundamentu zostały ściągnięte wołami z kamieniołomu w Darowie. Kościół został zorientowany jako jednonawowa świątynia neogotycka na planie krzyża łacińskiego z wieżą na froncie i z transeptem.	 <p>Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Dudy%C5%84ce</p>

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Kościół parafialny pw. Św. Mikołaja	Nowotaniec	1745	Kościół parafialny późnobarokowy, murowany z kamienia łamanego i potynkowy. Plan kościoła oparty na rzucie krzyża łacińskiego, którego ramionami są kaplice. Nawa kościelna na rzucie prostokąta, trójpłaszczyznowa z kwadratowymi kaplicami przy przęśle wschodnim, od północy kaplica pw. Matki Boskiej Różańcowej, a od południa kaplica pw. św. Anny. Nawa główna połączona jest z przedsionkiem zakrystii. Chór muzyczny wsparty na czterech arkadach filarów z pilastrami. Pod kaplicą św. Anny niedostępna krypta grobowa rotmistrza Bukowskiego. Wieże świątyni na rzucie kwadratu o silnie zaokrąglonych narożach, z lizenami na osiach ścian, zwieńczone gzymsami i baniastymi hełmami, w XX wieku obitymi blachą. Ołtarz główny z pocz. XX wieku uzupełniony późnobarokowymi ornamentami wykonanymi przez snycerzy krośnieńskich. Chrzcielnica barokowa z I poł. XVII wieku, murowana w kształcie kielicha.	
Cerkiew św. Piotra i Pawła	Nagórzany	1848	Murowana filialna cerkiew greckokatolicka, znajdująca się w Nagórzanach. Cerkiew wzniesiona w 1848, erygowana w 1861 z fundacji Włodzimierza Poźniaka, patrona tytularnego i kołatora cerkwi. W 1864 nastąpiła zmiana wezwania z św. Michała na św. Piotra i Pawła. Do 1791 cerkiew była niezależną parafią, po tym roku należała do parafii greckokatolickiej w Woli Sękowej jako cerkiew filialna. Jest to budowla orientowana, jednoprzestrzenna na planie prostokąta murowana z kamienia łamanego, pierwotnie otynkowana. Wewnątrz zamknięta półkoliście, zewnątrz trójbocznie. Od zachodniej strony stał dawniej oszalowany przedsionek o konstrukcji słupowej. Do wnętrza prowadziły drzwi drewniane o konstrukcji klepkowej. Wewnątrz u powały płaski strop. Portal od strony zachodniej do nawy głównej prostokątny z nadprożem wyciętym z motywem "oślego grzbieta", sygnowany datą 1861. Pokrycie dachu typu kalenicowego, trójspadowe wykonane było z gontu. Na dachu znajdowała się wieżyczka z sygnaturką, zwieńczona ośmioboczną baniastą latarnią. Do roku 1965 przed wejściem do świątyni znajdowała się kamienna dzwonnica parawanowa rozebrana w kolejnych latach pod budowę miejscowego pomnika. Część pierwotnego wyposażenia kościoła bezpowrotnie zaginęła, część znajduje się w nowotanieckiej farze, natomiast XVI wieczna ikona w Muzeum Historycznym w Sanoku. Po roku 1945 nastąpiła całkowita konwersja wyznania z obrządku greckokatolickiego na łaciński. Po roku 1947 cerkiew zaczęła popadać w ruinę. Cerkwisko położone jest na cmentarzu grzebalnym z XIX wieku. Na cmentarzu zachowały się nieliczne nagrobki w początku XX w. Pod cerkwią znajduje się krypta z grobami fundatora i jego synów.	 Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Cerkiew_%C5%9Bw._%C5%9Bw._Piotra_i_Paw%C5%82a_w_Nag%C3%B3rzanach
Cerkiew pw. Pokrowy NMP	Płonna	1850	Murowana cerkiew, obecnie w ruinie, znajdująca się we wsi Płonna. Datowana na 1850 r. Ściany cerkwi zachowane do poziomu dachu. W rejonie prezbiterium zachowane szcztkowe polichromie. Obok cerkwi pozostałości jednego z hełmów. Dzwonnica parawanowa w bardzo dobrym stanie, obita blachą od góry.	 Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Cerkiew_Pokrowy_NMP_w_P%C5%82onnej

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Piwnica po zamku	Zboiska	b.d.	Po zamku w Zboiskach, małej wsi nieopodal Sanoka, pozostało pofałdowane wzgórze z piwnicą w ziemi. Bardzo dobrze zachowała się za to fosa i wał. Piwnica jest murowana, sklepiona kolebką i ma tylko kilka metrów długości. Ciekawe, że zaraz nad nią wyrosła okazała lipa, stare drzewa porastają zresztą całą niezagospodarowaną część terenu zamkowego, tworząc jakby mały park. Część wzgórza jest od 100 lat zajęta przez instytucje kościelne, obok piwnicy postawiono kapliczkę, a trochę dalej kościół. Poniżej znajdują się dwa ładne stawy.	 Źródło: http://zamki.res.pl/zboiska.htm
Cmentarz żydowski	Bukowsko	b.d.	W dniu 15 sierpnia 1942 roku i w czerwcu 1943 roku gestapo rozstrzelało w rejonie bukowskiego cmentarza około 100 osób narodowości żydowskiej. Po bukowskich Żydach pozostał pusty cmentarz. Cmentarz ten został odrestaurowany w roku 2006 ze środków Ministerstwa Kultury, w ramach projektu realizowanego przez Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Bukowskiej w Bukowsku.	 Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Źródło: dane z Urzędu Gminy w Bukowsku oraz na podstawie zasobów internetowych

Poniżej został zamieszczony wykaz zabytków zlokalizowanych w gminie Bukowsko, wpisanych do Rejestru Zabytków prowadzonego przez Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Tabela 39. Zabytki zlokalizowane w Gminie Bukowsko wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Obiekt	Miejscowość	Numer w wojewódzkim rej. zabytków	Datowanie
Kościół par. p.w. Podwyższenia Krzyża	Bukowsko	A-367/96 z 24.12.1996	1881-86
Dzwonnica			
Cmentarz kościelny			
Ogrodzenie			
Kościół par. p.w. Wszystkich Świętych	Dudyńce	A-189 z 5.02.1990	1871-76
Cerkiew grecko-kat. p.w. św. Piotra i Pawła (ruina)	Nagórzany	A-56 z 30.01.1985	1848
Kościół par. p.w. św. Mikołaja	Nowotaniec	A-94 z 16.12.1935	poł. XVIII
Dzwonnica		A-718 z 23.12.2011	ok. 1745
Mur ogrodzeniowy		A-155 z 18.07.1985	XVIII-XIX
Park			XIX
Cmentarz cerkiewny	Wola Sękowa	A-43 z 19.10.2001	1864
Dzwonnica cerkiewna			
Cerkiew grecko-kat. p.w. św. Piotra i Pawła, ob. kościół rzym.-kat.	Wolica	A-183 z 30.11.1989	1826
Dzwonnica			

Źródło: <http://bip.wuozprzemysl.pl/index.php?id=230>

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

8.2. Dziedzictwo duchowe

Dla zrozumienia lokalnej tradycji konieczna jest znajomość tworzących ją wyznań, religii i związanych z nimi duchowości. Kultura religijna jest szczególnym wyróżnikiem regionu Podkarpacia. Składają się na nią religia rzymskokatolicka, grekokatolicka, prawosławna, protestancka (Luteranie, Kalwini, Arianie) i żydowska (kultura żydowska).

Na analizowanym obszarze przeważającym było wyznanie rzymskokatolickie, które intensywnie oddziaływało na kulturę duchową mieszkańców Gminy Bukowsko.

Dziedzictwo duchowe to jednak nie tylko świątynie czy cmentarze, ale również nie mniej istotna tradycja mówiona, ogromne bogactwo treści niosą też pieśni śpiewane w tutejszych kościołach. Do dziedzictwa duchowego należy zaliczyć także zwyczaje i obyczaje lokalne, należące ściśle do „małych ojczyzn”.

Do dnia dzisiejszego w Gminie Bukowsko kultywowane są stare zwyczaje i obrzędy. Dziedzictwo duchowe tworzy się także obecnie. W Gminie Bukowsko funkcjonują 3 parafie rzymskokatolickich oraz Ewangeliczna Wspólnota Zielonoświątkowa Zbór Wola Piotrowa. Przy parafiach tych działają wspólnoty, organizacje i instytucje zasłużone dla kształtowania nowych wymiarów duchowości, religijności i kultury lokalnej.

Żydzi

Pierwsze rodziny żydowskie osiedliły się w Bukowsku prawdopodobnie na przełomie XVII i XVIII wieku. W 1745 r. miejscowi Żydzi posiadali już drewnianą synagogę, która zlokalizowana była w północnej części rynku. W latach 60. XVIII w. w mieście odnotowano 56 Żydów. W tym czasie należeli oni do kahału w Rymanowie. W 1785 r. liczba Żydów wzrosła do 80 osób. Z kolei z 1790 r. pochodzi informacja o 18 rodzinach żydowskich. W tym czasie w Bukowsku istniała już samodzielna gmina żydowska. W 10 lat później liczba rodzin żydowskich wzrosła do 33 (127 osób), a w 1818 r. do 166 osób. W 1835 r. na terenie tutejszej parafii rzymskokatolickiej mieszkało 170 Żydów. W 1870 r. bukowska gmina żydowska posiadała dwie bóżnice i cmentarz. Bukowscy Żydzi zajmowali się głównie handlem i rzemiosłem; prawie całkowicie kontrolowali handel w mieście (poza handlem mięsem wieprzowym i sprzedażą chrześcijańskich przedmiotów religijnych). Uczestniczyli także w targach, które corocznie odbywały się w Bukowsku w marcu.

W 1900 r. gmina żydowska liczyła 1 587 osób, w tym w samym miasteczku mieszkało 748 Żydów, co stanowiło 75,5% ogółu mieszkańców. W Bukowsku wsi mieszkało ich 63, zaś w całym okręgu sądowym – 1 852. Na przełomie XIX i XX w. do żydowskich mieszkańców miasta należały wszystkie sklepy w mieście (ok. 30). Żydzi weszli także w posiadanie lub dzierżawę dóbr ziemskich. Konreichowie byli właścicielami folwarku w Wolicy i dzierżawcami folwarku w Pobiednie oraz jednego z folwarków w Bukowsku. Posiadali cegielnię i firmę budowlaną. Schacheneowie dzierżawili folwarki w Sieniawie i Bukowsku. Funkcjonowały tu 3 banki żydowskie: od 1891 r. Towarzystwo Kredytowo-Oszczędnościowe, któremu prezesował LeibMargulies; od 1893 r. - Towarzystwo Zaliczkowe z prezesem Leibem Brandem oraz Zakład Kredytowy.

Emigracja do Ameryki oraz działania wojenne z przełomu 1914/1915 r. spowodowały spadek liczby mieszkańców miasteczka, w tym także Żydów. W 1918 r. doszło we wsi do antysemickiego incydentu, w wyniku którego okradziono miejscowych Żydów. Na początku lat dwudziestych pogorszyła się sytuacja ekonomiczna Żydów. Wielu z nich cierpiało głód. W 1922 r. w mieście wybuchł pożar, który strawił większość żydowskich domostw. W wyniku tych wydarzeń liczba wyznawców religii mojżeszowej zmniejszyła się o 1/3 w stosunku do stanu sprzed wybuchem I wojny światowej. Po zajęciu miasta przez Niemców, 13.09.1939 r., Ukraińcy z okolicznych wsi splądrowali wiele sklepów żydowskich, a także częściowo ich mieszkania. Wielu Żydów próbowało uciekać przed Niemcami na wschód. Stąd w Bukowsku było wielu uchodźców, którzy byli zmuszani do przymusowej pracy. Wiosną 1942 r., gdy Niemcy rozpoczęli eksterminację ludności żydowskiej, w samym Bukowsku mieszkało 804 Żydów. Zgrupowano ich w getcie, do którego przesiedlono także Żydów z Komańczy, Niebieszczań, Nowotańca, Markowiec, Pielni i Tokarni. Getto zlokalizowane zostało wokół tzw. Targowicy i ogrodzone drutem kolczastym. Za przebywanie poza nim groziła śmierć. Od 5 sierpnia do 15 października 1942 r. Niemcy zamordowali na miejscowym cmentarzu żydowskim ponad 100 Żydów. Decyzję o likwidacji dzielnicy władze niemieckie podjęły prawdopodobnie we wrześniu. Likwidacja getta nastąpiła 19.09.1942 roku. Przebywało w nim wówczas ok. 1500 osób. Przewieziono ich furmankami do niemieckiego nazistowskiego obozu pracy i zagłady w Zasławiu (ZwangarbeitslagerZaslaw). W czasie

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

likwidacji getta wyselekcjonowano ok. 60 młodych i silnych mężczyzn, których zatrudniono przy naprawie miejscowych dróg.

Na terenie podległym żydowskiej gminie wyznaniowej w Bukowsku egzekucje Żydów miały miejsce także w 1943 r. w Szczawnem, gdzie we wrześniu w lesie rozstrzelano 51 osób i w Komańczy - 3 osoby. Tych Żydów, których nie wysłano do obozów pracy, Niemcy wywieźli latem 1942 r. do obozu zgłady w Bełżcu. Nie ocalała żadna z bukowskich bóżnic. Miasto zostało znacznie zniszczone w czasie wojny i walk z oddziałami Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA). Zburzeniu i spaleniu uległo 160 domów. W efekcie tego w 1946 r. Bukowsko utraciło prawa miejskie. Zachował się cmentarz żydowski¹³.

Ewangeliczna Wspólnota Zielonoświątkowa

Korzenie Ewangelicznej Wspólnoty Zielonoświątkowej sięgają początków XX wieku, kiedy to w łonie Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego na Śląsku Cieszyńskim powstało religijne przebudzenie o charakterze zielonoświątkowym. Działalność zielonoświątkowców realizowana była przez stowarzyszenie zarejestrowane przez władze Monarchii Austro-Węgierskiej pod nazwą Związek Stanowczych Chrześcijan w roku 1910. Po roku 1920 część stanowczych chrześcijan znalazła się w Czechosłowacji. Ze względu na ograniczenia wolności religijnej w Czechosłowacji na przełomie 1961 i 1962 roku pojawiła się myśl o przesiedleniu się do Polski. Rząd czeki odnosił się niechętnie do inicjatywy. Sprawa się odwlekała, a w ich gronie pojawili się „branhamowcy”. W latach 1966-1972 spora grupa wyznawców z Zaolzia (teren Czechosłowacji) przesiedliła się i zamieszkała w trzech opuszczonych wioskach południowo-wschodniej Polski: Wola Piotrowa, Puławki i Wisłoczka. W grudniu 1966 roku po czterech latach poszukiwań jako pierwsi przesiedlili się wraz ze swoimi rodzinami Adam Kupka i Andrzej Pietroszek z Ustronia oraz Karol Kupka z Żukowa Dolnego. Wiosną 1967 roku dołączyli do nich kolejni osadnicy z rodzinami: Andrzej Wiselka, Jan Gabryś i Paweł Śliwka. W sumie, w Woli Piotrowej zamieszkały 34 rodziny, w Puławkach 18 rodzin, w Wisłoczku 16 rodzin oraz jedna rodzina w Tokarni. W trzech pierwszych miejscowościach powstały samodzielne zbory. 9 września 1984 roku w Woli Piotrowej oddano do użytku pierwszy dom modlitwy wspólnoty, który był repliką budynku Kościoła Braterskiego w Suchej Górnej na Zaolziu. Kolejną świątynię wybudowano w Puławkach, a w roku 1994 roku oddano dom modlitwy w Wisłoczku. W 1993 roku powstał zbor EWZ w Sanoku, który wcześniej był placówką zboru w Woli Piotrowej. Zbory Ewangelicznej Wspólnoty Zielonoświątkowej posiadają własne domy modlitwy, w których odbywają się nabożeństwa. Raz do roku organizowana jest Konferencja w Woli Piotrowej (wrzesień) oraz Zjazd Młodzieży w Puławkach (lipiec). Kościół angażuje się w pracę misyjną oraz działalność charytatywną. Ewangeliczna Wspólnota Zielonoświątkowa posiada 6 zborów i 2 placówki, łącznie zrzeszając ok. 550 wiernych¹⁴.

8.3. Instytucje kultury

Życie kulturalne mieszkańców Gminy Bukowsko organizują lokalne instytucje kultury, tj.: Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowsku, filia w Nowotańcu, filia w Pobiednie.

Biblioteka publiczna w Gminie Bukowsko ma blisko 70-letnią tradycję – działa nieprzerwanie od 1948 roku. Zaraz po zakończeniu II wojny światowej dostrzeżono bardzo ważną kulturotwórczą i oświatową jej rolę w wyniszczonym kraju. Biblioteka stała się drugim po szkole ośrodkiem walki z analfabetyzmem, wtórnym analfabetyzmem oraz wspierającym rozwój intelektualny i duchowy zarówno jednostek, jak i całej społeczności. Kulturotwórcza i oświatowa misja biblioteki jest wciąż aktualna i dostrzegana przez lokalne władze. Dzięki temu polepszają się między innymi warunki lokalowe placówek – każda z nich znajduje się w centrum wsi, w sąsiedztwie punktów usługowo-handlowych, a godziny otwarcia dostosowane są do potrzeb mieszkańców. W miarę możliwości, dzięki środkom własnym oraz pozyskiwanym z zewnątrz (środki unijne, dotacje Ministerstwa Kultury, projekty), dokonywana jest modernizacja lokali oraz wyposażenia bibliotek (księgozbiór, czasopisma, komputery, dostęp do internetu). Bibliotekarze dbają, aby oferta biblioteki była aktualna i atrakcyjna dla czytelników.

Obecnie na terenie Gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna (GBP) w Bukowsku oraz dwie jej filie – w Nowotańcu i Pobiednie. Instytucja ta, będąca częścią ogólnokrajowej sieci bibliotek, obok działalności statutowej, czyli gromadzenia, opracowywania i udostępniania zbiorów czytelnikom, angażuje się w różnorodne sposoby promocji książki i biblioteki oraz różne formy pracy z czytelnikami. W ostatnich latach wiele przedsięwzięć realizuje z młodymi i najmłodszymi odbiorcami książek, aby wychowywać

¹³ <http://www.sztetl.org.pl/pl/article/bukowsko/5,historia/?action=view&page=1>

¹⁴ https://pl.wikipedia.org/wiki/Ewangeliczna_Wsp%C3%B3lnota_Zielono%C5%9Bwi%C4%85tkowa

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

nowe pokolenia czytelników i klientów biblioteki. Kształtowanie nawyków czytelniczych w dzisiejszych czasach nie jest łatwe, dlatego stawia się również na podniesienie świadomości rodziców i dziadków na temat dobroczynnego wpływu czytania na rozwój dzieci i młodzieży. Aby zainteresować młodych ludzi książką, GBP współpracuje ze szkołami na terenie gminy. Wspólnie z nimi planuje zakupy biblioteczne, prenumeratę czasopism, realizuje programy profilaktyczne i czytelnicze (np. „Młodzi przyjaciele książek, czyli w bibliotece nie musi być nudno”, „Franklin moim przyjacielem”), czy angażuje się w propagowanie ogólnopolskich akcji promujących książkę i czytanie - Cała Polska Czyta Dzieciom, Mądra Szkoła Czyta Dzieciom, Czytam sobie. Biblioteki z terenu wspólnie z bibliotekami szkolnymi organizują: lekcje biblioteczne, wycieczki do GBP, pogadanki, konkursy, wystawki książek, gazetki okolicznościowe, zajęcia czytelnicze, dyskusje o książkach, wystawy prac dzieci i młodzieży. Z inicjatywy GBP przedszkolaki oraz młodzi uczniowie z Nowotańca i Bukowska uczestniczą w swoich szkołach lub przedszkolach w przedstawieniach teatralnych, realizowanych przez profesjonalne grupy aktorskie. Od 2004r. miejscowa placówka włącza się w obchody Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek. W 2011r. Biblioteka w Nowotańcu zdobyła I miejsce w powiecie sanockim w konkursie na najciekawszą imprezę czytelniczą pod hasłem „Biblioteka zawsze po drodze, nie mijam – wchodzę”. Doceniono wielość i różnorodność imprez skierowanych do uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum. W kolejnych latach biblioteka w dalszym ciągu dużo czasu i starań poświęci na pracę z potencjalnymi i młodymi czytelnikami, wychowując i kształtując nowe pokolenia klientów biblioteki. Nadal będzie edukować dorosłych czytelników, uświadamiając im ważną rolę książki w życiu każdego człowieka oraz pozytywny wpływ biblioteki na środowisko lokalne. Od lat bowiem GBP w Bukowsku angażuje się w organizację różnorodnych imprez i wydarzeń na terenie Gminy. Warto tu wspomnieć o corocznej imprezie folklorystycznej „Bukowskie Prezentacje Folkloru Młodych” czy obchodach Dnia Kobiet. Na terenie gminy powstały koła gospodyń z którymi biblioteki również współpracują. Od 2009 roku przy bibliotece funkcjonuje świetlica oraz siłownia, pozostające pod opieką bibliotekarza.

Gminna Biblioteka Publiczna stara się nadążyć za postępem technicznym oraz powszechną cyfryzacją, stąd w czytelniach znalazły się komputery z dostępem do internetu z których chętnie korzystają nie tylko młodzi klienci placówek. Sukcesywnie modernizowane są łącza, aby dostęp do sieci był lepszy. Wychodząc naprzeciw potrzebom użytkowników, w najbliższym czasie biblioteka chciałaby również pozyskać nowe komputery oraz zwiększyć ich liczbę w poszczególnych punktach. Wiąże się to również z realizacją projektu skomputeryzowania GBP (tworzenie katalogów komputerowych i wyszukiwanie informacji w nich, dostęp do ogólnopolskich opracowań książek). W 2015r. rozpoczęły się prace nad wprowadzaniem systemu Mak+. Zakupiono program, drukarkę laserową i czytniki kodów, bibliotekarze zostali przeszkoleni i rozpoczęto wprowadzanie do systemu książek z bieżących zakupów. Skomputeryzowanie biblioteki to projekt na kolejne lata i na pewno zadamy, aby został zrealizowany.

	2014
Biblioteki i filie	3
Czytelnicy w bibliotekach publicznych	709
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	14

Źródło: http://rzeszow.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_podkarpackie/portrety_gmin/sanocki/bukowsko.pdf

- Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego w Woli Sękowej

Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego jest kontynuacją działającego od 1959 roku Uniwersytetu Ludowego we Wzdowie. Idea uniwersytetu ludowego wywodzi się z XIX-wiecznej skandynawskiej koncepcji Mikołaja Grundviga przeniesionej na grunt polski m.in. przez Ignacego Solarza. Uniwersytet nawiązuje do międzywojennych tradycji szkół ludowych, w których duże znaczenie przykładano do ochrony dziedzictwa kulturowego, rozwoju osobowego i społecznego.

Obecny kierunek: rękodzieło artystyczne, prowadzony jest od 1984 roku. W historii uniwersytetu znaczące okresy zajmuje również profil kulturalno-oświatowy oraz teatralny. Wśród setek absolwentów

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

tej nietypowej instytucji: animatorów, instruktorów i osobowości kultury, znalazły się znane osoby jak: Marcin Daniec, Krzysztof Hanke, Stanisław Guzek znany jako Stan Borys, Ivo Orłowski, Jan Kondrak, Piotr Woroniec, Iwona Pochitonow. Przez wiele lat losy Uniwersytetu nierozdzielnie związane były z XIX-wiecznym Pałacem Ostaszeńskich we Wzdowie k. Brzozowa. Oprócz tajemniczej atmosfery pałacu i zabytkowego parku, wielu fascynowała nietuzinkowa postać Adama Ostoi Ostaszeńskiego (1860-1934): ekscentrycznego naukowca, poliglota, działacza społecznego, wynalazcy, pioniera polskiego lotnictwa. W jego zainteresowaniach leżały również sztuki piękne: poezja, malarstwo oraz rzeźba, więc może nie przypadkiem miejsce to przyciągało artystyczne dusze z całej Polski. W 2006 roku, dzięki pomocy i życzliwości Gminy Bukowsko Uniwersytet Ludowy przeniesiony został ze Wzdowa do Woli Sękowej, gdzie kultywuje dotychczasowe działania, rozpoczynając jednocześnie nowy, twórczy okres w dziejach placówki.

Kolejny rozdział historii UL-a, to między innymi Międzynarodowe Akcje Artystyczne, oraz Galeria Sękowa prezentująca dorobek świata sztuki. W 2009 roku Uniwersytet obchodził jubileusz 50-lecia swego istnienia¹⁵.

Imprezy cykliczne¹⁶

Życie kulturalne gminy koncentruje się zasadniczo w trzech wiodących domach ludowych w Bukowsku, Nowotańcu i Pobiednie. Nadzór i opiekę fachową w dziedzinie kultury sprawuje nowo powołane Biuro Promocji i Integracji Europejskiej Gminy Bukowsko, które przejęło zadania Gminnego Ośrodka Kultury poszerzone o zagadnienia dotyczące współpracy zagranicznej. Biuro Promocji i Integracji Europejskiej Gminy Bukowsko wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Ziemi Bukowskiej w Bukowsku jest organizatorem wielu ciekawych imprez o zasięgu ogólnopolskim, lokalnym i gminnym. Do ważniejszych należy zaliczyć:

- ✓ **Ogólnopolski Festiwal "Bukowskie Prezentacje Folkloru Młodych"** co roku gromadzi młodych wykonawców twórczo kultywujących tradycje muzyki ludowej poszczególnych regionów naszego kraju. W ramach prezentacji konkursowych uczestnicy oceniani są w czterech kategoriach:
  - kapel ludowych,
  - zespołów śpiewaczych,
  - solistów instrumentalistów,
  - solistów śpiewaków.

Źródło: Urząd Gminy w Bukowsku

- ✓ **"Regionalny Turniej Sprawności Obronnej"** - finansowany głównie przez Ministerstwo Obrony Narodowej w Warszawie. Impreza ta adresowana jest do młodzieży gimnazjalnej powiatu sanockiego i realizowana jest co roku na terenie gminy Bukowsko. W 2015 roku odbyła się już osiemnasta edycja turnieju, w ramach którego rozgrywane są konkurencje:
  - rzut granatem do celu,
  - strzelanie z broni pneumatycznej,

¹⁵ http://www.uniwlud.pl/?page_id=2

¹⁶ http://www.bukowsko.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=5&menu=29&strona=1

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

- o bieg sztafetowy drużyn strażackich.

Źródło: Urząd Gminy w Bukowsku

- ✓ **"Międzynarodowy Turniej Żołnierzy Rezerwy"**- to podobna impreza, adresowana do rezerwistów oraz do starszych uczestników - mieszkańców gminy Bukowsko. Konkurs rozgrywany jest w następujących konkurencjach:
  - o strzelanie z karabinka sportowego,
  - o strzelanie z pistoletu pneumatycznego,
  - o rzut granatem do celu.

Źródło: Urząd Gminy w Bukowsku

- ✓ **"Turniej Wsi Gminy Bukowsko"** – impreza pod tą nazwą zapoczątkowana w ubiegłym roku z założeniem jej kontynuacji w latach przyszłych. Ma ona charakter pikniku, w którym reprezentacje poszczególnych wsi rywalizują w różnych dyscyplinach konkursowych, tworząc w ten sposób ciekawe widowisko. Imprezie towarzyszą również występy zespołów artystycznych, a końcowym punktem jest zabawa plenerowa.

Źródło: Urząd Gminy w Bukowsku

- ✓ **"Święto Chleba"** - to inaczej dożynki gminne, organizowane w różnych miejscowościach gminy, w których biorą udział wiejskie korowody dożynkowe, a imprezie towarzyszą również występy artystyczne oraz zabawa ludowa.

Źródło: Urząd Gminy w Bukowsku

Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy Bukowsko aktywnie działa 4 Koła Gospodyń Wiejskich. Ich członkinie aktywnie włączają się w organizację imprez kulturalnych, przygotowując potrawy według tradycyjnych przepisów i receptur stosowanych przez ich babcię i prababcię. Czynią to na różnego rodzaju przeglądach i biesiadach, częstując uczestników wspaniałymi przysmakami kuchni regionalnej. Są to:

- Koło Gospodyń Wiejskich Nadolany,
- Koło Gospodyń Wiejskich Nowotaniec,
- Koło Gospodyń Wiejskich Zboiska,
- Koło Gospodyń Wiejskich Bukowsko.

Ponadto w Gminie Bukowsko działają:

- Stowarzyszenie LGD „Dorzecze Wisłoka”,

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

- Włociańskie Stowarzyszenie Właścicieli Lasów Prywatnych w Bukowsku,
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Bukowskiej,
- Stowarzyszenie Uniwersytet Ludowy Rzemiosła Artystycznego w Woli Sękowej,
- Ludowy Klub Sportowy „Bukowianka” w Bukowsku,
- Ludowy Klub Sportowy „Cosmos” Nowotaniec,
- Ludowy Klub Sportowy „Sokół” Pobiedno,
- Stowarzyszenie Artystyczne EXODUS Wola Sękowa,
- Podkarpackie Stowarzyszenie Chrześcijańskie „Światło” Wola Piotrowa,
- Ratujmy zabytki Parafii Dudyńce,
- Stowarzyszenie rolników Ostoja Nagórzany,
- Fundacja „Latarnia” Wola Piotrowa,
- Fundacja Bieszczadziki Bukowsko,
- Ochotnicza Straż Pożarna Bukowsko,
- Ochotnicza Straż Pożarna Nadolany,
- Ochotnicza Straż Pożarna Nowotaniec,
- Ochotnicza Straż Pożarna Wolica,
- Ochotnicza Straż Pożarna Zboiska,
- Ochotnicza Straż Pożarna Pobiedno,
- Ochotnicza Straż Pożarna Wola Sękowa,
- Ochotnicza Straż Pożarna Tokarnia,
- Ochotnicza Straż Pożarna Nagórzany.

Zespoły artystyczne

Wykaz zespołów artystycznych działających w Gminie Bukowsko przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 40. Wykaz zespołów artystycznych działających w Gminie Bukowsko¹⁷

Zespół	Opis działalności
Kapela Ludowa Bukowanie	Kapela "Bukowanie" swoją bogatą działalność zapoczątkowała jeszcze w 1969 roku wchodząc w skład Zespołu Pieśni i Tańca "Bukowanie". Od 1986 roku kapela działa już samodzielnie, koncertując na terenie kraju i za granicą (Słowacja, Francja). W swoim dorobku posiada kilka studyjnych nagrań radiowych i plenerowych nagrań telewizyjnych. W 1996 i 2005 roku kapela nagrała własne płyty CD z piosenkami ludowymi oraz kolędami i pastorałkami. Do najwyższej cenionych osiągnięć kapeli należy zaliczyć trzykrotne zdobycie III nagrody na Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu Dolnym (1995, 2000 i 2006r.)

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

¹⁷http://www.bukowsko.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=5&menu=29&strona=1

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

9. Potencjał turystyczny

Gmina Bukowsko posiada niewątpliwe walory krajobrazowo-antropogeniczne, na które składają się niezwykle ciekawe krajobrazowe, urokliwe miejsca, jak też zabytki kultury materialnej.

Urozmaicona rzeźba terenu, małe uprzemysłowienie, brak zakładów uciążliwych dla środowiska stwarzają możliwość wykorzystania lasów do celów turystycznych. Otoczenie gminy dużymi kompleksami leśnymi i piękny górski krajobraz, stwarza ją wspaniałe warunki do uprawiania turystyki pieszej oraz wypoczynku. Granicą pasma górskiego Bukowicy przebiega główny szlak turystyczny w Karpatach. Bogactwo naturalne lasów, czyste powietrze i woda, to wymarzone warunki do grzybobrania, wędkowania, jazdy konnej czy myślistwa.

Poniżej przedstawiono walory przyrodnicze i antropogeniczne Gminy Bukowsko, które decydują o potencjale turystycznym tego obszaru.

Walory przyrodnicze Gminy Bukowsko

Gmina Bukowsko leży w obrębie Dołów Jasielsko-Sanockich, a jej południowa część zajmuje fragment Pogórza Karpackiego. Główną rzeką gminy jest Pielnica, której źródła znajdują się w paśmie Bukowicy, w pobliżu Woli Sękowej.

Istniejące formy ochrony przyrody, a terenie Gminy Bukowsko to Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego o powierzchni 8 1962 ha położony też w gminach: Besko, Dębowiec, Dukla, Iwonicz-Zdrój, Komańcza, Lipinki, Miejsce Piastowe, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Rymanów, Sanok, Zarszyn i Zagórz. Na terenie Obszaru istnieją rezerваты przyrody „Rezerwat Tysiąclecia na Cergowej Górze”, „Bukowica”, „Igiełki” i „Cisy w Nowej Wsi”.

Tabela 41. Ochrony przyrody w Gminie Bukowsko

Gmina Bukowsko	Obszary Natura 2000	Obszary Chronionego Krajobrazu	Pomniki przyrody
Liczba	4	1	15

Walory antropogeniczne (kulturowe)

Na atrakcyjność turystyczną wpływają też zlokalizowane w gminie elementy kultury materialnej i duchowej (zabytki, folklor, obiekty kultury narodowej), tj.:¹⁸

Typ obiektów	Liczba zabytków
Cerkwie	3
Kościół	3
Kapliczki - kaplice	22
Cmentarze	8
Kirkuty	1
Zabudowania kościelne	1
Krzyże przydrożne	11
Figury przydrożne	2
Dzwonnice	6

Infrastruktura turystyczna

Obiekty oraz urządzenia turystyczne, które mają na celu służyć przyjeżdżającym do Gminy Bukowsko turystom - zaspokajaniu ich potrzeb związanych z bierną oraz aktywną turystyką, tzw. infrastrukturę turystyczną tworzą:

- baza noclegowa

Miejsca noclegowe oferowane są w następujących obiektach zlokalizowanych w Gminie Bukowsko.

Wyszczególnienie	Miejscowość	Liczba miejsc noclegowych
Gospodarstwo Agroturystyczne „Słoneczna Dolina”	Wola Sękowa	12
Gospodarstwo Agroturystyczne „u Zojki”		6
Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Lipą”		9
Gospodarstwo Agroturystyczne „Przy stawie”		4
Gospodarstwo Agroturystyczne „Na kamieńcach”		7
Gospodarstwo Agroturystyczne „Agro-Relax”		4

¹⁸ <http://zabytki-podkarpacie.pl/index.php?page=7&fileClick=7>

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Gospodarstwo Agroturystyczne „Ryś”	Nadolany	7
Gospodarstwo Agroturystyczne „Zadwórnica”		6
Gospodarstwo Agroturystyczne „Przystanek uśmiechu”		8
Gospodarstwo Agroturystyczne „Zacisze”		5
Gospodarstwo Agroturystyczne Andrzej Dydio		5
Gospodarstwo Agroturystyczne „Pogranicze”	Zboiska	10
Gospodarstwo Agroturystyczne „Wiola”	Tokarnia	6
Gospodarstwo Agroturystyczne „U Gracjana”		4
Gospodarstwo Agroturystyczne	Nagórzany	8
Gospodarstwo Agroturystyczne		6
Gospodarstwo Agroturystyczne „Beskid”		6
Gospodarstwo Agroturystyczne „U Bolka”		6
Gospodarstwo Agroturystyczne „Złoty Dukat”		10
Gospodarstwo Agroturystyczne „U Maryni”	Bukowsko	3
Gospodarstwo Agroturystyczne „Sójcze Wzgórze”		6
Gospodarstwo Agroturystyczne „Zajazd u Bogny”		12
Gospodarstwo Agroturystyczne „Słoneczny Domek”		6
Gospodarstwo Agroturystyczne	Wola Piotrowa	13
Gospodarstwo Agroturystyczne „Marzenie”		8
Gospodarstwo Agroturystyczne „U Dagmary”		6
Gospodarstwo Agroturystyczne „Dwór-Wola Sękowa”	Nowotaniec	32
Gospodarstwo Agroturystyczne „Zameczek”	Dudyńce	6
Gospodarstwo Agroturystyczne	Wolica	6
Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Skałą”		10
Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod Brzozą”		8
Gospodarstwo Agroturystyczne „Sokół” Wosik Patrycja	Płonna	4

Źródło: <http://bukowsko.pl/asp/pliki/download/090831gagrpdf.pdf>

Obiekty sportowe:

Gmina Bukowsko dysponuje następującymi obiektami sportowo-rekreacyjnymi:

- ✓ Sale gimnastyczne pełnowymiarowe:
  - Sala gimnastyczna przy ZS w Bukowsku,
  - Sala gimnastyczna przy ZS w Nowotańcu,
  - Sala gimnastyczna przy ZS w Pobiednie.
- ✓ Boiska sportowe do piłki nożnej:
  - Bukowsko, Nowotaniec, Karlików, Wolica, Pobiedno, Dudyńce, Zboiska, Wola Sękowa, Nagórzany, Tokarnia,
  - Boiska przy Zespołach Szkół: Kompleks „Orlik 2012” Bukowsko, Wielofunkcyjne Pobiedno, Wielofunkcyjne Nowotaniec,
- ✓ Wyciąg narciarski w Karlikowie.

Poza obiektami sportowymi w gminie znajdują się także obiekty rekreacyjne tj.:

- Place zabaw w Bukowsku, Dudyńcach, Karlikowie, Nagórzanach, Nadolanach, Nowotańcu, Pobiednie, Tokarni, Wolicy, Woli Piotrowej, Woli Sękowej i Zboiskach.

Szlaki turystyczne, ścieżki edukacyjne itp.

- Ścieżka edukacyjna z tablicami informacyjnymi „Śladami narodów – Polacy, Żydzi i Rusini w Gminie Bukowsko”,
- Ścieżka historyczno-przyrodnicza z tablicami informacyjnymi „Buczyna karpacka” w Gminie Bukowsko,
- Iwonicz-Zdrój – Rymanów Zdrój – Puławy – Tokarnia (778 m n.p.m.) – Przybyszów – Kamień (717 m n.p.m.) – Komańcza (Główny Szlak Beskidzki),
- 1 km poniżej szczytu Pasma Bukowicy przecina Kanasiówka (823 m n.p.m.) – Wisłok Wielki – Tokarnia (778 m n.p.m.), 1 km poniżej szczytu – Wola Piotrowa,
- Komańcza – Dołżyca – Garb Średni (822 m n.p.m.) – Kanasiówka (823 m n.p.m.) – Moszczaniec – Surowica – Darów – Puławy Górne – Besko.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Wydarzenia wpływające na wzrost ruchu turystycznego w gminie

Do najważniejszych tradycyjnych imprez organizowanych w Gminie Bukowsko należą m.in.:

- Ogólnopolski Festiwal "Bukowskie Prezentacje Folkloru Młodych",
- "Turniej Wsi Gminy Bukowsko",
- "Regionalny Turniej Sprawności Obronnej",
- "Międzynarodowy Turniej Żołnierzy Rezerwy",
- "Święto Chleba w Gminie Bukowsko",
- "Festyn Rodzinny z okazji Dnia Wojska Polskiego".

Działania istotne dla rozwoju turystyki w gminie

Gmina Bukowsko prowadzi współpracę partnerską z:

Maizieresles Metz we Francji

W 1995r. zapoczątkowana przez Związek Francusko-Polski w Maizieresles Metz we Francji współpraca z gminą Bukowsko doprowadziła w roku 1998 do podpisania umowy partnerskiej o współpracy gminy Bukowsko z miasteczkiem Maizieresles Metz, W kolejnych latach umowa ta była poszerzana o nowe kierunki, obejmując swoimi ramami wszystkie dziedziny w poczuciu europejskiego braterstwa. Realizacja tych postanowień stała się już faktem. Została zapoczątkowana na płaszczyźnie kulturalno-sportowej, stopniowo rozszerzana o wakacyjną wymianę młodzieży, praktykizawodowe, a także wymierną i znaczącą pomoc gospodarczą.

Topol'ovka na Słowacji

Wójt gminy Bukowsko podpisał umowę o współpracy ze starostą gminy Topol'ovka na Słowacji w dniu 16.09.2001 r. Pierwsze kroki zostały poczynione w dziedzinie kultury i sportu. W ramach tej współpracy delegacje gminne uczestniczą w imprezach sportowych i kulturalnych organizowanych w gminie Bukowsko i Topol'ovce.

10. Potencjał instytucjonalny

10.1. Władze i administracja i ich zasoby

Gmina Bukowsko jest jednostką samorządu terytorialnego powołaną do organizacji życia publicznego na swoim terytorium. Status samorządu gminnego reguluje w Polsce ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2015r. poz.1515), na podstawie której gmina posiada osobowość prawną.

Podstawę prawną funkcjonowania Wnioskodawcy stanowią też:

- Konstytucja RP – rozdział VII Samorząd Terytorialny,
- Ustawa z 24 lipca 1998r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa¹⁹,
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych²⁰.

Organami Gminy są Rada Gminy i Wójt Gminy Bukowsko. Rada Gminy jest organem stanowiącym i kontrolnym gminy rozstrzygającym we wszystkich sprawach istotnych dla gminy, z wyjątkiem spraw rozstrzyganych w drodze referendum lokalnego. Rada składa się z 16 radnych wybranych przez mieszkańców gminy, w wyborach powszechnych. Rada rozpatruje na sesjach i rozstrzyga w drodze uchwał wszelkie sprawy należące do jej właściwości. W celu wykonywania swoich zadań Rada powołuje stałe i doraźne komisje, określa ich skład osobowy i przedmiot działania. Rada powołuje następujące komisje:

- Komisja Rewizyjna,
- Komisja Rozwoju i Rolnictwa,
- Komisja Oświaty i Wychowania,
- Komisja Kultury Sportu i Turystyki,
- Komisja Ochrony Środowiska.

Organem wykonawczym Gminy jest Wójt. Do zadań Wójta należy w szczególności:

- przygotowywanie projektów uchwał Rady,
- określanie sposobu wykonywania uchwał,
- gospodarowanie mieniem komunalnym,
- zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych,
- wykonywanie budżetu gminy.

---

¹⁹Dz. U. z 1998 r. Nr 96, poz. 603 z późn. zm.

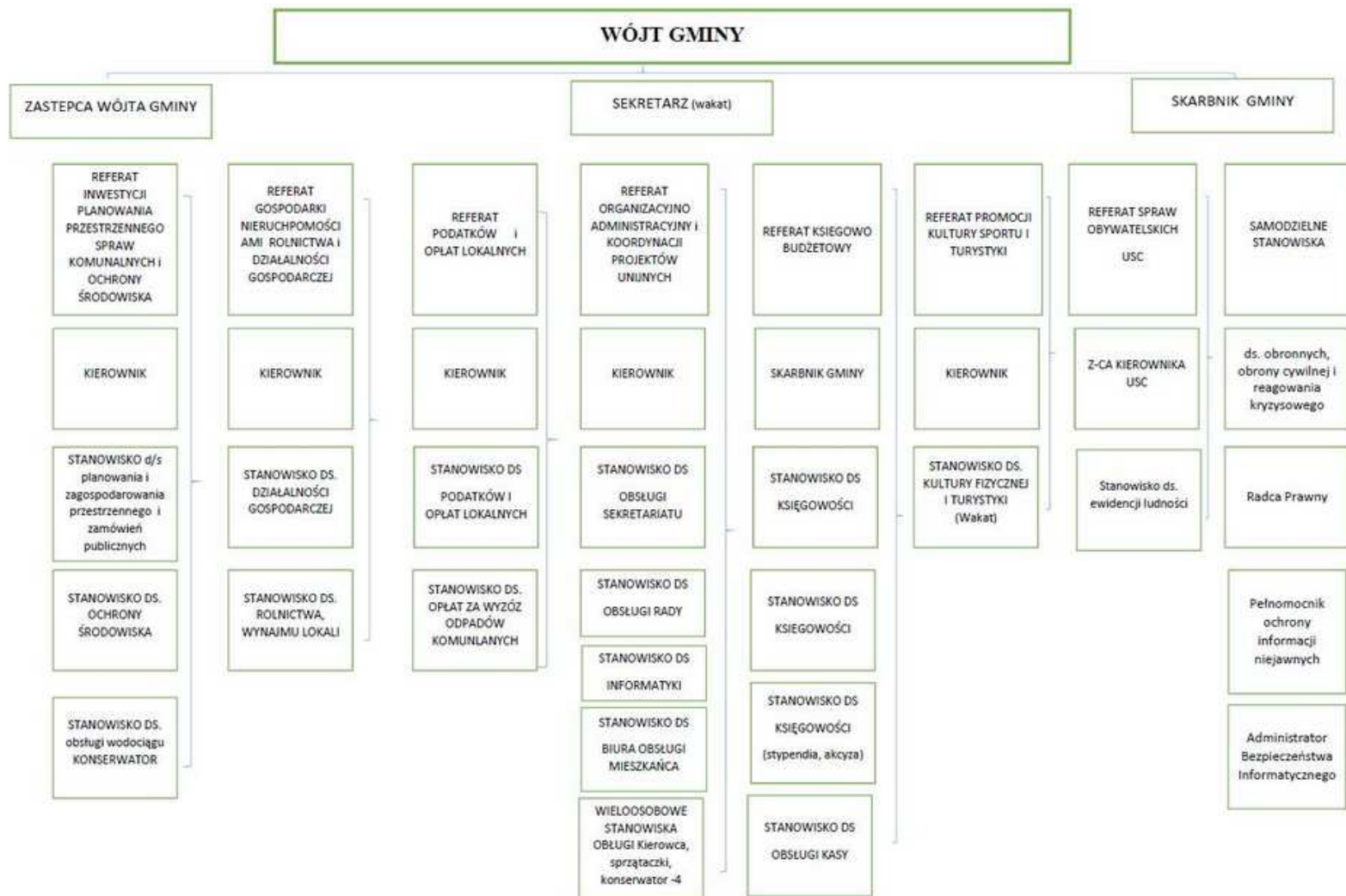
²⁰ Dz. U. Nr 155 poz. 1014 z późn. zm.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Dla zapewnienia właściwego funkcjonowania Urzędu i należytej obsługi obywateli ustanowiono następującą strukturę organizacyjną:

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Liczba pracowników Urzędu Gminy Bukowsko na dzień 31.12.2015 r. wyniosła **32 osoby**. Struktura wykształcenia pracowników Urzędu jest następująca:

Wyszczególnianie stanowisk pracy	Wykształcenie wyższe	Wykształcenie średnie	Wykształcenie zasadnicze zawodowe	Wykształcenie podstawowe
Przedstawiciele władz publicznych	3	-	-	-
Kierownicy referatów	3	3	-	-
Inspektorzy	2	11	-	-
Referenci	5	-	-	-
Pracownicy gospodarczy	-	-	5	-
Razem	13	14	5	-

Pracownicy Urzędu Gminy są zobowiązani do podnoszenia swoich kompetencji poprzez kursy i szkolenia poprawiające kwalifikacje urzędników. Pracownicy Urzędu Gminy uczestniczą w obowiązkowych szkoleniach dotyczących m.in. zakresu KPA, instrukcji kancelaryjnej oraz etyki. Dodatkowo wielu z nich indywidualnie podejmuje studia zarówno licencjackie, magisterskie jak i podyplomowe.

Budynek Urzędu Gminy w Bukowsku o powierzchni użytkowej 519m² wymaga modernizacji zwiększającej funkcjonalność i estetykę.

e-Urząd

Obecne potrzeby w zakresie elektronicznych form kontaktu z urzędami są prawdopodobnie wynikiem przyzwyczajania się i stopniowej akceptacji elektronicznego kontaktu w sprawach urzędowych. Wraz z wchodzeniem w dorosłość nowych pokoleń, dla których Internet jest naturalnym środowiskiem komunikowania się, proces ten będzie przyspieszał. Istnieje oczywiście możliwość wpływania na tempo procesu akceptacji poprzez odpowiednie kampanie informacyjne i promocyjne.

Urząd Gminy czerpie informacje na temat oceny sprawności i kompetencji obsługi interesantów głównie z wyników ankiet, które są przeprowadzane wśród mieszkańców. Również podziękowania i oczekiwania interesantów kierowane bezpośrednio do pracowników, kierowników referatów czy Wójta mogą stanowić źródło informacji na temat funkcjonowania Urzędu. Ponadto sam Urząd wykonuje liczne analizy pod kątem ilości załatwionych spraw i przyjmowanych wniosków, co pozwala na stworzenie statystyki oraz wprowadzanie ulepszeń w zakresie funkcjonowania Urzędu. Każda uwaga, spostrzeżenie, jest analizowana i o ile to możliwe Urząd stara się uwzględnić to w pracy.

10.2. Inne podmioty instytucjonalne działające w gminie

Jednostkami budżetowymi działającymi w Gminie Bukowsko są:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Zespół Szkół w Bukowsku,
- Zespół Szkół w Nowotańcu,
- Zespół Szkół w Pobiednie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Wolicy,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowsku.

10.3. Inne działania prorozwojowe i ich skuteczność

Dokumenty strategiczne tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego definiują wizję przyszłości, pozwalają określić cele na nadchodzące lata oraz zaplanować działania podejmowane dla ich osiągnięcia. Posiadanie dobrze opracowanej strategii oraz towarzyszących jej planów rozwoju staje się niezbędnym warunkiem ubiegania się o środki dostępne w ramach funduszy europejskich. Wnikliwie opracowana i konsekwentnie wdrażana strategia rozwoju stanowią jeden z elementów przyciągających inwestorów, dla których stabilna wizja rozwoju miejsca, w którym działają lub zamierzają działać jest bardzo istotnym czynnikiem w planowaniu inwestycji. Poniższe zestawienie prezentuje dokumenty strategiczne obowiązujące w Gminie Bukowsko.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Dokumenty strategiczne Gminy Bukowsko:

- Plan Odnowy Miejscowości Bukowsko;
- Plan Odnowy Miejscowości Pobiedno;
- Plan Odnowy Miejscowości Nowotaniec;
- Plan Odnowy Miejscowości Nadolany;
- Plan Rozwoju Miejscowości Wolica;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bukowsko na lata 2009-2018
- Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy na lata 2014-2020;
- Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Bukowsko na lata 2011-2032;
- Programu osłony w zakresie dożywiania „Pomoc Gminy w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”.

10.4. Współpraca regionalna i międzynarodowa

Charakterystykę współpracy regionalnej i międzynarodowej prezentuje poniżej zamieszczona tabela.

Partner	Rodzaj (regionalna międzynarodowa) i podstawa prowadzonej współpracy (umowa, data zawarcia, zakres współpracy)	Zrealizowane w partnerstwie projekty
Maizieres les Metz we Francji	26.07.1998r. Kultura, sport, wakacyjna wymiana młodzieży, pomoc gospodarcza.	<ul style="list-style-type: none"> – Wizyty delegacji w Polsce i we Francji w 1997r. – Przyjęcie delegacji francuskiej i podpisanie umowy partnerskiej – 1998r. – Pobyt delegacji samorządowców i rolników z Bukowska we Francji – 1999r. – Przyjęcie delegacji francuskiej w Bukowsku i poszerzenie zakresu współpracy – umowa 1999r. – Przyjęcie delegacji francuskiej, w tym turniej tenisa stołowego: Bukowsko, Topolovka, Maizieres les Metz – 2002r. – Darowizna dwóch francuskich samochodów strażackich dla OSP w Bukowsku i Nagórzanach – 2002r. – Wakacyjna wymiana dzieci i młodzieży szkolnej – 2003r. – Wymiana chórów – 2004r.
Topolovka na Słowacji	16.09.2001	<ul style="list-style-type: none"> – Wizyta delegacji z Topolovki w Bukowsku i podpisanie umowy partnerskiej. – Jednodniowa wizyta delegacji z Topolovki w Bukowsku i udział w turnieju tenisa stołowego gmin Bukowsko, Topolovka, Maizieres les Metz – 2002r. – Wyjazd delegacji z Bukowska do Topolovki – 2003r. – Turniej tenisa stołowego: Bukowsko-Topolovka w Pobiednie – 2003r. – Udział delegacji gminy Bukowsko w międzynarodowej wystawie pisanek w Humennem w Słowacji – 2005r. – Turnieje tenisa stołowego w Bukowsku i Topolovce – 2005r. Mecze piłki siatkowej Bukowsko – Topolovka – 2008r., Piłki halowej – 2012r., 2014r. Udział drużyn słowackich w Turnieju Żołnierzy Rezerwy – 2012r., 2013r., 2014r., 2015r.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

11. Gospodarka i struktura gospodarki

11.1. Struktura podmiotowa i potencjał gospodarki

W Gminie Bukowsko działalność prowadzi 402 podmioty gospodarcze (dane GUS według stanu na koniec 2014 roku), z czego ponad 95% swoją działalność prowadzi w sektorze prywatnym. Charakterystykę podmiotów gospodarki narodowej według sektorów własności i rodzajów charakteryzuje poniższa tabela.

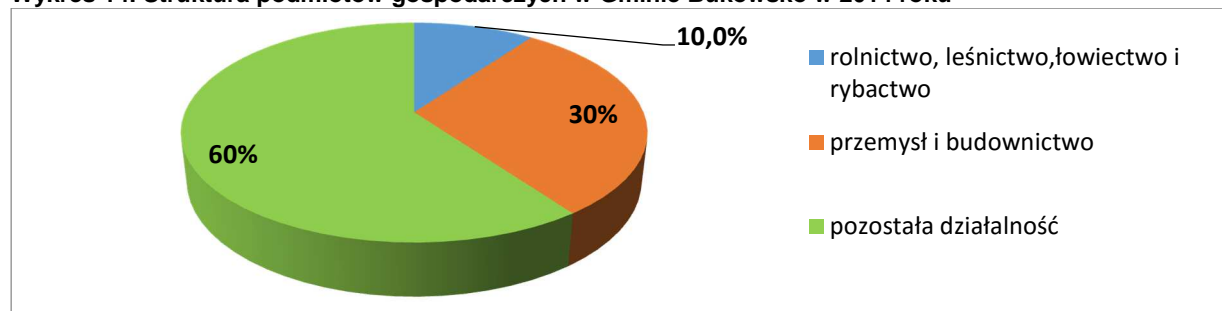
Tabela 42. Podmioty gospodarki narodowej wg sektorów własności i rodzajów

Jednostka terytorialna	Sektor własności	Rodzaje	Rok	Wartość
Gmina Bukowsko	Sektor publiczny	Ogółem	2014	18
		Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego		16
	Sektor prywatny	Ogółem		384
		Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą		327
		Spółki handlowe		3
		Spółdzielnie		3
		Fundacje		3
		Stowarzyszenia i organizacje społeczne		24

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W strukturze podmiotów gospodarczych według rodzaju prowadzonej działalności przeważają podmioty prowadzące pozostałą działalność (242). 121 podmiotów działa w zakresie przemysłu i budownictwa, a 39 w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie.

Wykres 14. Struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Bukowsko w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik liczebności firm (dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) na 100 osób w wieku produkcyjnym w Gminie Bukowsko ma wartość niższą od notowanej w jednostkach porównywalnych. Liczba jednostek nowo zarejestrowanych na 10000 ludności w Gminie Bukowsko jest znacznie niższa niż w kraju i w województwie podkarpackim.

Tabela 43. Podmioty gospodarcze: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności. (stan na koniec 2014 r.)

Jednostka terytorialna	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności.
Gmina Bukowsko	9,3	58
Woj. Podkarpackie – (gminy wiejskie)	9,3	57
Polska – (gminy wiejskie)	7,3	73

Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela 44. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości (stan na koniec 2014 r.)

Jednostka terytorialna	Według klas wielkości - o liczbie pracujących					
	Ogółem	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 999	1000 i więcej
Gmina Bukowsko	402	389	13	0	0	0

Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

W strukturze podmiotów gospodarczych według klas wielkości w Gminie Bukowsko dominują mikroprzedsiębiorstwa i stanowią one prawie 97%, następnie przedsiębiorstwa małe stanowiące ponad 3%. Na terenie Gminy Bukowsko nie ma przedsiębiorstw średnich i dużych.

11.2. Struktura rodzajowa gospodarki

Do najczęściej stosowanych mierników struktury rodzajowej gospodarki należy struktura zatrudnienia, która według dostępnych danych GUS w województwie podkarpackim w latach 2010-2013 prezentowała się następująco.

Tabela 45. Pracujący według sekcji PKD w latach 2010-2013 na Podkarpaciu

Seksja wg PKD	ROK			
	2010	2011	2012	2013
Ogółem	781765	794727	784946	792771
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo	259524	259764	259769	259686
Przemysł i budownictwo	191735	196744	189243	192221
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie	140683	145436	138975	138789
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	15549	15754	15217	15746
Pozostałe usługi	174274	177029	181742	186329

Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Specyfiką Gminy Bukowsko jest duża liczba podmiotów zatrudniających do 9 osób (mikroprzedsiębiorstw), 13 podmiotów zatrudnia od 10 do 49 osób (małe przedsiębiorstwa).

Poniżej zaprezentowane dane przedstawiają dynamikę podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Bukowsko w latach 2007-2011 według sekcji PKD 2004 i PKD 2007 oraz w roku 2012 (na tle jednostek porównywalnych).

Tabela 46. Podmioty wg sekcji PKD 2004 i PKD 2007

Tabela 40. Liczności wg sekcji PKD 2004 i PKD 2007							
Seksje PKD	PKD 2004			Seksje PKD	PKD 2007		
	ROK				ROK		
	2007	2008	2009		2009	2010	2011
A	48	46	44	A	44	45	48
B	0	0	0	B	0	0	0
C	0	0	0	C	52	52	50
D	61	59	52	D	0	0	0
E	1	1	1	E	1	2	2
F	67	71	66	F	66	75	75
G	90	93	83	G	81	84	81
H	13	14	16	H	35	38	36
I	32	30	33	I	16	16	15
J	12	13	11	J	2	2	1
K	19	24	20	K	11	7	10
L	13	13	13	L	2	2	2
M	12	12	11	M	12	12	11
N	9	9	9	N	3	3	2
O	36	36	37	O	13	13	13
P	0	0	0	P	11	11	11
Q	0	0	0	Q	8	8	8
ogółem	413	421	396	R	8	7	8
				S i T	31	32	31
				U	0	0	0
				ogółem	396	409	404

Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Tabela 47. Liczba podmiotów gospodarczych według sekcji w 2012, 2013 i 2014 roku

Podmioty gospodarcze według sekcji	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	SiT	U
2012 rok																				
Gmina Bukowsko	46	0	47	0	2	78	80	34	14	1	10	2	15	2	13	13	8	8	35	0
Województwo podkarpackie (gminy wiejskie)	2 184	111	5 920	44	195	8 110	12 866	3 894	1 457	704	1 087	335	2 323	733	1 074	2 174	1 632	1 241	3 341	0
Polska (gminy wiejskie)	46 315	1 318	83 792	1 073	3 634	121 227	201 624	52 345	25 303	10 908	17 597	12 999	40 596	15 928	13 644	26 784	27 313	14 447	44 329	1
2013 rok																				
Gmina Bukowsko	48	0	49	0	2	70	79	32	14	1	10	2	14	3	13	13	8	9	36	0
Województwo podkarpackie (gminy wiejskie)	2 198	115	6 150	58	204	8 509	13 025	3 973	1 514	763	1 086	348	2 502	893	1 078	2 230	1 732	1 278	3 514	0
Polska (gminy wiejskie)	45 913	1 393	86 413	1 413	3 916	12 5991	206 648	53 429	25 948	12 047	18 092	13 669	44 140	18 198	13 696	27 756	29 270	15 024	46 760	1
2014 rok																				
Gmina Bukowsko	39	0	46	0	2	73	77	34	14	2	10	2	16	5	13	14	8	11	36	0
Województwo podkarpackie (gminy wiejskie)	2022	110	6267	58	212	8556	12979	4028	1540	826	1057	359	2654	1018	1074	2249	1812	1315	3855	0
Polska (gminy wiejskie)	807576	37768	1469	89358	1505	4028	209767	55052	26427	12813	17800	14463	47351	20165	13670	28233	31110	15473	51985	2

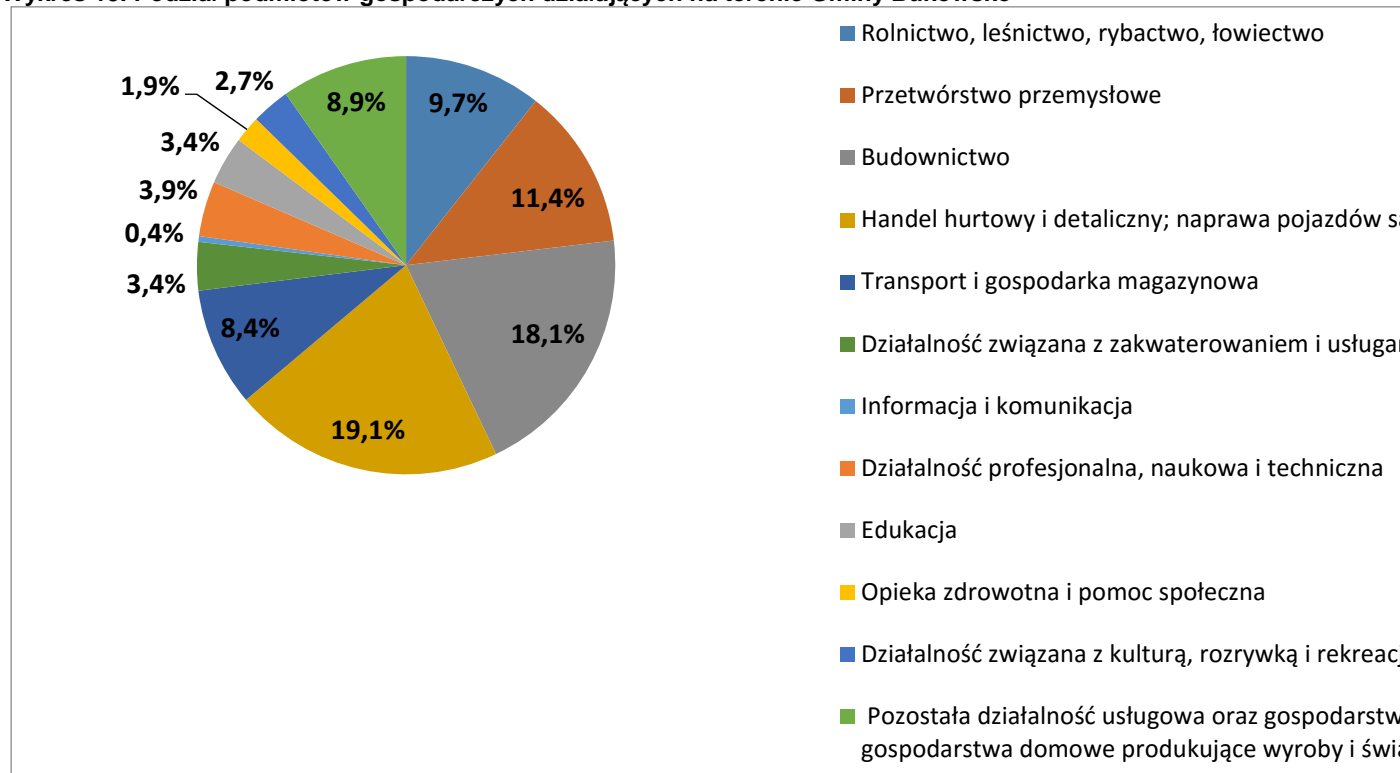
Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Legenda:

Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Sekcja F – Budownictwo
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Sekcja J – Informacja i komunikacja
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
Sekcja P – Edukacja
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa
Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne

Wykres 15. Podział podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Bukowsko

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze Gminy Bukowsko najwięcej jest podmiotów związanych z handlem detalicznym i hurtowym (19,1%), a także z przemysłem (11,4%). Najmniej jest podmiotów związanych z informacją i komunikacją (0,4%).

11.3. Informacje o wybranych sekcjach i segmentach gospodarki

11.3.1. Działalność produkcyjna

Do większych zakładów produkcyjnych funkcjonujących na terenie gminy należą:

- Zakład Produkcyjny Usługowo-Handlowy Duduś Józef,
- P.P.H.U „Opal” Zygmunt Podgórski,
- Zakład Produkcyjno Handlowy Gustaw Roczniak.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Usługi samochodowe:

- Mechanika pojazdowa Blacharstwo –Lakiernictwo Zbigniew Pleśniarski,
- Mechanika Blacharstwo i Lakiernictwo Samochodowe Henryk Leczwicz,
- „Sigma” Lenio Daniel.

Budowlane:

- Usługi Ogólnobudowlane „Budmal” Jan Kocan,
- Firma Usługowo – Handlowa Jacek Kondyjowski.

Spożywcze:

- Usługi Kucharskie Halina Husak,
- „Usługi Weselne” S.C. Maria i Leonard Kowalik.

Handlowe:

- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „MB” Humnicki Bogdan – sklep samoobsługowy,
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „REMI” Tomasz Klimek – sklep samoobsługowy,
- Gminna Spółdzielnia SCh Bukowsko – sklep samoobsługowy,
- Gminna Spółdzielnia SCh Nowotaniec – sklep samoobsługowy,
- Delikatesy Centrum Bukowsko.

11.3.2. Działalność budowlana

Działalność budowlana obejmuje szeroki wachlarz usług, m.in.:

- Usługi w zakresie wykonywania robót budowlanych (malowanie, wykładanie podłóg i ścian),
- Usługi w zakresie przygotowania terenu pod budowę (roboty ziemne, wykonywanie wkopów, rozbiórka i burzenie obiektów budowlanych),
- Usługi w zakresie wykonywania budynków i budowli (wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych, wykonywanie specjalistycznych robót budowlanych, budownictwo ogólne i inżynieria lądowa, wykonywanie robót budowlanych drogowych, budowa obiektów inżynierii wodnej wykonywanie pozostałych robót ogólnobudowlanych w zakresie obiektów inżynierskich),
- Usługi w zakresie wykonywania instalacji budowlanych (wykonywanie instalacji elektrycznych, wykonywanie robót budowlanych izolacyjnych, wykonywanie instalacji ciepłych, wodnych, wentylacyjnych i gazowych, wykonywanie instalacji centralnego ogrzewania i wentylacyjnych, wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych).

W sekcji budowlanej (F: Obiekty budowlane i roboty budowlane) według danych GUS na koniec 2014 roku działało 73 podmioty gospodarcze.

11.3.3. Rolnictwo

Na przestrzeni ostatnich lat proces zmniejszenia się liczby ludności zamieszkującej obszary wiejskie i utrzymującej się z rolnictwa znacznie przyspieszył. Ludność wiejska utrzymuje się głównie z pracy najemnej, z rent i emerytur, czy turystyki wiejskiej, ostatnio bardzo popularnej. Zwiększa się też znaczenie terenów wiejskich jako miejsca zamieszkania ludności pracującej w miastach. A podejmowanie działalności pozarolniczej wspierane jest ze środków publicznych w ramach programów współfinansowanych przez UE.

W gminie zgodnie z zamieszczonym poniżej wykresem rolnictwo jest jednym ze źródeł utrzymania dla 951 gospodarstw domowych (dane Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku), podczas gdy w 2002 roku było ich zaledwie 169. Wbrew powszechnie panującym na obszarach wiejskich trendom w Gminie Bukowsko da się zauważyć wzrost udziału gospodarstw ze źródłem utrzymania z rolnictwa w ogóle gospodarstw rolnych w gminie (działalność rolnicza od 2004 roku wspierana jest w ramach programów współfinansowanych przez UE).

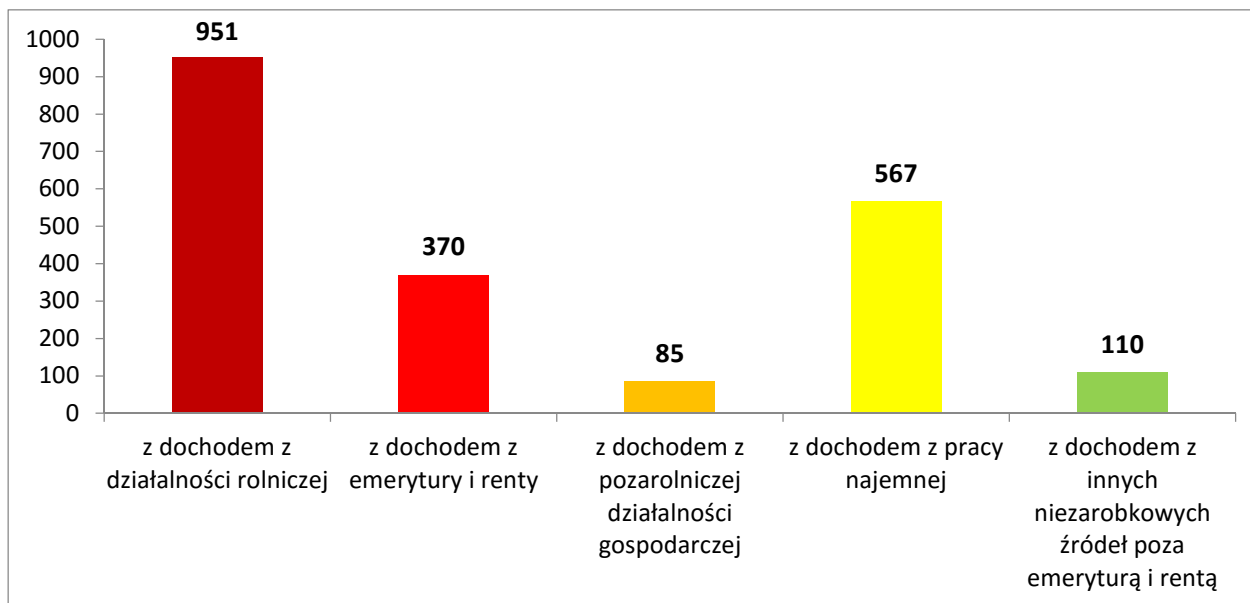

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Wykres 16. Struktura gospodarstw według źródła dochodów (w szt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku

Poniżej zamieszczony opis przedstawia charakterystykę warunków do prowadzenia działalności rolniczej w Gminie Bukowsko oraz samą prowadzoną na analizowanym obszarze działalność rolniczą.

Powierzchnia ogólna Gminy Bukowsko wynosi 13681,68 ha.

W tym:

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha
Lasy	5 498,12
Lz	728,16
Rola	4 287,16
Użytki zielone	2 452,27
Tereny budowlane na gruntach rolnych	193,20
Tereny budowlane niesklasyfikowane	53,36
Drogi	347,99
Sady	13,23
Nieużytki	8,44
Wody stojące i płynące	99,71

W obrębie gruntów ornych gleby występują w klasach IIIa-VI z przewagą klasy IVb. W obrębie użytków zielonych łąki i pastwiska występują w klasach od III-VI z przewagą PsIV.

Na terenie Gminy Bukowsko w 2010 roku działalność rolniczą prowadziło 1000 gospodarstw (99,8% to gospodarstwa indywidualne). W strukturze gospodarstw według powierzchni przeważają gospodarstwa o areale 15 ha i więcej (ponad 34%), ponad 2% stanowią gospodarstwa o powierzchni do 1 ha. Pozostałe gospodarstwa mieszczą się w przedziale od 5 do 10 ha (29%) oraz od 10 do 15 ha (blisko 14,5%).

Na terenie Gminy Bukowsko w 2010 roku działalność rolniczą prowadziło 1000 gospodarstw (99,8% to gospodarstwa indywidualne). W strukturze gospodarstw według powierzchni przeważają gospodarstwa o areale 15 ha i więcej (ponad 34%), ponad 2% stanowią gospodarstwa o powierzchni do 1 ha. Pozostałe gospodarstwa mieszczą się w przedziale od 5 do 10 ha (29%) oraz od 10 do 15 ha (blisko 14,5%).

Tabela 48. Udział gospodarstw rolnych według powierzchni w 2010 roku (%)

Gospodarstwa rolne według powierzchni (udział %)	do 1 ha	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
Gmina Bukowsko	2,11%	20,27%	29,0%	14,53%	34,0%
Polska	31,39%	37,84%	15,44%	6,69%	8,64%
województwo podkarpackie	44,56%	45,54%	7,42%	1,24%	1,24%

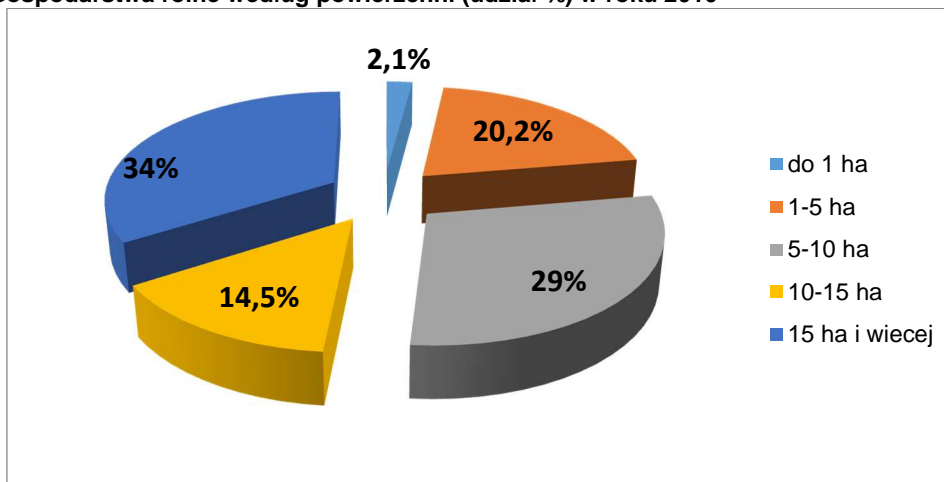

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku

Wykres 17. Gospodarstwa rolne według powierzchni (udział %) w roku 2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku

W strukturze gospodarstw rolnych według pogłowia zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Bukowsko przeważają gospodarstwa hodujące drób, w następnej kolejności bydło, trzodę chlewną i konie.

Tabela 49. Gospodarstwa rolne według pogłowia zwierząt gospodarskich w 2010 roku

Liczba gospodarstw według pogłowia zwierząt gospodarskich	bydło	trzoda chlewna	konie	drób
Gmina Bukowsko	353	62	21	486
województwo podkarpackie	41 706	33 239	10 285	109 662
Polska	525 472	397 676	101 256	788 968

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku

Znaczna część gospodarstw specjalizuje się w produkcji wielokierunkowej, obejmującej wartość produkcji roślinnej, zwierzęcej, łącznie z produktami zużytymi na paszę we własnym gospodarstwie oraz produktami nierolniczymi pozyskiwanymi także w niektórych gospodarstwach.

Tabela 50. Gospodarstwa rolne według zasiewów wybranych upraw w 2010 roku

Liczba gospodarstw według zasiewów wybranych upraw	zboża	ziemniaki	uprawy przemysłowe	warzywa gruntowe
Gmina Bukowsko	522	459	8	9
województwo podkarpackie	126 721	120 777	8 264	17 882
Polska	1 296 681	747 749	134 430	110 210

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku

11.3.4. Turystyka i gastronomia

Turystkę postrzega się głównie jako dziedzinę gospodarki stwarzającą nowe miejsca pracy i przenoszącą popyt z regionów bogatszych do uboższych. Rozwój turystyki zajmuje czołową pozycję w programach aktywizacji społeczności lokalnych. W krajach o wysokim poziomie życia społecznego turystyka jest uważana za czwarty, po pracy, mieszkaniu i samochodzie miernik jakości życia. Zmiany stylu życia i charakteru konsumpcji społeczeństwa wpływają na obecny kształt i funkcjonowanie rynku turystycznego. Będą one nadawać ton i kierunek zmian w przyszłości. Turystyka stanowi dziedzinę aktywności bardzo mocno powiązaną z wszelkimi tendencjami w zakresie potrzeb, motywacji i uzgodnień. Znaczącą rolę w rozwoju turystyki odgrywają lokalne społeczności, które stanowią pierwsze ogniwo procesu kształtowania rzeczywistości ekonomicznej i społecznej. Inicjatywa wynikająca z chęci poprawy warunków życia i oczekiwane bodźce ekonomiczne sprawiają, że turystyka w Gminie Bukowsko stanowi czynnik mobilizujący i aktywizujący dla mieszkańców w sferze zawodowej.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Tereny wiejskie, do jakich należy Gmina Bukowsko to doskonałe miejsce do rozwoju oferty wypoczynku, opartego na walorach środowiska i aktywności rekreacyjnej, o której atrakcyjności decyduje możliwość poznania walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych miejsca/regionu oraz interaktywne metody prezentacji lokalnych zwyczajów, sposobów gospodarowania, tradycyjnej wytwórczości, itp.

Wśród wielu czynników mających wpływ na wybór wypoczynku na wsi znajdują się:

- gościnność;
- cisza i spokój;
- zadowalający komfort mieszkania;
- bliski kontakt z przyrodą;
- relatywnie niższe niż w ośrodkach miejskich i centrach turystycznych ceny;
- malowniczy, najczęściej niezeepsuty zabudową krajobraz;
- możliwość skorzystania z wycieczek pieszych i rowerowych.

Obecnie w turystyce obserwuje się ogólne trendy, które można zawrzeć w stwierdzeniu, że turyści poszukują aktywnych form wypoczynku, które umożliwiają wyciszenie się, a jednocześnie wymagają wysiłku fizycznego.

Turystyka wiejska to nie tylko wypoczynek, ale również wartości edukacyjne i poznawcze. Czynniki ekonomiczne sprawia, iż jest ona niezwykle atrakcyjna dla społeczności lokalnych, dając możliwość zwiększenia dochodów gospodarstw rolniczych oraz tworzenie nowych miejsc pracy w oparciu o rozwój usług około turystycznych. Turystom można organizować wypoczynek pobytowy oraz objazdowy, co zwiększa liczbę potencjalnych gości mających możliwość wyboru formy urlopu, ale także ilość osób potrzebnych do ich obsłużenia.

Charakterystyczną cechą **województwa podkarpackiego** jest zdecydowana przewaga terenów wiejskich, których mieszkańcy usilnie poszukują źródeł dochodów poza rolnictwem lub rolnictwo stanowi dla nich jedynie dodatek do podstawowej formy zatrudnienia. Objawia się to również w rozdrobnieniu gospodarstw, z których 24% nie prowadziło żadnej produkcji rolniczej, a 32% produkuje wyłącznie na potrzeby własne. W gospodarstwach tych drzemie potencjał na rzecz rozwoju funkcji turystycznej. Zróżnicowanie gmin wiejskich oraz miejsko-wiejskich województwa podkarpackiego pod względem geograficznym, gospodarczym, społecznym i historycznym decyduje o tym, że funkcje gospodarcze gmin są wielorakie i zmieniają się na przestrzeni lat. Dominują tu gminy o funkcji rolniczej z dodatkowymi funkcjami pozarolniczymi, ale są również jednostki z przewagą leśnictwa, mało jest natomiast gmin z przewagą funkcji pozarolniczych. W dokumencie pod tytułem „Uwarunkowania rozwoju funkcji turystycznej na terenie gmin wiejskich województwa podkarpackiego” dokonano oceny atrakcyjności turystycznej gmin województwa podkarpackiego za pomocą **wskaźnika potencjału turystycznego**, który obejmuje atrakcyjność turystyczną oraz uwarunkowania społeczno-gospodarcze. Elementy, na podstawie których został on obliczony, wskazują jednoznacznie, że gminy wiejskie województwa podkarpackiego są zróżnicowane. W rankingach na najwyższych pozycjach uplasowało się 12 gmin.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

	GMINA	Wartość wskaźnika
1	Lutowiska	0,488
2	Solina	0,466
3	Lesko	0,451
4	Cisna	0,432
5	Dukla	0,426
6	Baliród	0,398
7	Horyniec-Zdrój	0,387
8	Miejsce Piastowe	0,380
9	Ustrzyki Dolne	0,379
10	Komańcza	0,373
11	Krempna	0,370
12	Rymanów	0,364
13	Czarna*	0,362
14	Iwonicz-Zdrój	0,354
15	Cieszanów	0,330
16	Olszanica	0,330
17	Narol	0,327
18	Krasieczyn	0,321
19	Ropczyce	0,319
21	Besko	0,317
20	Fredropol	0,316
22	Zurawica	0,314
23	Strzyżów	0,311
24	Ostrów	0,309
25	Rokietnica	0,308
26	Sieniawa	0,305
29	Łańcut	0,305
30	Kuryłówka	0,303
27	Bukowsko	0,302
31	Łyczyn	0,301
34	Niwiska	0,299
36	Głogów Małop.	0,299
32	Zaklików	0,299
35	Dębowiec	0,298
33	Tyrawa Wołoska	0,297
37	Chorkówka	0,295
38	Cmolas	0,294
46	Stary Dzików	0,292
39	Dydnia	0,292
41	Dębica	0,291
40	Sanok	0,291
42	Czudec	0,290
50	Harasiuki	0,289
43	Adamówka	0,289
51	Oleszyce	0,289
44	Zarszyn	0,288
47	Hyzne	0,287
49	Wiązownica	0,287
45	Bircza	0,286
54	Lubaczów	0,286
48	Krzywcza	0,286
53	Dubiecko	0,285
52	Nowy Żmigród	0,284
57	Trzebownisko	0,283
55	Kolbuszowa	0,283
56	Sędziszów Małopolski	0,280
59	Markowa	0,280
58	Błazowa	0,279
60	Iwierzycze	0,278
61	Pruchnik	0,275
63	Frysztak	0,274
64	Nisko	0,272
62	Dynów	0,272
70	Medyka	0,271
65	Dzikowiec	0,271
66	Ulanów	0,271
69	Wiśniowa	0,269
68	Zagórz	0,267
67	Osiek Jasielski	0,267
74	Boguchwała	0,266
73	Niebylec	0,266
72	Brzostek	0,266
76	Gać	0,264
71	Pilzno	0,264
75	Rakiszawa	0,264
80	Kańczuga	0,261
78	Bojanów	0,261
79	Rozwienica	0,261
77	Jawornik Polski	0,260
85	Pawłosiów	0,260
82	Przeclaw	0,260
84	Majdan Królewski	0,259
86	Krasne	0,259
83	Wielkie Oczy	0,258
81	Korczyn	0,258
88	Zołynia	0,256
91	Jarocin	0,256
89	Chmielnik	0,255
90	Orły	0,255
93	Kolaczyce	0,253
87	Wielopole Skrzyńskie	0,253
96	Grodzisko Dolne	0,253
92	Brzozów	0,252
97	Rudnik nad Sanem	0,252
95	Nozdrzec	0,252
98	Jasienica Rosielna	0,252
99	Czarna**	0,251
94	Przemysł	0,251
102	Jezowe	0,250
103	Świlcza	0,249
104	Haczów	0,249
100	Lubenia	0,248
101	Jedlicze	0,248
105	Grębów	0,247
106	Nowa Sarzyna	0,246
108	Domaradz	0,245
109	Zarzecz	0,245
111	Chłopice	0,244
107	Baranów Sandomierski	0,243
110	Pysznica	0,242
112	Sokołów Małopolski	0,242
113	Krośnice Wyzne	0,242
114	Czarna***	0,240
115	Tryńcza	0,240
117	Białobrzegi	0,239
119	Padew Narodowa	0,239
116	Radymno	0,237
122	Gorzyce	0,237
118	Leżajsk	0,237
121	Stubno	0,237
120	Raniszów	0,236
123	Kamień	0,235
124	Tuszów Narodowy	0,234
126	Łaszki	0,233
127	Radomyśl Wielki	0,233
125	Jodłowa	0,233
129	Jarosław	0,231
128	Radomyśl n/Sanem	0,229
130	Mielec	0,227
131	Zaleszany	0,222
132	Krzyszów	0,221
133	Gawłuszowice	0,220
136	Żyraków	0,218
134	Skołyszyn	0,217
135	Nowa Dęba	0,216
137	Wadowice Górne	0,213
138	Czermin	0,203
139	Przeworsk	0,199
140	Borowa	0,196
141	Jasło	0,190
142	Brzyska	0,189
143	Tarnowiec	0,146

* powiat bieszczadzki
** powiat łańcucki
*** powiat dębicki

Źródło: badania własne

Gmina Bukowsko na 143 oceniane gminy zyskała 27 miejsce zarówno pod względem wartości wskaźnika syntetycznego atrakcyjności turystycznej jak i ze względu na wartość wskaźnika dotyczącego uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

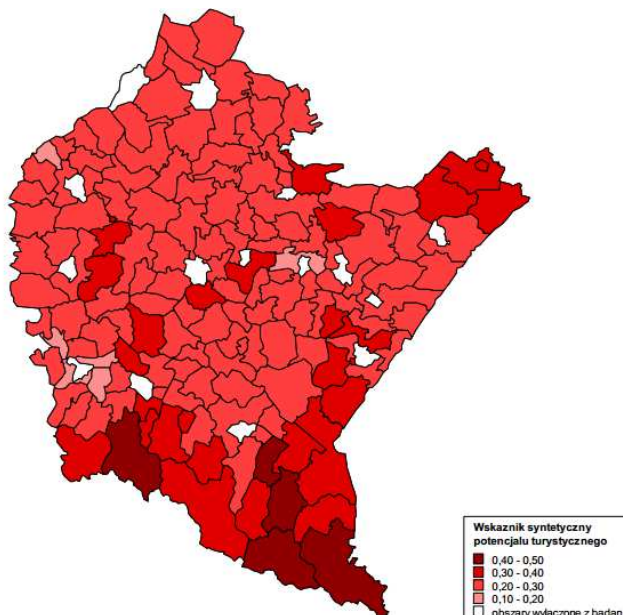
Poniżej zamieszczona mapa prezentuje rozmieszczenie przestrzenne gmin województwa podkarpackiego według wskaźnika potencjału turystycznego (wyliczonego jako średnia dwóch wyżej wymienionych wskaźników).

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026 Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Rysunek 5. Rozmieszczenie przestrzenne gmin województwa podkarpackiego według wskaźnika potencjału turystycznego.

Źródło: http://www.wne.sggw.pl/wp-content/uploads/AGorecka_autoreferat.pdf

Ranking pozwala domniemywać na których obszarach turystyka jako dziedzina gospodarki ma większe lub mniejsze możliwości rozwoju. Nie należy bowiem zapominać, iż turystyka nie może rozwijać się każdym miejscu oraz że nie zawsze stanowi ona pożądany kierunek rozwoju. Gminy o słabym potencjale turystycznym nie powinny opierać rozwoju swojego terenu jedynie na turystyce zwłaszcza w przypadku braku szczegółowej analizy posiadanych możliwości rozwoju tej gałęzi gospodarki lokalnej.

Wskaźnik atrakcyjności turystycznej jest najważniejszym czynnikiem kształtującym wielkość funkcji turystycznej w regionach. Pełni również znaczącą rolę w podziale obszarów wiejskich Podkarpacia, którego dwie podstawowe grupy to: gminy posiadające wysokie walory turystyczne oraz gminy o miernych walorach turystycznych. Na podstawie wyznaczonego modelu drzewa regresji można stwierdzić, że brak walorów turystycznych nie jest przesłanką do zaprzestania działań na rzecz rozwoju funkcji turystycznej w gminach. Zwrócić należy uwagę na czynnik, który równie znacząco determinuje jej rozwój tj. struktura demograficzna – tak bardzo istotna z punktu widzenia rozwoju lokalnego w ogóle. Z drugiej strony, występowanie cennych i unikalnych walorów przyrodniczych w gminach nie jest równoznaczne z tym, że tereny te mają gwarantowaną szansę na rozwój funkcji turystycznej.

Bez dodatkowych elementów wspomagających, takich jak rozwinięta infrastruktura techniczna, niezmiennie istotna z punktu widzenia mieszkańców regionu i inwestorów oraz występowanie walorów antropogenicznych, będących dodatkową zachętą dla turystów, funkcja turystyczna również nie będzie się rozwijała w sposób optymalny.

Gmina Bukowsko zlokalizowana jest w obszarze gdzie turystyka ma dobre możliwości rozwoju. Potencjał turystyczny Gminy Bukowsko został przedstawiony w rozdziale 10 niniejszej strategii.

W Gminie Bukowsko w branży turystycznej (sekcja I: Usługi związane z zakwaterowaniem i usługi gastronomiczne) działa 14 podmiotów gospodarczych.

11.3.5. Pozostałe usługi

W Gminie Bukowsko znajdują się następujące sklepy samoobsługowe:

- GS SCh Bukowsko,
- GSSCH Nowotaniec,
- Centrum Bukowsko,
- PHU T.Klimek.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Szpital

Na terenie Gminy Bukowsko nie ma zlokalizowanych szpitali. Tutejsi mieszkańcy w zakresie stacjonarnej opieki zdrowotnej, korzystają przede wszystkim z usług szpitala w Sanoku (18 km od Bukowska).

Przychodnie

Świadczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej dla mieszkańców Gminy Bukowsko realizowane są przez Ośrodek Zdrowia w Bukowsku, Nowotańcu i Pobiednie oraz Centrum Pielęgniarstwa Rodzinnego w Bukowsku.

Apteki

- Apteka Bukowsko,
- Punkt Apteczny Nowotaniec.

Usługi otoczenia biznesu

W Gminie Bukowsko znajdują się następujące placówki bankowe oraz instytucje finansowe:

- Punkt Obsługi Klienta PBS Bank w Bukowsku.

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy
(ilościowa)

12. Potencjał materialno-finansowy gminy

12.1. Majątek komunalny

12.1.1. Nieruchomości budynkowe i inne komunalne obiekty/urządzenia

Ustawową definicję mienia komunalnego zawiera art.43 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2015r. poz.1515). Zgodnie z tym przepisem mieniem komunalnym jest własność i inne prawa majątkowe, należące do poszczególnych gmin i ich związków oraz mienie innych gminnych osób prawnych, w tym przedsiębiorstw. W skład mienia komunalnego wchodzi zatem wyłącznie prawa majątkowe, nie wchodzi natomiast prawa niemajątkowe, w stosunku zarówno do dóbr materialnych, jak i niematerialnych. Oprócz własności gminie i innym gminnym osobom prawnym mogą przysługiwać inne prawa majątkowe, np. użytkowanie wieczyste, ograniczone prawa rzeczowe, wierzytelności itp. Mienie komunalne to także środki finansowe, które mogą pochodzić z różnych źródeł. Generalnie można stwierdzić, że mienie komunalne obejmuje aktywa.

Poniżej zamieszczono wykaz mienia komunalnego Gminy Bukowsko według stanu na dzień 31.12.2015r.

Wyszczególnienie	Wartość brutto PLN
Budowle	
kanalizacja	1 480 810,98
wodociąg	552 962,57

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Wyszczególnienie				Wartość		
Budynki i budowle						
Lp.	Nr inwentarzowy	Nazwa	J.m.	Ilość	Wartość początkowa	Umorzenie
1.	11/22/1	Droga - wysypisko	sztuki	1	547906,88	291248,01
2.	11/22/2	Oświetlenie Nagórzany	sztuki	1	17 597,28	9 502,50
3.	11/22/3/	Droga Dudynce	sztuki	1	33 754,69	16 708,56
4.	11/22/220/4	Oświetlenie uliczne	sztuki	1	146 921,44	33 608,26
5.	11/22/220/5	Modernizacja dróg	sztuki	1	192 226,72	43 251,00
6.	11/22/220/6	Parking Wola Sękowa	sztuki	1	34 012,58	6 122,28
7.	11/22/220/7	Chodnik+ zjazdy do posesji	sztuki	1	40 161,34	7 229,04
8.	11/22/220/8	Mostek	sztuki	1	1 845,00	1 845,00
9.	11/22/220/9	Droga wew. Bukowsko	sztuki	1	99 038,55	17 826,92
10.	11/22/220/10	Mostek w Wolicy	sztuki	1	4 358,62	784,56
11.	11/22/220/12	Droga Dudynce - Pielnia	sztuki	1	40 535,88	7 296,44
12.	11/22/220/13	Modernizacja drogi Bukowsko	sztuki	1	129 973,17	23 394,87
13.	2/22/13	Budowa chodnika w m. Pobiedno	sztuki	1	10 583,70	952,54
14.	2/220/14	Chodnik w Nowotancu	sztuki	1	49 720,11	4 474,80
15.	11/22/220	Modernizacja drogi Pobiedno	sztuki	1	119 222,37	20 435,09
16.	II/1/14/UG	Oświetlenie uliczne	sztuki	1	401 540,25	18 069,31
17.	11/4/14/UG	Droga Wola Piotrowa	sztuki	1	109 027,11	4 906,22
18.	11/6/14/UG	Drogi gminne dojazd.do gruntów rolnych	sztuki	1	193 969,96	8 728,65
19.	11/210/2015	Oświetlenie uliczne Wola Sękowa	sztuki	1	40 895,04	0,00
20.	11/220/2015	Droga Nędze – Łazy - Bukowsko	sztuki	1	662 955,31	0,00
21.	11/29/291/15	Modernizacja dróg dojazdowych do gr.rolnych	sztuki	1	140 275,39	0,00
RAZEM					3 016 521,39	516384,05

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy
(ilościowa)

Wyszczególnienie				Wartość		
Budynki						
Lp.	Nr inwentarzowy	Nazwa	J.m.	Ilość	Wartość początkowa	Umorzenie
1.	1/14/2	Budynek biurowy	sztuki	1	48638,78	48 638,78
2.	1/14/3	Budynek- Przedszkole	sztuki	1	31 534,47	31 534,47
3.	1/10/6	Budynek Świetlica	sztuki	1	26 233,18	26 233,18
4.	1/10/7	Budynki-Szkoła Zboiska	sztuki	1	38 678,89	35 578,89
5.	1/10/8	Budynek-Przedszkole Nowotaniec	sztuki	1	16 200,00	16 200,00
6.	1/10/5	Budynki- Karlików	sztuki	1	23 496,24	23 496,24
7.	1/10/9	Budynek	sztuki	1	800,00	800,00
8.	1/14/1	Budynek Biurowy Urząd Gminy	sztuki	1	743 676,67	305 772,65
9.	1/16/1	Budynek Agronomówka Nowotaniec	sztuki	1	64 916,48	43 597,81
10.	1/16/2	Budynek Gospodarczy Agronomówka Nowotaniec	sztuki	1	6 196,77	5 973,49
11.	1/16/3	Budynek Agronomówka Bukowsko	sztuki	1	60 856,39	45 379,52
12.	1/16/4	Budynek Gospodarczy Agronomówka Bukowsko	sztuki	1	6 890,79	6 431,02
13.	1/1/01	Budynek Socjalny Karlików - wysypisko	sztuki	1	244 505,02	69 957,38
14.	1/193/1	Budynek OSP Nowotaniec	sztuki	1	82 052,13	82 052,13
15.	1/193/2	Budynek OSP Pobiedno	sztuki	1	57 546,61	54 337,83
16.	1/193/3	Budynek OSP Wola Sękowa	sztuki	1	6 654,95	47 171,71
17.	1/193/4	Budynek OSP Nagórzany	sztuki	1	7 552,29	5 097,71
18.	1/109/5	Budynek OSPWolica	sztuki	1	102 270,29	31 247,24
19.	1/193/6	Budynek OSP Dudyńce	sztuki	1	56 108,79	19 241,88
20.	1/193/7	Budynek OSP Zboiska	sztuki	1	140 111,77	49 886,51
21.	1/193/8	Budynek OSP Nadolany	sztuki	1	1 337 108,79	230 218,01
22.	1/109/9	OSP Nagórzany	sztuki	1	110 977,52	11 000,00
23.	1/17/1	Budynek OZ	sztuki	1	635 899,75	127 658,83
24.	1/17/2	Budynek OZ	sztuki	1	94 873,57	35 577,70
25.	1/17/3	Budynek Sds	sztuki	1	1 267 976,38	259 905,70
26.	1/107/1	Dom Ludowy Nadolany	sztuki	1	31 057,51	31 057,51
27.	1/107/2	Dom Ludowy Wola Sękowa	sztuki	1	88 236,42	88 236,42
28.	1/107/3	Dom Ludowy Nagórzany	sztuki	1	48 804,64	48 804,64
29.	1/107/4	Dom Ludowy Bukowsko	sztuki	1	1 229 655,11	518 537,57
30.	1/107/5	Dom Ludowy Dudyńce	sztuki	1	33 136,44	33 136,44
31.	1/107/6	Dom Kultury Pobiedno	sztuki	1	939 553,42	421 105,09
32.	1/107/7	Dom Kultury Nowotaniec	sztuki	1	1 641 959,28	434 049,50
33.	1/107/8	Budynek Sklepu Nadolany	sztuki	1	2 109,17	2 109,17
34.	1/107/9	Budynek Sklep-Bar Wola Sękowa	sztuki	1	800,00	800,00
35.	1/107/10	Budynek Sklep Dudyńce	sztuki	1	200,00	200,00
36.	1/19/1	Budynek sportowo-gosp Nowotaniec	sztuki	1	109 600,00	42 975,03
37.	1/12/2	Ubikacje	sztuki	1	1 247,00	1 247,00
38.	1/12/3	Szatkia Sportowa Bukowsko	sztuki	1	174 811,00	42 447,99
39.	1/12/4	Amfiteatr Bukowsko	sztuki	1	57 449,00	14 362,26
40.	1/291/210	Budynek Szkoła Wola Sękowa	sztuki	1	939 361,79	221 513,64
41.	1/109/10	OSP Bukowsko	sztuki	1	527 527,60	20 810,98
42.	1/10/1	Budynek Hydroforni	sztuki	1	331 390,87	50 279,75
43.	1/103/2015	Budynek Handlowy-Wola Piotrowa	sztuki	1	29 372,15	1 958,14
RAZEM					11 454 027,92	3 586 619,81

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

W Gminie Bukowsko jest 17 mieszkań komunalnych będących w zróżnicowanym - umiarkowanie dobrym, a w niektórych przypadkach złym stanie technicznym. Ich łączna powierzchnia użytkowa wynosi 818 m². Gmina nie dysponuje lokalami socjalnymi. W zasobach komunalnych występują dwa pustostany.

12.1.2. Grunty komunalne

Powierzchnia gruntów komunalnych

Gminny zasób nieruchomości tworzą nieruchomości, które stanowią przedmiot własności gminy i nie zostały oddane w użytkowanie wieczyste. Zasób nieruchomości umożliwia skuteczną realizację polityki przestrzennej i inwestycyjnej gminy. Powierzchnia nieruchomości stanowiących własność Gminy Bukowsko nieoddanych w użytkowanie wieczyste wynosi 941,2052 ha, powierzchnia gruntów oddanych w użytkowanie wieczyste wynosi 24,6359 ha, a powierzchnia gruntów oddanych w dzierżawę: 108,33ha.

Szczegółowe zestawienie powierzchni stanowiących zasób Gminy Bukowsko.

Obręb	Sposób użytkowania w ha						
	Grunty zabudowane	Drogi	Grunty rolne	Lasy	Grunty rolne zakrzaczone	Grunty pod zabudowę	Grunty różne
Bełchówka	-	12,3	-	-	-	-	-
Bukowsko	2,7	83,1	2,4	3,5	2,1	0,3	2,3
Dudyńce	0,2	11,7	19,7	9,5	3,0	0,6	1,1
Kamienne	-	6,3	-	-	-	-	-
Karlików	2,4	4,7	12,6	-	6,0	-	1,3
Nadolany	0,4	14,1	2,4	-	0,8	-	0,1
Nagórzany	0,4	8,7	2,2	-	-	-	-
Nowotaniec	1,0	15,2	1,3	-	0,1	0,2	2,3
Płonna	-	14,1	0,8	-	0,3	-	1,9
Pobiedno	1,1	11,7	39,5	-	15,4	-	-
Przybyszów	0,5	4,7	15,1	-	1,0	-	1,7
Ratnawica	-	9,7	0,3	-	0,4	-	-
Tokarnia	0,2	17,6	1,6	-	0,3	0,2	0,2
Wola Piotrowa	0,2	17,8	0,3	-	0,1	-	0,4
Wola Sękowa	0,9	16,4	68,7	339,9	8,5	0,3	-
Wolica	0,5	17,2	2,7	14,7	42,2	-	-
Zboiska	0,3	17,0	32,4	1,9	7,6	-	0,5
Ogółem	10,8	282,3	202,0	369,5	87,8	1,6	11,8

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Formy udostępniania nieruchomości zasobu Gminy Bukowsko w 2015 roku.

Dzierżawa gruntów (w ha)	108
Najem lokali użytkowych (w szt.)	18
Najem lokali mieszkalnych (w szt.)	15
Użyczenie (w szt.)	5
Trwały zarząd (w ha)	4

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Zbycie nieruchomości z zasobu Gminy Bukowsko w 2015 roku (według prognozy).

Sprzedaż nieruchomości rolnych i leśnych (ha)	0,33
Sprzedaż nieruchomości budowlanych (ha)	0,17
Sprzedaż budynków (szt.)	-

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

12.2. Budżet i inwestycje gminy

12.2.1. Dochody budżetu gminy

W dużym stopniu odbiciem poziomu rozwoju gospodarczego gminy jest jej budżet – dochody własne, w tym wpływy podatkowe. Budżet Gminy Bukowsko ilustrują poniższe tabele.

Tabela 51. Dochody budżetu gminy wg rodzajów

Wyszczególnienie	w tys. zł		
	2013	2014	2015
OGÓŁEM	19 973 375,74	19 841 021,49	18 943 067,85
Dochody własne	5 776 985,37	5 043 495,41	5 213 129,89
<i>w tym:</i>			
Podatek od nieruchomości	1 519 341,37	1 476 944,73	1 525 351,76
Podatek od środków transportowych	148 074,10	137 253,93	142 885,86
Podatek rolny i leśny	383 161,08	352 387,79	326 592,16
Opłata skarbową	13 050,00	9 386,00	11 190,00
Wpływy ze sprzedaży mienia komunalnego	272 302,28	240 148,33	392 129,44
Wpływy z usług	2 002 226,80	1 299 342,28	1 208 174,38
Dochody z dzierżawy i leasingu	18 923,26	17 869,43	20 304,84
Inne dochody własne	0,00	0,00	0,00
Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa z tego:	1 419 906,48	1 510 162,92	1 586 501,45
od osób prawnych	1 854,48	2 011,92	971,45
od osób fizycznych	1 418 052,00	1 508 151,00	1 585 530,00
Dotacje celowe z budżetu państwa	3 614 108,74	3 773 115,65	3 758 659,76
Na zadania gminy: zlecone	3 049 046,35	2 994 313,78	3 069 195,03
powierzone	0,00	0,00	0,00
własne	565 062,39	778 801,87	689 464,73
Subwencje ogólne z budżetu państwa	9 834 937,00	9 063 650,00	8 991 122,00
Dofinansowanie zadań własnych ze źródeł pozabudżetowych	747 344,63	1 960 760,43	980 156,20

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

O możliwościach rozwojowych danej jednostki terytorialnej w dużej mierze stanowi udział dochodów własnych w dochodach ogółem. W gminie w 2015 roku udział ten wyniósł 27,51%. Jest to poziom niższy od średniej krajowej, która dla gmin wiejskich wynosi ponad 40%.

12.2.2. Wydatki budżetu gminy

Poniżej zamieszczone tabele prezentują wydatki budżetu Gminy Bukowsko w latach 2013-2015.

Tabela 52. Wydatki budżetu gminy

Wyszczególnienie	w tys. zł		
	2013	2014	2015
OGÓŁEM	19 910 513,32	19 662 595,40	19 218 620,47
<i>w tym:</i>			
Dotacje	306 500,00	316 000,00	312 045,18
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	3 147 825,11	3 081 242,33	3 041 947,35
Wydatki bieżące jednostek budżetowych	13 903 585,22	13 496 518,52	13 422 872,57
<i>w tym:</i>			
Wynagrodzenia oraz składki na ubezpieczenia społeczne i fundusz pracy	9 647 348,98	9 442 614,84	9 911 783,68
Zakup materiałów i usług	4 249 285,87	4 053 903,68	3 511 088,89
w tym: energia			
Rozliczenia z bankami	1 840 349,47	523 130,00	878 363,00
Wydatki (bieżące) na realizację programów finansowanych z udziałem środków unijnych			
Wydatki majątkowe	1 772 117,21	2 328 331,61	2 216 359,80

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy
(ilościowa)

W tym inwestycyjne	1 625 614,11	2 177 343,55	2 039 058,50
w tym: na budynki i budowle	146 503,10	150 988,06	177 301,30

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Tabela 53. Wydatki budżetu gminy wg rodzajów

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zł		
	2013	2014	2015
OGÓŁEM	19 910 513,32	19 662 595,40	19 218 620,47
<i>w tym:</i>			
Dotacje na finansowanie zadań gospodarczych			
Rolnictwo	456 305,52	441 736,33	403 887,00
Transport	909 104,94	1 564 327,15	325 513,61
Gospodarka komunalna	718 875,54	606 904,47	667 980,69
Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne	88 723,93	112 877,14	113 391,56
Oświata i wychowanie	8 443 045,06	7 912 059,15	8 315 764,60
Kultura i sztuka	787 152,66	626 696,70	911 806,35
Ochrona zdrowia	61 013,05	44 976,30	57 160,89
Opieka społeczna	3 545 573,65	3 479 560,01	3 504 643,56
Kultura fizyczna i sport	710 723,94	963 714,34	176 167,03
Turystyka i wypoczynek	0,00	0,00	0,00
Administracja samorządowa	2 773 563,11	2 815 531,00	3 256 748,36
Obrona narodowa	0,00	0,00	0,00
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	147 490,09	107 165,77	577 342,59
Działalność usługowa	28 699,72	40 064,43	49 262,50
Informatyka	283 900,00	62 725,89	48 359,21
Urzędy naczelnych organów	920,00	29 355,07	31 607,98
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	167 299,77	221 595,17	274 906,07
Dochody od osób prawnych	0,00	0,00	0,00
Obsługa długu publicznego	336 692,56	280 211,88	221 951,71
Różne rozliczenia	0,00	0,00	0,00
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,00	0,00	0,00
Edukacyjna opieka wychowawcza	334 279,58	266 283,98	177 478,79
Leśnictwo	117 150,20	86 810,62	104 647,97

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Tabela 54. Wydatki budżetu gminy wg rodzajów - struktura % w ogółu wydatków

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
OGÓŁEM	100%	100%	100%
Rolnictwo	99,8%	99,6%	99,5%
Transport	87%	92,6%	62,9%
Gospodarka komunalna	76,7%	76,3%	76,2%
Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne	67,2%	74,6%	77,6%
Oświata i wychowanie	91%	97,1%	99,5%
Kultura i sztuka	92%	90,3%	78,6%
Ochrona zdrowia	99,2%	75%	79,4%
Opieka społeczna	94,6%	96,3%	97,5%
Kultura fizyczna i sport	69,9%	98,2%	89,5%
Turystyka i wypoczynek	0%	0%	0%

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Administracja samorządowa	95,3%	95,1%	97,5%
Obrona narodowa	0%	0%	0%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	59,2%	17,4%	15,1%
Działalność usługowa	89,7%	97,5%	81,2%
Informatyka	100%	48,7%	93,5%
Urzędy naczelnych organów	100%	72,3%	100%
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	53,1%	88,5%	82,9%
Dochody od osób prawnych	0%	0%	0%
Obsługa długu publicznego	96,2%	98,7%	99,9%
Różne rozliczenia	0%	0%	0%
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0%	0%	0%
Edukacyjna opieka wychowawcza	90,1%	97,4%	96,5%
Leśnictwo	77,6%	80,4%	81,8%

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

12.2.3. Inwestycje gminne

Realizowane w ostatnim 12-leciu przez Gminę Bukowsko zadania inwestycyjne wpisywały się w cele strategiczne określone w dokumencie pod nazwą: „Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2010”. Zadania te - zarówno jednoroczne jak i wieloletnie - umieszczane były w budżecie gminy, zatwierdzanym przez Radę Gminy.

Najważniejszym źródłem dotacji do realizowanych wówczas inwestycji były środki Unii Europejskiej, pochodzące m.in. z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i budżetu państwa. W latach 2007-2013 Gmina Bukowsko zrealizowała ze środków UE oraz krajowych 22 projekty inwestycyjnych o łącznej wartości 17 200 343 PLN pozyskując dofinansowanie w formie dotacji w kwocie 9 375 660 PLN. Były to:

L.p.	Nazwa zadania	Program	Koszty inwestycji	Dofinansowanie
1.	Zagospodarowanie i urządzenie centrum miejscowości oraz placów zabaw i miejsc rekreacji w miejscowościach Bukowsko, Nadolany, Nowotaniec oraz Pobiedno w gminie Bukowsko	Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	893 454,00	474 396,00
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z lokalnymi, grupowymi oczyszczalniami ścieków na terenie Gminy Bukowsko obejmująca obszar wsi Wola Piotrowa	Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	1 416 984,00	851 219,00
3.	Utworzenie Centrum Kultury Bukowsko, Nadolany	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	300 000,00	180 000,00
4.	Budowa Sali gimnastycznej przy Zespole Szkół w Pobiednie	Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej Ministerstwo Sportu i Turystyki	1 850 000,00	500 000,00
5.	Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w Wolicy	Podkarpacki Urząd Wojewódzki	1 068 961,00	1 068 961,00
6.	Budowa Sali gimnastycznej przy Zespole Szkół	Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej Ministerstwo Sportu i Turystyki	2 866 856,00	500 000,00
7.	Tworzenie warunków do działalności kulturalnej w Gminie Bukowsko etap II	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	470 00,00	300 00,00
8.	Budowa boiska „Orlik 2012”	Ministerstwo Sportu i Turystyki	1 333 000,00	833 000,00

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026
Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy
(ilościowa)

9.	Remont boiska sportowego w Bukowsku	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Odnowa i rozwój wsi	470 353,00	197 367,00
10.	Remont drogi	Działanie 2 w Podkarpackim Samorządowym Instrumencie Wspierania Rozwoju Infrastruktury na Obszarach Wiejskich	427 720,00	200 000,00
11.	Modernizacja i remont gminnych bibliotek publicznych w Bukowsku i Nowotańcu	Ministerstwo Kultury i dziedzictwa Narodowego	392 181,00	250 000,00
12.	Umiem, rozumiem, potrafię indywidualizacja przez edukację w Gminie Bukowsko	PKOL Działanie 9.1.2	93 544,00	93 544,00
13.	Edukacja Małego Dziecka	POKL Działanie 9.1.1	94 000,00	94 000,00
14.	Remont boiska trawiastego w Pobiednie	Ministerstwo Sportu i Turystyki	496 726,00	245 700,00
15.	Remont boiska trawiastego w Nowotańcu	Ministerstwo Sportu i Turystyki	495 843,00	231 987,00
16.	Remont drogi Bukowsko-Nędze-Łazy	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych	1 133 629,00	559 314,00
17.	Modernizacja biblioteki w Nowotańcu	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa narodowego	163 681,00	100 000,00
18.	Usuwanie skutków powodzi – drogi powodziowe	Podkarpacki Urząd Wojewódzki	3 963 265	2 920 000
19.	PROGRAM COMENIUS	Uczenie się przez całe życie	40 448,16	24 495,00
20.	Czas na aktywność w Gminie Bukowsko (2008-2014)	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	820 000,00	716 000,00
21.	Budowa placów zabaw na terenie wsi Pobiedno, Dudyńce, Zboiska, Wola Piotrowa, Tokarnia, Nagórzany, Nowotaniec, Wola Sękowa oraz Karlików w gminie Bukowsko	Odnowa i rozwój wsi PROW 2007-2013	323 549,65	208 843,00
22.	PSeAP- Podkarpacki System e-Administracji Publicznej	Spółeczeństwo informacyjne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013	396 265	332 449

Źródło: dane Urzędu Gminy w Bukowsku

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Spis ilustracji

Tabele

Tabela 1. Struktura wieku według grup ekonomicznych w 2014 r.	9
Tabela 2. Liczba kobiet.....	10
Tabela 3. Urodzenia, zgony, przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w poszczególnych latach 2011-2014	10
Tabela 4. Małżeństwa zawarte i rozwody na 1000 mieszkańców w latach 2011-2014.....	12
Tabela 5. Zameldowania i wymeldowania na pobyt stały w poszczególnych latach 2011-2014.....	13
Tabela 6. Prognoza ludności dla powiatu sanockiego według płci na lata 2016-2050.....	14
Tabela 7. Wyniki sprawdzianu uczniów i szkół podstawowych w Gminie Bukowsko w latach 2012-2014	16
Tabela 8. Wskaźniki charakteryzujące rynek pracy w Gminie Bukowsko.....	19
Tabela 9. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z Gminy Bukowsko.....	19
Tabela 10. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w Gminie Bukowsko i w jednostkach porównywalnych w grudniu 2014 roku.....	19
Tabela 11. Liczba ofert pracy w powiecie sanockim.....	20
Tabela 12. Wskaźniki warunków mieszkaniowych	22
Tabela 13. Liczba i kwota dodatków mieszkaniowych wypłacanych w roku: 2011, 2012, 2013, 2014	22
Tabela 14. Wyposażenie mieszkań w instalacje.....	22
Tabela 15. Udział w działaniach ratowniczych jednostek OSP z Gminy Bukowsko w latach 2011-2015	26
Tabela 16. Ambulatoryjna opieka zdrowotna i apteki w Gminie Bukowsko według stanu na koniec 2014 roku	29
Tabela 17. Pomoc społeczna wg powodów udzielenia w latach 2012-2015 r.	34
Tabela 18. Wydatki na pomoc społeczną, w tym w ramach zadań własnych oraz w ramach zadań zleconych w latach 2012-2015 w PLN	34
Tabela 19. Pomoc społeczna wg rodzajów świadczeń w latach 2014-2015.....	34
Tabela 20. Pomoc społeczna wg rodzajów świadczeń w latach 2014-2015 w PLN	34
Tabela 21. Pomoc społeczna w latach 2012-2015	35
Tabela 22. Charakterystyka przedszkoli w gminie w latach 2012-2014.....	35
Tabela 23. Szkoły podstawowe w Gminie Bukowsko w roku szkolnym 2014/2015.....	35
Tabela 24. Komputeryzacja szkół podstawowych w gminie i jednostkach porównywalnych	36
Tabela 25. Szkoły gimnazjalne w Gminie Bukowsko.....	36
Tabela 26. Komputeryzacja szkół gimnazjalnych w Gminie Bukowsko i jednostkach porównywalnych.....	37
Tabela 27. Stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz fundacje w 2014 r.	38
Tabela 28. Wykaz i specyfikacja obiektów o charakterze sportowym i rekreacyjnym zlokalizowanych w Gminie Bukowsko	53
Tabela 29. Podstawowe dane charakteryzujące sieć gazową w Gminie Bukowsko na koniec 2014 roku i jej odbiorców	62
Tabela 30. Drogi i ich stan.....	66
Tabela 31. Wartość nakładów na utrzymanie, w tym remonty dróg gminnych i obiektów mostowych w porównaniu z potrzebami (2015 r.).....	66
Tabela 32. Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej (km)	68
Tabela 33. Woda dostarczona gospodarstwu domowemu w dam ³	68
Tabela 34. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³	68
Tabela 35. Długość sieci wodociągowej na 1 mieszkańca korzystającego w gminie i w jednostkach porównywalnych	69
Tabela 36. Sieć kanalizacji sanitarnej w Gminie Bukowsko.....	69
Tabela 37. Wykaz ilości zbiorników bezodpływowych	69
Tabela 38. Wykaz przydomowych oczyszczalni ścieków	70
Tabela 39. Zabytki zlokalizowane w Gminie Bukowsko wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków	81
Tabela 40. Wykaz zespołów artystycznych działających w Gminie Bukowsko.....	88
Tabela 41. Ochrony przyrody w Gminie Bukowsko	89
Tabela 42. Podmioty gospodarki narodowej wg sektorów własności i rodzajów	96
Tabela 43. Podmioty gospodarcze: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności. (stan na koniec 2014 r.).....	96
Tabela 44. Podmioty gospodarki narodowej według klas wielkości (stan na koniec 2014 r.)	96
Tabela 45. Pracujący według sekcji PKD w latach 2010-2013 na Podkarpaciu	97
Tabela 46. Podmioty wg sekcji PKD 2004 i PKD 2007	97
Tabela 47. Liczba podmiotów gospodarczych według sekcji w 2012, 2013 i 2014 roku.....	98
Tabela 48. Udział gospodarstw rolnych według powierzchni w 2010 roku (%).....	101
Tabela 49. Gospodarstwa rolne według pogłowia zwierząt gospodarskich w 2010 roku.....	102

Strategia Rozwoju Gminy Bukowsko do roku 2026

Tom I: Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy (ilościowa)

Tabela 50. Gospodarstwa rolne według zasiewów wybranych upraw w 2010 roku.....	102
Tabela 51. Dochody budżetu gminy wg rodzajów	110
Tabela 52. Wydatki budżetu gminy.....	110
Tabela 53. Wydatki budżetu gminy wg rodzajów	111
Tabela 54. Wydatki budżetu gminy wg rodzajów - struktura % w ogółu wydatków.....	111

Wykresy

Wykres 1. Porównanie gmin powiatu sanockiego pod względem ludności i powierzchni	6
Wykres 2. Zmiany liczby ludności faktycznie zamieszkującej Gminę Bukowsko w latach 2011-2014	8
Wykres 3. Ludność wg grup wiekowych w Gminie Bukowsko (stan na 2014 rok)	9
Wykres 4. Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Bukowsko (stan na 2014 rok)	10
Wykres 5. Urodzenia na 1000 mieszkańców w Gminie Bukowsko w latach 2011-2014.....	11
Wykres 6. Zgony na 1000 mieszkańców w Gminie Bukowsko w latach 2011-2014	11
Wykres 7. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Gminie Bukowsko w latach 2011-2014	12
Wykres 8. Małżeństwa zawarte na 1000 mieszkańców w Gminie Bukowsko w latach 2011-2014.....	13
Wykres 9. Rozwody przeprowadzone na 1000 mieszkańców w Gminie Bukowsko w latach 2011-2014	13
Wykres 10. Prognoza ludności dla powiatu sanockiego na lata 2016-2050	14
Wykres 11. Struktura gospodarstw według źródła dochodów (w szt.)	21
Wykres 12. Wykrywalność przestępstw w poszczególnych gminach powiatu sanockiego w roku 2013 (w %)	24
Wykres 13. Statystyka interwencji Powiatowej Straży Pożarnej w Sanoku w latach 2010-2013	25
Wykres 14. Struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Bukowsko w 2014 roku	96
Wykres 15. Podział podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Bukowsko.....	99
Wykres 16. Struktura gospodarstw według źródła dochodów (w szt.)	101
Wykres 17. Gospodarstwa rolne według powierzchni (udział %) w roku 2010	102

Rysunek

Rysunek 1. Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 ludności	23
Rysunek 2. Stan szkieletowych sieci informatycznych w województwie podkarpackim (stan na 2011 r.)	40
Rysunek 3. Stan światłowodowych linii informatycznych podwieszanych na liniach NN i SN w województwie podkarpackim	40
Rysunek 4. Wykaz dróg krajowych (w tym autostrad i szybkiego ruchu) zlokalizowanych w województwie podkarpackim	65
Rysunek 5. Rozmieszczenie przestrzenne gmin województwa podkarpackiego według wskaźnika potencjału turystycznego	105